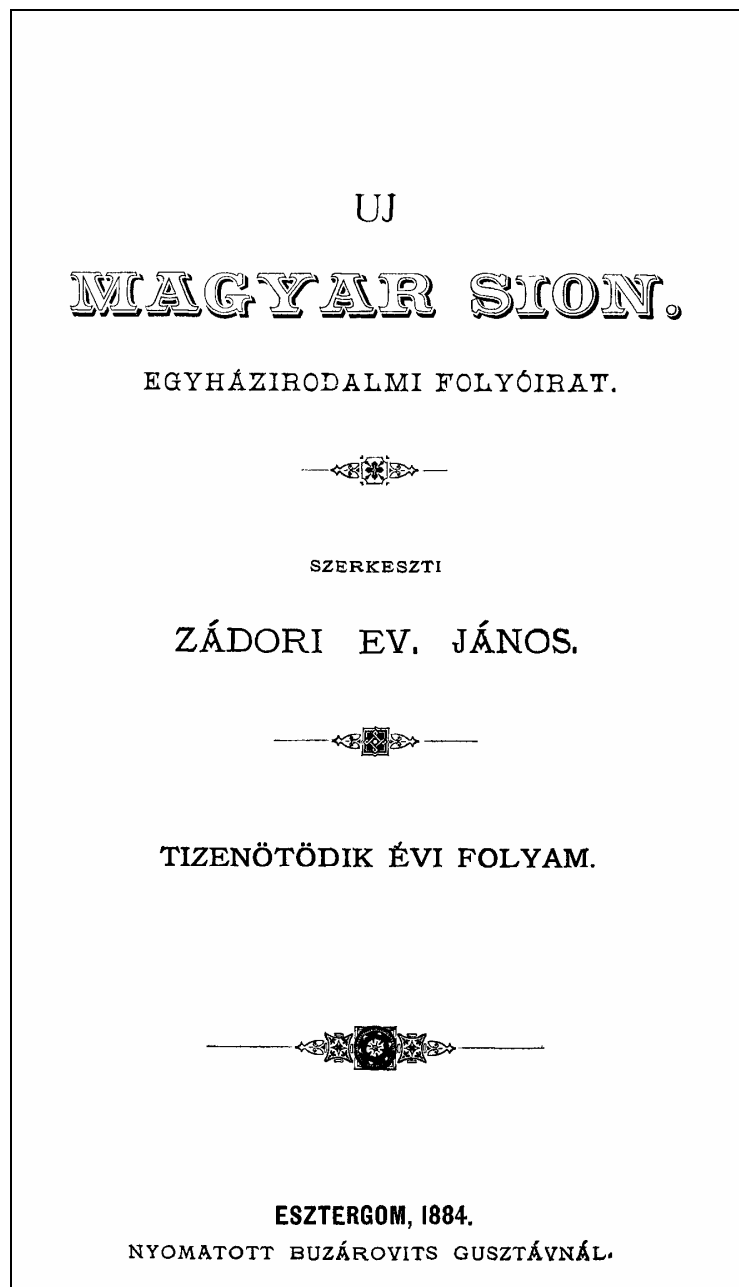

Nyáry Rezső

Liguori Szent Alfonz

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Nyáry Rezső
Liguori Szent Alfonz

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a szerzőnek az Uj Magyar Sionban 1884-ben négy folytatásban megjelent írása (641–658., 721–739., 815–840. és 881–912. oldal). A szöveget a mai nyelvhez, helyesíráshoz igazítottuk.

A Függelék a szerzőről ad rövid ismertetőt.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	4
I. 1696–1726	5
II. 1726–1732	8
III. 1732–1762	14
IV. 1762–1775	25
V. 1775–1787	36
Nyáry Rezső	47

Bevezetés

Liguori Szent Alfonz, Istennek az újabb időből e legkitűnőbb szentje, hazánkban, a tágabb köröket értve, még igen kevésbé ismeretes, habár teológiai művei eléggé méltányoltatnak. A föld kerekességét betöltött áhítatos könyvei, milyenek szent elmélkedései és az Oltáriszentség látogatásai, közkézen forognak. Életéből azonban alig ismerünk többet, mint amennyit a szentek életének sommás vázlataiból merítettünk. A magasztos alakot csak általánosságban ismerjük, részleteiben nem, pedig a részletek adják az egészet.

E tünemény egyik oka az, hogy a Szent Alfonz által alapított Redemptorista gyülekezet hazánkban eddig nem foglalt tért. Ha megtörtént volna, buzgó fiai megtelepedésükkel kétség kívül itt is tovább terjesztik szent alapítójuk emlékét, melyet kegyeletesen megőrizve magukkal visznek – in universum mundum. Természetes is, hogy a család gyermekei terjesztik halhatatlan őseik dicső erényeit s viselt dolgait.

Az olasz és francia nyelven írt életrajzokból, amennyire tudjuk, mindeddig semmi sincs magyarítva. E körülmény indított bennünket, hogy kimerítőbben merítsünk Gerhard Schepers jeles életrajzából.¹ Tesszük ezt azon hitben, hogy megízleltetve ez istenes élet szépségeit, fog majd találkozni vállalkozó toll, mely a könyvet egész terjedelmében átültesse a magyar irodalomba – sokak épülésére s hálájára.

Liguori Szent Alfonz a rendalapító, a püspök, az egyháztanító hármasság zománc fényében ragyog az egyház egén. Bármely oldalról nézzük is ez életét: annyi épületest, annyi megragadót, annyi égi világosságot, annyi mennyei erőt s kegyelmet találunk benne, hogy az örökké szép, örökké magasztos, örökké tanulságos marad. Tükör az a papnak, eszmény a püspöknek, szövétnek a tanító meg a tanuló hívőnek. Ereje meg nem fogy, úgy mint a Napé sem. És amint a Nap fényét nem bírja elviselni a pusztaszem: úgy ez égi élet fényét sem vagyunk képesek felfogni pusztán anyagi érzékeinkkel. Hogy mégis felfogjuk: megnyílik olvasására mindinkább lelki szemünk, buzdul keblünk, hevül a test a melegítő napsugarak alatt, és az életrajz mély benyomást s üdvös gerjedelmeket hagy hátra lelkünkben.

Annyi szentséggel, annyi hősiességgel szemben szinte méltatlanságot fél a szenten elkövetni a méltatlan toll, midőn az annak életrajzát csak közvetíteni is akarja. Ám az aranyon mit sem változtat az edény minősége, amiért tisztelt olvasóink is, nem tekintve a tollat meg a nevet, szívesen veszik a nemes aranyat, mely Szent Alfonz élete aknájából oly gazdagon fakad a lelkek gazdagítására s nemesbítésére.

Minden életrajz fő becse a hitelességben fekszik. Schepers, illetve Saintrain munkája a leghitelesebb kútfőkre van fektetve. Használta név szerint

Tannoja atya, Szent Alfonz élettársa művét: „Della Vita ed Istituto di S. Alfonso – Maria Le Liguori”;

Giattino atya művét: „Vita del beato Alfonso 1839”;

Berutti atya művét: „Lo Spirito di S. Alfonso M. de Liguori”.

Használta a szentnek munkáit, a szenttéavatási per okmányait, a gyülekezet szabályait s alkotmányát – s ezek mind a legmegbízhatóbb források.

Ha valaki Szent Alfonz életét akarja írni, nem teheti azt anélkül, hogy ne írná egyszersem az általa alapított gyülekezet történetét is, mint amellyel Alfonz elválaszthatatlanul összefügg. Ő a gyülekezetben gyökerezett, abban élt, halt is meg. Életrajza ennél fogva kettős tekintetben is érdekes egyháztörténelmi munkának tekinthető. Történelme kihat egy teljes századra, mert Szent Alfonznak kilencven évet meghaladó élete átkarol egy egész századot!

¹ Lásd Leben des heil. Bischofs und Kirchenlehrers Alfons M. von Liguori, und Gründung der Congregation des allerheil. Erlösers. Nach dem Französischen des P. Saintrain C. ss. R. frei bearbeitet von P. Gerhard Schepers. Priester derselben Congregation. Regensburg. Pustet. 1884.

Könnyebb áttekintés végett szükséges az életrajzot öt időszakaszra osztani.
Az elsőnek tartalma: Alfonz gyermek- s ifjúkora, egészen pappászenteltetéséig;
a másodiknak: Alfonz papi működése, egész a gyülekezet alapításáig;
a harmadiknak: Alfonz mint rendalapító;
a negyediknek: Alfonz mint püspök;
az ötödiknek: Alfonz mint leköszönt püspök ismét a gyülekezetben.
Záradékkul irodalmi műveinek rövid ismertetése.

I. 1696–1726

Született 1696. szeptember 27-én Marionettában, atyjának Nápoly közelében fekvő birtokán. Ez, Liguori József, a királyi gályák parancsnoka, amint nemes származású, úgy nemes lelkű férfiú s buzgó keresztény volt. De jámborság s buzgóság tekintetében még inkább kitűnt neje, született Cavalieri Katalin. Alfonz hét gyermek közül az elsőszülött volt. Szülei öröme s hálájuk fejében felajánlották őt Istennek s a Boldogságos Szűz oltalma alá helyezték. Isten a gyermek jövő rendeltetését már bölcsőjénél akarta jelezni. Látogatóba jött ugyanis egy nap Franciscus ab Hieronymo, szent életű jezsuita, és miután a gyermeket ölébe vette s megáldotta, látnokilag e szavakra fakadt: „Ez a gyermek magas kort fog élni, nem hal meg kilencvenedik éve előtt, püspök lesz s sokat fog tenni Isten dicsőségéért.”

A gyermek első nevelését a jámbor anya első kötelességének nézte: Szent visszavonultságban csak Istennek s gyermekeinek élt. Apácák módjára naponta végezte a zsolozsmát, kitartó volt ima- s vezeklésben, az egyházi böjtöket még kilencvenedik évén túl is szigorúan megtartotta. Megáldván reggel gyermekeit, felügyelt imájukra, este maga köré gyűjtve őket, magyarázta nekik a hit igazságait, elimádkozta velük a rózsafüzért s oktatta őket számos imára Isten szentjeihez. Hogy idejekorán megutáltassa velük a bűnt, hetenkint magával vitte őket gyónásra. De leginkább azon volt, hogy lángoló szeretetet keltsen szívükben Jézushoz és a Boldogságos Szűzhez. E jótékony légkörben növekedett Alfonz.

Kilenc éves korában nemes ifjak (apródok) növeldéjébe adták, melyet az oratoriánusok kormányoztak. Itt bámulatot gerjesztett a fiú szokatlan jámborsága, jeles tehetségei, ernyedetlen szorgalma s példás magaviselete. A gyermekjátékokban nem talált örömet, inkább szerette valamely magányos helyen meghúzni magát s imában meg elmélkedésben, melyre anyja jókor szoktatta őt, tölteni a szabad időt. Már tizenkét éves korában az imádság magas fokán állt.

Utóbb félvén szülei, nehogy a fiú ártatlansága a tápintézetben kárt szenvedjen, haza hozták s kitűnő tanárokkal neveltették. Csodálatos volt előmenetele a latin, görög és francia nyelvben, számtan s bölcséletben, rajzolás, festészet, zene és költészetben. Atyja kívánságára, ki őt az állam szolgálatára szánta, tanulta azután az egyházi s polgári jogot, azon eredménnyel, hogy már tizenhat éves korában elnyerte a tudori babért. Az akkori szokáshoz képest a felavatandó az ünnepélyes vitatkozásra tógát öltött. Ez Alfonznak, kinél a test fejlődése nem tartott lépést a szellemmel, oly hosszú volt, hogy alja lábai alá ért, a jelenlevők nem kis mulatságára.

Miután a perrendtartást a bíróságoknál három éven át buzgón tanulmányozta, ügyvéd lett. Nem sokára igen sokan bízták rá ügyeiket; s tény, hogy utolsó perének kivételével, egyetlen egyet sem veszített. Ámde ő nem is vállalt el perügyet, melynek igazságosságáról nem lett volna meggyőzve. Meglévén pedig győződve, nem kímélt semmi fáradságot, miszerint jogát érvényesítse is. Ilyképpen azon korában, melyben mások még csak kezdik pályájukat, már hírnévvel bírt az országban. Caravita elnök kegyei, több szenátor tagot számláló családjának tekintélye, az ő fényes eredményei – mindez nagy és fényes jövővel kecsegtette Alfonzt.

Ügyvédi teendőinek közepette nem feledkezett meg öntökéletesedéséről sem, sőt ima s elmélkedésen felül most kórházakat is látogatott, hol természetes undora dacára a legaljasabb szolgálatokat is végezte s vigasztalta a betegeket. Atyja nemcsak nem ellenezte e könyörületes cselekedeteit, sőt inkább még erősítette is fiát jámbor hajlamaiban. Évente magával vitte őt a jezsuitákhoz vagy lazaristákhoz lelkigyakorlatokra. Mindamellet mégis azon reményben élt, hogy elsőszülöttje a család nevét s vagyonát előnyös házasság által emelni fogja. Ez okért a fiatal embert besodortatták társaságokba, a világ élvezeteibe, színház, pénzjátékba, szóval elkövettek vele mindent, hogy megkedvelje a világot. És ez kétség kívül így feküdt a gondviselés tervében. Szükséges volt, hogy Alfonz maga ismerje meg a világ hiúságait, miszerint azoktól majdan másokat annál meggyőzőbben visszahúzzon, hivatkozván a maga saját tapasztalására: „Higgyétek el nekem – mondja utóbb magáról – hogy minden hiúság a világon. Ünnepek, színjáték, társaság, multság: ez az, amit a világ a maga javainak nevez. Ámde mindez merő tövis, merő keserűség. Higgyétek ezt annak, ki azt saját tapasztalása után tudja s keservesen siratja.”

S Alfonz csakugyan talált is némi gyönyört a világ csábjaiban, de azért megtartotta istenfélelmét s híven örködött érzelmei fölött. Mindamellet lankadni kezdett már istenszeretete, s ki tudja, nem merült volna-e el Alfonz a világ zajában, ha Isten nem tartja őt vissza. Ám lássuk, miképp tartotta őt az örvény fölött.

Egyik erkölcsös barátjával 1722-ben szent gyakorlatokat tartott a lazaristáknál. Az üdv e napjaiban megismerte a veszélyt, melynek ki van téve erkölce, megutálta a világ hiúságait, elhatározta magában, hogy végképp le fog mondani a világról s egészen Istennek szentelni magát. Az Oltáriszentséghez való buzgósága szárnyakat nyert a szent magányban, innen kezdve naponta több órát töltött annak imáadásában. A reá következő évben megújított lelki gyakorlatok csak megerősítették őt elhatározásában, sőt most elszánta magát, hogy még elsőszülötti jogáról is lemond Herkules fivére javára. Innen túl már csak azért ment még társaságba, hogy végképp el ne keserítse atyját, kinek bálványá volt.

Atyja pedig épp ez időben arról gondolkozott komolyan, hogy Alfonzt Presenzano herceg leányával eljegyezze. Anélkül, hogy szólt volna fiának a dolgról, ajánlatot tett a hercegnek s a herceg elfogadta az ajánlatot. Az engedelmes Alfonz atyja kívánságát teljesítendő, látogatni kezdte a herceg házáat, de nemcsak hogy nem igyekezett megnyerni a herceg hölgy hajlamát, de szerfölötti tartózkodása által még meg is sértette annak érzékenységet. Liguori József nem fogta fel a tartózkodást, és szorította fiát. Ez pedig nem tudott erőt venni magán, hogy bevallná atyjának a maga elhatározását. E zavarában közbejött az isteni gondviselés.

Alfonznak egy perügyet kellett védenie, melyben védencének mintegy millió forintja forgott kockán. Egy hónapig buzgón tanulmányozta az ügyet, elolvasott figyelmesen minden okmányt, nem is kételkedett a kedvező kimenetről. Valamennyi ügyvéd s államügyész csodálva hallgatta fényes védbeszédjét s Caravita elnök már készült kimondani a kedvező ítéletet, amikor az ellenfél ügyvédje odatart Alfonznak mosolyogva egy okmányt, hogy lássa helytelen felfogását. Alfonz lázas figyelemmel elolvastván az iratot, mondta: „Igazán van önnek, én csalatkoztam.” Nem tudta eltitkolni megszegyenítését, az elnök hiába vigasztalta őt, hogy az ilyen elnézés könnyen megesik akárkivel: Alfonz nyilvánosan levette hivatalos öltönyét s távozott e szavakkal: „Oh világ, most ismerlek, oh törvényszék, te nem látsz többé engem.” Ez elhatározása mellett állhatatosan meg is maradt, sorban elutasította védenceit s kezdett az apai házban elzárkózva remeteéletet élni. Nem ment többé társaságba, hanem imával és a szentek életének tanulmányozásával töltötte idejét. Ha mégis elhagyta a házat, csak templomba vagy a kórházba ment.

Alfonz lemondott ugyan az ügyvédi pályáról és a világról, de jövődi hivatását az isteni gondviselés egy ideig még elfödte előle. Történt azonban, hogy atyja egy közelebb tárgyalandó családi perügyet ajánlott neki, mire Alfonz kijelentette, hogy ő ezentúl csak lelke üdvével akar foglalkozni. Erre atyja igen felháborodott. Felháborodása még fokozódott,

mikor egy másik nap felhívta fiát, kísérje őt az udvarhoz, hol a királyné születése alkalmából meg kellett jelennie, ez pedig így válaszolt neki: „Mit keressek én ott, hisz ott csak hiúság van.” Látván azonban Alfonz atyja szerfölötti bosszúságát, hogy őt kiengesztelje, ajánkozott vele menni, de válaszul csak a bosszús szavakat nyerte: „Menj, ahová tetszik, tégy amit akarsz.”

Alfonz szomorú gondolataitól menekülendő, e jelenet után fölkereste a gyógyíthatatlanok kórházát. Mialatt itt felszolgált a betegeknek, rögtön erős fény világította őt meg, és bensejében e szavakat hallotta: „Hadd el a világot és add magad egészen nekem.” Mindamellett tovább folytatta szolgálatát. Midőn azonban távozott a kórházból, a lépcsőkön lefelé haladt, mintha füleivel is hallotta volna a fentebbi szavakat és az egész ház rezegni látszott lábai alatt. Megállt s Isten szavának engedelmességgel mondta: „Uram, már régóta ellenállok malasztodnak, íme itt vagyok, tégy velem akaratod szerint.” Egészen magán kívül, a foglyok megváltásáról címzett boldogságos Szűz templomába sietett, hol térdre borulva, buzgón könyörgött segítségéért. Lelke itt újabb világosságot s tökéletes ismeretet nyert. Már most mitsem késett, Istennek ajánlotta magát testestül lelkestül. Leoldván kardját, azt a boldogságos Szűz oltárára tette, hálája s örök hűsége fejében. Ez történt 1723. augusztus 26-án. Alfonz e napot a maga megtérése napjának szokta nevezni, s jóllehet féltékenyen őrizkedett a nyert titkos kegyelmekről mások előtt szólni, e kegyelmi tényt mégis utóbb közlendőnek vélte rendtársaival.

Szépen mondja Bitschnau Legendáinak egyik helyén: „Az isteni Üdvözítő az apostoloknak a hálót adta, hogy a népeket s nemzeteket kifogják a pogányság keserű tengeréből és a kereszténység édes vizébe hozzák azokat; a maga számára megtartotta a horgot, hogy egyeseket megnyerjen a mennyországnak.” Kivetette a horgot Alfonz után is, ki a nyert malaszttal állhatatosan közreműködve, a szentség azon fokát érte el, mely őt utóbb az egyház oltáira emelte.

Alfonz még aznap este felkereste lelki vezetőjét, Pagano atyát, értesítette őt arról, ami felülről történt vele, kijelentette neki egyúttal, hogy pap, még pedig oratoriánus akar lenni. Pagano atya jóváhagyta Alfonz elhatározását, de intette egyszersmind, hogy elhamarkodva mitsem tegyen. Így Alfonz egyelőre kénytelen volt még az apai háznál maradni, ami reá nézve fölötte kínos volt. Atyja beleegyezése nélkül papnak felöltözni annyi lett volna, mint szakítani vele, amit lelki vezetője is ellenzett. Másrészt az apa nem tudott belenyugodni a gondolatba, hogy fia tökéletesen lemondjon a világról, sőt elkövetett mindent, hogy őt a világnak visszahódítsa: élt irányában apai gyöngédséggel, dicséréssel, érveléssel, szemrehányással, korholással – de mind hasztalan. Egy nap éppen e lelketlen szavakra tört ki: „Én kérem az Istent, hogy egyikünket szólítsa ki e világból, mert bennem nincs többé az az erő, hogy még nézhesselek.” És e szívtelen szavakra csak a fölötti bosszúsága vitte őt, hogy fia nem akart visszatérni a világba: hogy az még pap is akar lenni, arra éppen nem gondolt s azért egészen magán kívül volt, mikor Alfonz ezt felelte neki: „Atyám, látom, mennyire el vagy te keseredve énérettem, de kénytelen vagyok kijelenteni előtted, hogy én nem vagyok többé a világnak. Isten akarja, hogy oratoriánus legyek. Kérlek azért, ne vedd rossz néven, hogy engedelmességek neked, sőt inkább add hozzá atyai áldásodat.” Liguori könnyekbe lábadva, otthagya fiát, felelet nélkül. De atyja azért le nem mondott még minden reményről: most mások által is akart hatni fiára. S találkoztak is egyházi és világi barátai, kik, hogy kedvében járjanak, reá adták magukat, hogy Istentől elvonnak egy lelket, melyet ő kizárólag kívánt bírni. Alfonz azonban mindnyájuknak csak ezt felelte: „Isten akarja, hogy én az egyházi rendben s ne a világban éljek. Nekem inkább engednem kell Isten akaratának, mint atyám kívánságának.”

Cavalieri püspök s Gizzio kanonok, Alfonz nagybátyjai közvetítésére, Liguori végre beleegyezett fia elhatározásába, de úgy, hogy ne oratoriánus, hanem világi pap legyen. Az apa eme megszorítás által előmozdította az isteni gondviselés ama tervét, hogy Alfonz egy új és

korszerű gyülekezet alapítójává legyen. Most már Alfonz formaszerűleg lemondván Herkules fivére javára az elsőszülötti jogról, kérte atyját, mutassa be őt a nápolyi érseknek, ki a tehetséges, művelt fiatal nemes elhatározása által nem kevésbé volt meglepve. Miután Liguori mindenféle ürügy alatt halogatta megszerezni fia számára az egyházi öltönyt, ez maga vásárolta azt meg magának s 1723. október 23-án, huszonhét éves korában felöltötte. Tovább is az apai háznál maradt, de atyja egy álló éven át szóra sem méltatta fiát.

Mint papjelölt felvétette magát egy plébániába, hogy a misénél felszolgáljon, hogy a gyermekeket vasárnap összegyűjtse s templomba vezesse, hogy elemezze nekik a hitigazságokat s előkészítse őket a szentségek felvételére. Teológiai tanulmányainak buzgón szentelte minden óráját s hallgatta a legtekintélyesebb tanárokat. Utóbb irodalmi művei fényesen igazolják buzgó tanulmányait. Hogy pedig haladjon az erényben és a lelki életben: részt vett a papok számára megtartott valamennyi szent gyakorlatokban. Naponta az oratoriánusok templomába áldozni ment. 1724-ben Pignatelli bíbornok-érsek feladta neki a kisebb rendeket, 1725. december 27-én pedig alszerpapnak avatta fel.

Hogy az Isten igéjének hirdetésére minél jobban előkészítse magát, felvétette magát a Propaganda nevű gyülekezetbe, mely népmissziókkal foglalkozott a nápolyi királyságban. Rövid idő múlva ő is kiindult már a misszionáriusokkal a lelki aratásra, s nem tartotta méltóságán alulinak, ő az egykori ünnepelt ügyvéd, a falusi népnek és a gyermekeknek magyarázni a kátét. Noha pedig ő az utolsó volt társai között és még fel sem léphetett mint szónok, mégis már ekkor lelke volt a misszióknak és a tisztelet kiváló tárgya. Mikor a misszionáriusok a bevégzett munka után távoztak valamely helyről, a sokaság körülvette a szent alszerpapot s térden állva kérte őt, ne hagyja el még őket. Mennyire világíthatott már ekkor életszentsége, mikor azt az egyszerű falusi nép is felismerte benne!

1726. április 6-án szerpappá szentelte az érsek, és azonnal engedélyt is adott neki, hogy az Isten igéjét az érsekmegeye valamennyi egyházaiban hirdethesse. Pár nappal felavatása után először fellépván, az Oltáriszentségről szónokolt. E beszédje annyira lelkesített s gyullasztott, hogy ahol ünnepélyes szentségimádást tartottak, Alfonzot kérték fel szónoknak. Tömegesen gyülekeztek a hallgatók szentbeszédjeire.

1726. december 21-én végre pappá szentelték. Nagy és általános volt a nápolyiak öröme, mikor Alfonzot, kedvelt szónokukat, először látták az Úr oltárához járulni, de még nagyobb volt, amint könnyen képzelhető, az újmiséis öröme. A felkenetésben nyert malasztal mindinkább fokozódott buzgósága, és azonnal olyan életrendet írt elő magának, melyből jól látszott a papi méltóságról és a pap kötelmeiről alkotott magas fogalma.

Ha most visszapillantunk az ő eddigi életiskolájára: első tanulmányaira, az istenes életben már gyermekkorában tett előmenetelére, hősi lemondására a világról és egy fényes jövőről, súlyos küzdelmeire s lelki tusáira atyjával szemben; ha visszapillantunk hősi önelhatározására, önkivetkőzésére; ha szemügyre vesszük teológiai s szónoki készségét, előmenetelét a szentek tudományában, s mind az Isten országáért, mind a lelkek üdvéért már eddig is tanúsított buzgólkodását: úgy kénytelenek vagyunk elismerni, hogy Alfonz nemcsak tökéletesen felszerelve, hanem már mint hős indult az Úr harcait megvívni. Felismerjük már is benne előfeltételeit a kimagasló nagyságnak, hősiességnek, életszentségnek, a roppant munkásságnak s önfeláldozásnak, melyeket benne a továbbiakban mindinkább csodálni fogunk, felismerjük benne Isten választott edényét, nagy és csodás dolgok véghezvitelére.

II. 1726–1732

Alfonz pappá szenteltetésével nem nyert semmiféle egyházi hivatalt. Saját költségén tanult, nem papnöveldeben, hanem az apai háznál s kétség kívül saját asztala címére fel is lett szentelve, ami Olaszországban szokásos. Ő ekképp szabadon tűzhetett ki tért munkásságának,

adta pedig magát azonnal s teljesen az apostolkodás művére. Szószék, gyóntatószék, nyilvános oktatás – íme a kör, melyben mozgott élete, íme az eszközök, melyeken igyekezett a mennyországnak lelkeket nyerni.

De mivel az önmegszentelést a pap első kötelemének ismerte: azért lankadatlan volt az imában, elmélkedésben és az önsanyargatásban. Havonként egy nyaraló magányába vonult néhány buzgó társával, hol kizárólag lelkük üdvének és a vezeklésnek éltek. Társai közül említjük Mazzini Jánost s Sarnelli Januárt, kik őt utóbb a redemptoristák gyülekezetébe is követték.

Csaknem közvetlen pappá szenteltetése után az érsek megbízta Alfonzt a fővárosi papság számára tartandó szent gyakorlatokkal. Sokan morogtak, hogy ennyire fiatal pap tiszteltetik meg e kitűnő bizalommal: ám az eredmény fényesen igazolta az érsek megválasztását s megcáfolta azok előítéletét, kik a bölcsességet egyedül az ősz fűtökben és az évek számában keresik, feledvén a bölcsesség könyvének szavait: „Aetas senectutis vita immaculata.” Alfonz e gyakorlatok után a legkeresettebb szónok lett az országban. Plébániák, kolostorok, egyetek annyira versenyeztek érte, hogy ideje sem maradt pihenésre. Szentbeszédei alaposak, de egyszersmind oly egyszerűek s világosak voltak, hogy nem lehetett találni azokban tételt, melyet meg nem értett volna a legeggyűbb anyóka is. A világosságra, a megérthetőségre fektetvén Alfonz minden súlyt, szorgosan kerülte a művészi szerkezetet és a virágos irályt. „A nép tetszését hajhászó szónok – szokta mondani – lealázza magát hallgatói előtt.” Neki egyébiránt, hogy hallgatóira hasson, nem is volt szüksége kikeríteni szentbeszédjeit, mert ő benne minden prédikált. Önfeláldozása, alázatossága, vezeklő élete természetfölötti erőt kölcsönöztek szavainak. Szentbeszédjeit nemcsak a nép, hanem a papság, az előkelő nemesség, a magas hivatalnokok is buzgón látogatták. Ezek hatását tapasztalta magán Liguori József is, az apa. Jó keresztény létére rég megbánta, hogy fiának annyi nehézséget gördített útjába és most hálát adott Istennek, hogy Alfonzt az oltár szolgálatára méltatta. Midőn bizonyos alkalommal elhaladott egy templom mellett, mely előtt sűrű néptömeg állt, megállt ő maga is. Csakhamar felismerte a szónokban, szava után, Alfonzt. Belép a templomba s végighallgatja beszédjét. Mikor Alfonz este haza jött, atyja elébe siet, kebléhez szorítja őt s könnyek között mondja: „Fiam, te hoztál ma engem Isten ismeretére.”

Alfonz szeretetének s lelki gondjának kiváló tárgyai azonban a szegények, az elhagyott lelkek voltak. Ezeket felkeresendő, kiment a nyilvános terekre, hol tudta, hogy a nép legsóbb osztálya tartózkodik. Itt azután prédikált a szegényeknek. Öröme telt benne, ha őt a ronda lazzaronik, a szegény nép körülfogja. E tömegben dús halászatot tartott, s sokakat az igaz útra térített leereszkedő nyájassága, buzgó intelmei, atyai oktatása által. Isten azzal jutalmazta buzgó apostolkodását, hogy a megtértek közül többen maguk is emberhalászokká lettek. Ilyen volt nevezetesen Barbarese, megtért iskolatanító s Narbone, szökött katona, kit feslettsége miatt végül elbocsátottak a katonaságtól.

Amint Isten ígéjének hirdetésében, úgy a gyóntatószék kezelésében is fáradhatatlan volt. Ezt még a prédikálásnak is elébe tette. „A szószéken vet – monda – az apostoli munkás, a gyóntatószékben arat.” Atyai szeretettel, könyörületes részvétellel karolván fel a bűnösöket, tudott oly malasztosan lelkükre hatni, hogy a bűnbánást minden esetben életjavulás követte. A vezetésével folyton élő lelkeket a tökéletesség magas fokára vitte.

Miután lelki gyermekei annyira megszorodtak már, hogy azokat egyenként oktatni képes nem volt, összegyűjtötte őket az esthomályban valamely félreeső téren, és itt tartott nekik nyilvános oktatást. Hallgatósága koldusok, kézművesek, borbélyok, szatócsok, kocsisok voltak, kik közül többen a tökéletesség oly magas fokára vitték, hogy erényeik jó illatával betöltötték a zárdákat meg a világot. Alfonz eme művén is észlelhetőleg nyugodott Isten áldása, mert sokan ez együgyű lelkek közül be nem érven önnön megszentelésükkel, maguk is halásztak sorsosaik között. Ilyen volt egy tojás- meg egy gesztenye-áruoló. Ezek az utcákat járó emberek ismerték az eszközöket, melyeken megnyerjék Istennek a lelkeket.

De hol van az a jó, melynek ne akadna ellensége? Akadt ez éjjeli oktatásnak is, és a hatóság már be akarta tiltani azt. Pedig Nápolyban csak az est beálltával kezdődik a nyilvános élet, a munkás nép csak a késő est hűsében leli felüdülését. Alfonz megelőzendő a hatóság közbejöttét, arra bírta Barbarese munkatársát, hogy ez a lelki oktatást ne a szabad ég, hanem valamely tető alatt folytassa. Barbarese egy borbélyműhelyben gyűjtötte össze mintegy hatvanra menő követőit, ugyanígy tett Narbone is, és más egyebek. Alfonz maga csak időről időre látogatta még e gyülekezeteket. A mű Pignatelli bíbornok-érsek pártfogása alatt nagy gyarapodásnak örvendett, és a gyülekezeteket utóbb kápolnában tartották, papok vezetése alatt. A „kápolnák” elnevezése alatt elterjedt ez istenes mű, 1834-ben már száz fiókot számlált, harmincezer taggal. Alfonz fiai, a redemptoristák, folytatják e művet a „szent család” neve alatt. Ez jelenleg kilencszáz fiókot számlál, háromszázezer taggal. Létesítette az egyletet 1744-ben Lüttichben Dechamps, redemptorista zárdafőnök, a későbbi mechelni érsek-bíbornok. IX. Pius pápa anyatársulat rangjára emelte azt s megáldotta számtalan kegyelmekkel.

Tudjuk, amikor Alfonz a papi pályára készült és kolostorba szándékozott lépni, oratoriánus akart lenni. Amitől akkor atyja ellenzése folytán elállt, arra most utat nyitott neki az őt magasabb célokra kiszemelt isteni gondviselés. S kellett is, hogy Alfonz a cella magányában tanulja a mennyei életet, melynek ő azután mestere lett. A híres Ripa atya az időben Nápolyban a szent családról nevezett collegiumot nyitotta meg a célból, hogy abban Kína számára képezzenek hazai papokat. A ház kitűnt roppant szegénysége s szigorú fegyelme által, ami elég volt Alfonz számára, hogy abba kérje felvételét. Jelentkezett a főnöknél s vágya teljesült. Itt ő két évet töltött, melyeket reá, a majdani rendalapítóra nézve, az újoncéveknek lehet tekinteni.

E két év Alfonzra nézve az önsanyargatás iskolája volt. Most tartózkodás nélkül átadta magát teste sanyargatásának, melyet ciliciummal, láncokkal övezett, és sokszor véresen ostorozott. A kolostori család silány táplálkozása alig képzelhető el, Alfonzt mégis még keserű füvekkel is fűszerezte az étket, hogy az annál ízletesebb legyen. Az eledelt vagy térden állva, vagy a fapadlón ülve vette magához. A boldogságos Szűz tiszteletére szombatokon víz és kenyér mellett böjtölt. Cassano püspök, ki szigorú életrendjét ismerte, Alcantarai Szent Péterhez hasonlította őt.

Testét szolgásgába ejtve, annál inkább felszabadította lelkét s amennyivel többet elvont a testtől, annál többet nyújtott a léleknek, táplálván azt az ima s elmélkedés mannájával. A közös elmélkedésen kívül naponta még másfél órát külön elmélkedett s két órát az Oltáriszentség imáadásában töltött. Buzgalmának kevés lévén a nappali idő, felhasználta az éj óráit is, csak rövid pihenést engedve testének, de ő még ezt is kényelmetlenné tudta tenni magának: a pusztá padozat s feje alatt egy deszka – ez volt nyoszolyája.

Kiki azt hinné, hogy Isten ennyi sanyargatást, ennyi huzamos imát bőven jutalmazott lelki vigasszal. Ámde nem úgy volt: sőt Isten sok ízben nagy lelki szárazságot bocsátott buzgó szolgájára, tűzben akarván megpróbálni az aranyat. Mások oktatására magának is meg kellett ízlelnie Alfonz számára, hogy Isten göröngyös, száraz ösvényeken vezeti az embert a tökéletesség magasságára. Isten megvont tőle minden érezhető vigaszt: az oltárnál semmi ájtatosságot nem érzett, imája száraz volt, kereste az Urat s nem találta sehol. Én Jézushoz megyek – így sopánkodott lehangoltságában – és ő eltaszít magától, én Máriának könyörgöm és ő meg nem hallgat.” Csak hite és az isteni akaratban való megnyugvása tartotta Alfonzt.

Bámulatos, hogy ő ez újonc éveiben – amelyekben egészen az önmegszentelésnek kötelezte el magát –, akkor sem szűnt meg fáradozni a lelkek üdvéért. A szent család atyái egyéb teendőikkel lévén terhelve, a szót meg a gyóntatószéket egészen Alfonzra hagyták.

Mind a két évben szent gyakorlatokat prédikált a népnek, azonfelül számtalan kilencedet; minden pénteken a bold. Szűz fájdalmainról, és szentségimádásoknál az Oltáriszentségről szónokolt. A gyóntatást, hogy mindenkinek megfeleljen, még késő este is folytatta.

Azonkívül részt vett a városon kívül megtartott missziókban is. Alfonz mindenre talált időt, mert egy percet sem vesztett el abból, amire magát utóbb külön, valóban hősiesség fogadalommal lekötötte. Ha nem volt elfoglalva a szóval, a prédikációval – vagy a gyóntatószékben, vagy könyvei közt, vagy imában volt található. Mindig csak állva olvasott, a könyvet kezében tartva.

1729-ben borzasztó járvány pusztította Nápolyt. Isten haragjának megengesztelésére a Propaganda két nagy missziót rendezett. Ezen munkában is részt vett Alfonz, és pedig személyének oly kevés kímélésével, hogy utána nyomban súlyos betegségbe esett, melyből hogy felépült, a bold. Szűz csodálatos közbenjárásának köszönte. – Apulia városát 1731-ben ismételt földrengések nagy aggodalomba s szomorúságba ejtették. Isten bosszújának megkérlelésére a tartományi püspökök misszionáriusokat hívtak meg, jelesen a Propaganda tagjait. Velők jött Alfonz is, ki az itt töltött két hó folyamában dús aratást tartott, a társadalom minden rétegeiben csodálatos megtéréseket eszközölvén, ami által a lakosság tiszteletét s szeretetét elnyerte magának. Először Nardóban prédikált, roppant eredménnyel, azután Foggia, Apulia fővárosába ment. Itt azon tisztelet érte őt, hogy a püspök, az összes papság s nemesség tisztelegni jöttek hozzá, ami az ő alázatosságát nem kevéssé bántotta.

Foggia legtöbbet szenvedett a földrengéstől, és hogy végképp el nem pusztult a város, azt pártfogónője, a bold. Szűz közbenjárásának köszönte. Tiszteltetett Foggiában régi idők óta a bold. Szűz egy kegyelmes képe, mely az „ó-kép” vagy a „hét fátyolról nevezett szűz” neve alatt messze az országban ismeretes volt. A mondott év március 22-én a kegyelmes anya a képen egy szűz alakjában jelent meg csodálatosan s ismételve a buzgólkodó népsokaságnak. Alfonz, kinek Mária tisztelete s dicsősége olyannyira szívében feküdt, értesülvén a csodáról, Foggiába jött. Azonnal megérkezte után felkérte őt a püspök, tartana egy kilencedet a bold. Szűz tiszteletére, amire Mária buzgó tisztelője a legkészségesebben vállalkozott. A tág templom be nem fogadhatván az ájtatoskodók nagy sokaságát, a szószéket a szabad ég alatt állították föl, vele szemközt a kegyelmes képet. Alfonz inspirált szentbeszédjei csoda dolgokat míveltek itt: Foggia lakói egészen megváltoztak, és a püspök nem győzött hálát adni Istennek, hogy neki e buzgó apostolt küldte.

A kilenced befejeztével a bold. Szűz szolgáját jutalmul a maga látására méltatta. Midőn ugyanis a képet a nép távoztával az oltárra visszahelyezték, Alfonz azt közelebről látni akarta. Alig közeledett feléje, azonnal magán kívül ragadtatott és a kegyelmes anya egy tizennégy éves szűz fényes alakjában, égi tekintettel megjelent neki, és hogy az érzéki csalódás ki legyen zárva, fejét jobbra, majd balra hajtotta. Egy óráig állt Alfonz az oltár előtt elragadtatásban, mire a látvány eltűnt. Esméletéhez térve, örömittasan hangoztatta az Ave maris stella-t, melyet mintegy harminc jelenlevő énekelt el vele. Későbbi napokban a csodás megjelenés ismétlődött az összes nép láttára. Midőn ugyanis Alfonz újra prédikált a nevezett templomban, a szószékkal szemközt felállított kép arca fényes sugárt árasztott az ő homlokára, amely látványra a nép hangos felkiáltásokba tört ki, zokogott s buzgó imákat küldött a mennyek királynéjához. Alfonznak, már mint püspöknek 1777-ben kötelességévé tétetett e csodatényről írásban s eskü alatt bizonyosságot tenni. Az okiratot mai napig bírják a redemptoristák.

Az Apuliában ily fényes eredménnyel megtartott misszió után Alfonz Nápolyba annyira kimerülve jött vissza, hogy őt főnöke felüdülés végett Amalfiba küldte. Mazzini János s Panza József társaival szállt hajóra. Amalfiban kikötvén, találtak véletlenül a scalai püspökmegye általános helynökével, ki megtudván szándékukat, ezt mondta nekik: „Miért nem jönnek önök inkább a Scala fölött fekvő, a «hegyekről nevezett szűz Mária» csöndes magányába? Van ott egy remetelak elegendő helyiséggel, itt önök felüdülést találhatnak s mellette még a minden lelki gondot nélkülöző pásztornépnek is szolgálatot tehetnek. Én önöket részemről felruházom teljes joghatósággal.” Alfonz s társai elfogadták az ajánlatot.

Csodáljuk itt újra az isteni gondviselés intézkedését! A látszólag véletlen találkozást Isten intézte úgy, egy magasabb célra, mert Alfonz a scalai remeteségben határozta el, a szegény s elhagyott lelkeknek különösen szentelni magát; Scalában ismertette meg vele a Szentlélek egész tervét azon műnek, amelyre Istentől hivatva volt; Scalában megvilágosította őt gyakori megjelenéseiben a bold. Szűz és előadta neki a megalapítandó gyülekezet szabályait.

Alig hogy megtelepedett Alfonz a hegyekben, a sokat nevezett nápolyi misszionárius híre azonnal bejárta a környéket, és a hegyek szegény lakói azonnal felkeresték őt. Alfonz kimondhatatlan örömmel s szeretettel fogadta őket s mitsem késett társaival a katekizmust magyarázni nekik s meghallgatni gyónásukat. Midőn e teendői közben azt észlelte, hogy ez elhagyott szegény nép még az üdvösségre tudni szükséges hitágazatokat is alig ismeri, és hogy az Istenről csaknem tökéletesen megfeledkezve él: megfogamzott szánakozó lelkében a nagy eszme, mely nemsokára a redemptoristák gyülekezetének megszületését eredményezte. Alfonz a scalai püspök meghívása folytán több ízben prédikált a városban, ámde mindannyiszor visszasietett szegény pásztornépéhez, mint siet a gondos anya visszahagyott gyermekeihez, mert e nyáj most az ő fő gondját képezte. Az ő alázatos lelkéhez sohasem fért volna a gondolat, hogy ő egy új rend alapítója legyen: kellett, miután ez a gondviselés tervében foglaltatott, hogy Isten a maga akaratát rendkívüli módon is ismertesse meg vele.

Élt Scalában a szentséges Üdvözítőről címzett zárdában Costarosa Maria Coelestina szűz, ki nemcsak életszentsége, hanem természetfölötti adományai miatt is különös tiszteletnek örvendett. Alfonz a zárdaszüzekkel egy szent kilencedet tartott, melynek befejeztével a nevezett szűz kérte őt, engedje meg neki, hogy a gyóntatószékben valamit közöljön vele. Elbeszélte Alfonznak, hogy a napokban egy látomásban látta a papok oly gyülekezetét, kik bejárván a falvakat s pusztákat, számtalan elhagyott lelket nyertek meg a mennyországnak. Élükön Alfonzt látta és egy benső hang azt monda neki: „Ez az, akit kiválasztottam a nagy mű létesítésére.”

Korszakot képező művekre megválasztott valamennyi szentnél azt észleljük, hogy ők alázatosságukban egy ideig vonakodnak azon hivatástól, melyet Isten számukra kitűzött. Bizonyos bizalmatlanság ez önmaguk iránt, mely azonban együtt jár az alázatossággal. Alfonz is így tett: visszautasította az istenes szüzet, mint rajongót, félvén, nehogy elkapassa magát. Mindazonáltal nem tudott menekülni egy benső hangtól, mely szüntelen mondta neki, hogy valamely nagy és nehéz feladat vár reá. Hazajövet elzárkózott s zokogva heves tusát küzdött magával. Mazzini társa látván könnyes szeméit, résztvevőleg kérdezte, mi bánatának oka. Alfonz kezdetben vonakodott, végül mégis elbeszélte neki a zárdaszűz beszédjét. Mazzini azonnal beleegyezett az isteni gondviselés tervébe. Neki elég érv volt egyrészt Maria Coelestina megpróbált erénye, másrészt a kérdésben forgó mű hasznossága, sőt szükségessége. „Én első leszek – monda Alfonznak – ki, ha elfogadsz, követni foglak. Utóbb mások is fognak jönni s fognak vállalkozni e műre, mely az Isten megdicsőítésére irányoztatott.”

Látván azonban Mazzini Alfonz határozatlanságát, ajánlotta neki, közölje a dolgot Falcoja, castellamarei – s Santoro, scalai püspökökkel, szintoly tudós, mint főnkelt főpapokkal. Ezek mindketten több napi érett fontolgatás után úgy nyilatkoztak, hogy igenis Isten szólt a buzgó misszionáriushoz és az istenes zárdaszűzhez. Alfonz alázatossága azonban még ebben sem nyugodott meg, nagyobb biztosság okáért még Pagano atya, a maga ifjúkori lelki vezetője véleményét is akarta hallani. A buzgó oratoriánus érett megfontolás után maga is csatlakozott a két főpap nyilatkozatához, mindazonáltal még nagyobb biztosság kedvéért utasította Alfonzt Cutica atyához, a lazaristák főnökéhez s Manlius jezsuita atyához, kik mindketten nagy tekintélynek örvendtek lelki dolgokban. Miután ezek és még mások is, kikhez Alfonz még fordult, ugyanakképp nyilatkoztak: ily általános megegyezés ellenében nem habozott tovább, sőt felismerte a maga valódi hivatását, amelynek is ugyanazon nagylelkűséggel készült megfelelni, mellyel imént a világról lemondott.

Minden istenes múnél jellemző, hogy az kezdetben ellenséges támadásokkal találkozik. Ez az ördög műve, ki csírájában lerontani igyekszik Isten országát. Alfonz is attól a naptól kezdve, melyen terve Nápolyban nyilvános lett, folytonos támadás tárgyává lett, még pedig első sorban oly egyházi férfiak részéről, kiknek támogatása az istenes művet nagyban előmozdította volna. Gizzio kanonok, nagybátyja, s Torni, egykori teológiai tanára, most a Propaganda főnöke, mindent elkövettek, hogy tervéről lebeszéljék, nem kíméltek meg tőle sem rosszallást, sem gúnyt, sem nyilvános s magán megszégyenítést. Hozzájuk szegődött személyes érdekből Ripa atya is, a kínai papnövelde kormányzója, ki nem szeretett volna megválni legtehetségesebb s legbuzgóbb munkásától, másrészt még attól is tartott, nehogy Alfonz az intézet növendékei között is követőkre találjon. Oda állították Alfonzt, mint ábrándozót, mint önfejűt, mint hírvágyót, mint önnön eszméinek istenítőjét, mint üres főt, ki egy zárdaszűz hallucinációi által félrevezetteti magát. Képzeltető, hogy mennyire fájt Alfonz szívének e nemtelen támadás és ellenzés nem önnön személye miatt, melyet semmibe sem vett, hanem azért, mert a támadást Isten ellen irányítottak nézte. Ám Isten megpróbálni, illetőleg edzeni akarta Alfonz alázatosságát, amire egy harminchat éves rendalapítónak igenis szüksége volt.

E körülmények között egyedüli vigasztalója s támogatója Fiorelli dömés atya volt, kinek tanácsával a legtekintélyesebb egyházi férfiak is éltek. Ez főnkelt szellemében felismerte Alfonzban az isteni hivatást s azért buzdította, bátorította őt. Alfonz e nehéz napokban jóakaróinak imáiba ajánlotta magát. Végeztek imákat érte a scalai szárdaszűzek házában is. De ezek közül is némelyek, indulva a gonosz nyelvek után, elfogulva voltak már Alfonz ellen, s nem állották kételyüknek nyilvánosan is kifejezést adni.

Hallván beszédüket Maria Coelestina nővér, magán kívül ragadtatva ezt mondta nekik: „Isten akarja e művet s meg fogjátok látni, hogy az létre is fog jönni.” Amire az egyik kétkedő ezt válaszolta: „Hinni akarom, ha Magdolna nővér visszanyeri egészségét.” E nővér évek óta tébolyodott volt. Alig hangzottak el e szavak, s Magdolna nővér rögtön visszanyerte esztét.

Ripa atya látván, hogy Alfonz állhatatosságát szavaival el nem tántoríthatja, még egy más eszközhöz nyúlt. 1732. október elején kirendelte őt háromszor egymás után Nápoly nagyobb egyházaiban részint szent gyakorlatokat, részint missziót tartani, azzal kecsegtetvén magát, hogy Alfonzt ez alkalommal aratandó eredményei más gondolatra fogják hozni, hogy ő, a főváros annyira kedvelt s ünnepelt szónoka, önként fog a szegény pástornépről lemondani. Alfonz csakugyan rendkívüli eredményeket aratott, úgyannyira, hogy az érsek, ki esténként hallgatta előadásait, e megjegyzést tette róla: „Meglátszik, hogy Alfonz a választott edény, hogy a Szentlélek szól általa.” Ripa ekképp akaratlanul is bő lelki aratás szerzője volt ugyan, de célját Alfonznál nem érte el.

Ennek még egy erős támadást kellett kiállnia az apai szeretet részéről. Alfonz 1732. augusztusban haza jött a hegyekről, ügyeit véglegesen elintézendő. Atyja itt tartózkodásának ideje alatt szeretete s gyöngédsége minden fegyvereivel ostromolta őt. Alfonz hőiesen győzte e támadást is, mely reá nézve, amint utóbb említette, a legnehezebb volt. A vér kötelékeit felbontani s utóbb a püspökséget elfogadni: e kettőben a legnehezebben győzte meg magát Alfonz, saját bevallása szerint. Fölmentve végre minden földi köteléktől, búcsút vett Pagano s Fiorelli atyáktól s elvevén áldásukat, titkon távozott Nápolyból közönséges fuvaron, a scalai hegyeknek tartva.

Érdekes tudni, hogy mily férfiak sorakoztak Alfonz köré s követték őt, mint első társai. Név szerint ezek voltak: Mandarini Vince, nemes származású calabriai pap, kitűnő teológus; Tosquez Sylvester, még laikus, hanem mind a teológiában, mind a világi jogban jártas férfiú; Dr. Sportelli Caesar, acquavivai nemes, kitűnő nápolyi ügyvéd; Manfredi Jeromos, misszionárius, nagy tudományú áldozár; Panza József, a Propaganda tagja; Donato János, tudós kánonista s misszionárius; Romano Péter, scalai kanonok; Sarnelli Január, alapos

teológus s jogász, nagynevű író. Ezzel s Mandarinivel Alfonz már Ripa collegiumában szoros barátságot kötött. Említendő még Curcius Vitus, acquavivai származású nemes, Procida sziget kormányzója, első laikus testvére a gyülekezetnek. Ő, ki azt vallotta magáról, hogy jámborságának egyedüli eszközei a pisztoly meg a szurony voltak, melyeket sok ízben helytelenül is használt, csodálatos módon hivatott a gyülekezetbe. Íme látjuk, miképp a redemptorista gyülekezet alapvetői nem közönséges, nem obscurus emberek, hanem születés, tudomány s állás által kitűnő férfiak voltak.

III. 1732–1762

A XVIII. század közepe táján új egyházi rend alapításához ugyancsak elszánt s Istenben erősen bízó lélek kellett. Az időviszonyok minden tekintetben lehangolók, az akadályok visszajesztek voltak. Az általánosan elterjedt vallásközönyösség, a titkon s álnokul elharapózott jansenismus, Voltaire-nek a magasabb köröket elkapó cinikus, vallástalan iratai, a kormányoknak az egyház központi hatalmának lerontására s nemzeti szakadár egyházak létesítésére irányzott politikája, a miniszterek, a Pombalok ádáz dühöngése a szerzetes rendek, az egyház e védbástyái ellen – mindez mi kilátással kecsegtethette a rendalapítót? Rendet alapítani a nápolyi királyság területén akkor, mikor Tanucci miniszter, Pombal vetélytársa, hetvennyolc zárdaházat törölt el s kitiltotta a jezsuitákat az országból!

Azonfelül a rend eszméje maga is némi nehézséget hordott magában. Ha az akár az ifjúság oktatására, akár a betegek ápolására, vagy erdők kiirtására lett volna irányozva: úgy Alfonz ígérhetett volna még magának némi kilátást. Ámde a tervezett rendnek mi volt alapeszméje? „A mi rendszabályaink – úgy mond az istenes alapító – azt célozzák, hogy Jézushoz hasonlók legyünk.” Fiai tehát a maguk tökéletesedésén dolgozók, azután a világba kiindulandók voltak, hogy hirdessék az evangéliumot szegény elhagyott lelkeknek, amiben a világi szem semmi gyakorlati hasznot sem lát.

De még követőkkel sem igen kecsegtethette magát Alfonz. Tökéletes önmegtagadást, szigorú nélkülözéseket, alapos teológiai tanulmányt követelt, s miért? hogy a szigorú iskolán keresztül ment s tudományosan képzett pap végre falukon, pusztákon prédikáljon az együgyű népnek! Az ennyire szerénynek látszó hivatás valóban nem kecsegtethette Alfonzt azzal, hogy a gyülekezetnek tehetséges, szellemes férfiakat nyerjen, legkevésbé oly időben, melyben a szerzetes házak eltörlése napirenden volt. De az excelsus animus bizván Istenben, ki hívta őt, és a bold. Szűzben, kitől már annyi megvilágítást nyert, törhetetlen bizalommal hozzáfogott művéhez. Ha Isten akarja azt – mondta magában – úgy létre is fogja hozni, az ő hatalmát semmi sem korlátozhatja.

Scalába érve, már ott találta társainak egy részét. Santoro püspök úgy fogadta őt, mint az ég angyalát, és a püspök örömeiben osztozott az összes papság, nemesség és a nép. Az atyák számára kirendelt igen szerény lakot 1732. november 9-én felavatták, és azonnal kiindult belőle Jézus jó illata. A gyülekezet tagjaiban az apostoli buzgósággal párosult a vezeklés, az ima, az elmélkedés szelleme. A világnak elhalva, csak az égnek éltek. Táplálkozásuk oly silány s ízetlen volt, hogy az a koldusnépnek sem kellett.

Mialatt az atyák önnön megszentelésüknek éltek, meg nem feledkeztek a lelkekről sem, sőt azonnal szolgáltak nekik. Alfonz a székesegyházban behozott reggelenként egy elmélkedést, este felé pedig az Oltárszentség imáadását, melyet egy rövid ájtatosság a bold. Szűz tiszteletére követett. A városban társulatokat nyitott a különféle osztályok számára. De apostolkodása kihatott azonnal a környékre is: missziókat rendezett, és pedig oly eredménnyel, hogy a szomszéd megyék püspökei sorban kívántak népmissziókat, sőt ha lehetséges, a gyülekezet mielőbbi megtelepedését is megyéikben, mely utóbbi kívánatnak azonban Alfonz meg nem felelhetett, mert összesen kilenc társát el nem oszthatta.

Ámde e kilenc társát is csakhamar elvesztette. Mert midőn velők a rendszabály megalapítása körül tanácskozott, egyenlenség támadt köztük, némelyek többet, mások kevesebbet követelvén, mint amennyit Alfonz indítványozott; az egyik a régi szerzetesrendek szabályait, a másik az ifjúság oktatását kívánta, mások mást. Alfonz nem tudta őket megnyerni a maga eszményének, a meg hasonlítás oly nagy volt, hogy 1733 márciusában, kettőt kivéve, mind otthagyták őt.

Ez egy újabb keserű megpróbáltatás volt Alfonzra nézve. Ő ugyan nem vesztette el Istenbe való bizalmát, de nyugalma meg volt zavarva és az előtte annyira kedves scalai sziklák most aggodalommal s keserőséggel töltötték őt el. A társai részéről ért fájdalmakat növelte a keserítés, melyet a világ készített számára. Alig hogy elterjedt Nápolyban híre a meg hasonlításnak, mindenki jogosultnak érezte magát pálcát törni Alfonz fölött s elítélni őt. Oktalannak mondták, hogy egy ábrándozó zárdaszűz szavai után indult inkább, mint jóakaró barátjai tanácsára. Nevét még a szószéken is említették a tévedés visszajeszítő példájaként s bizonyítására annak, hogy a gög, nagyravágyás, elbizakodás mennyire képes vinni Istentől különben dúsan megáldott férfiút is. Csupán csak Fiorelli atya nem változott érzelmeiben. Maga Falcoja püspök, Alfonznak ez idő szerinti lelki vezetője is hidegen fogadta lelki fiát. „Nem tudja-e ön – mondta –, hogy Isten sem önre, sem másra nem szorul, miszerint keresztülvigye műveit?” A szent e szavakra megzavarodott, de csakhamar visszanyervén nyugodtságát, ezt válaszolta a püspöknek. „Tudom uram, hogy Isten nem szorul én reám, de én szorulok Istenemre, és ha magam is maradnék, mégis remélem, hogy akaratát teljesíteni fogom.” A főpap felismervén a nagy alázatosság mellett Alfonz erős lelkét, megvigasztalva visszaküldte őt Scalába. Itt lelkét unalom s kedvetlenség fogta el, de csakhamar legyőzvéen kislelkűségét, megfogadta Istennek, hogy magát végleheletéig a szegény lelkeknek akarja szentelni, ha mindjárt társ nélkül maradna is.

Ámde mindezzel még nem telt be keserőségének pohara. A nápolyi érsek látni kívánván Alfonzt szomorú helyzetében, Nápolyba hívta. Itt tartozkodása merő megalázás, merő keserítés, merő méltatlanság volt, és pedig sajnos, ismét paptársai részéről. Ellenei nem állották az ő jelenlétében is kifejezni afölötti örömeiket, hogy terve megghiúsult. Gizzio kanonok, nagybátyja, úgy mint Ripa atya is elzárták előle házukat. Torni kanonok az érsek jelenlétében felhívta őt, lemondana-e tervéről s folytatná-e Nápolyban régi buzgó tevékenységét. De Alfonz azt válaszolta neki, hogy ő nem hajlandó a pokolnak átengedni a győzelmet. Az érsek csodálva hősies elszántságát s Istenbe való tántoríthatatlan bizalmát, e szavakkal bocsátotta őt el: „Bízzék Istenben, s ne törődjék mitsem az emberekkel, az Úr meg fogja önt segíteni.” A főpap e vigasztaló szavai visszaadták Alfonz lelkének a ruganyosságot és most egészen megvigasztalva tért vissza Scalába.

Állhatatossága meg lett jutalmazva az által, hogy rövid idő alatt új meg új társak jelentkeztek, készek egészen a missziók művének szentelni magukat, így lett a meg hasonlítás háza csakhamar az egyetértés boldog lakává. A társak száma annyira megsaporodott, hogy Alfonz már 1734-ben, tehát egy év múlván, képes volt új telepítvényt alkotni. Formicolában, a cajazzo megyében, a püspök és a nép, melynek ő missziót tartott, közkívánatára.

A formicolai alapításról buzgón érdeklődött Rossi Xavér, fiatal áldozár, ki rövid idő múlván Alfonz követője lett. Utóbb a gyülekezet egyik fődísze s előmozdítója volt s szentség hírében halt meg. A formicolai kolostor épp oly szerény és szegény volt, mint a scalai. A város lakói csakhamar felismervén a helyiség elégtelenségét, annak kibővítéséhez fogtak, és az építés szokatlan, lélekemelő látványt nyújtott. Úr és pór közösen összehordták az építési anyagot s végezték a kézi munkát, Alfonz és Rossi példája után, kik mint napszámosok dolgoztak az építés körül. Hogy mennyire kedves volt Isten előtt e buzgóság, azt egy csodaeset bizonyította. Egy nőre nehéz kő esett, mire az élettelenül összerogyott. Mint halottat vitték el a helyről. Alfonz maga is tanúja a balesetnek, sietett a templomba s a bold. Szűzhez mondott buzgó imát, s íme a szegény nő felemelkedik s mosolyog, mintha semmi

sem történt volna. Alfonz a formicolai ház főnökévé Mazzinit tette, ki miután nemrég többi társával elhagyta, ismét visszatért s kérte újra a felvételt.

Hogy fogalmunk legyen az e kolostorban dívott istenes életről, ide írjuk, amit egy szemtanú mond Alfonzról és társairól: „Alfonz táplálkozása egy egyszerű tál ételből állt, melyet keserű füvekkel fűszerezett; térden állva s súlyos követ nyakába akasztva étkezett; sohasem élt borral; naponta szigorúan ostromozta magát, aminek nyomai a szoba falain meglátszottak, éjjeli nyugalma igen rövid, nyoszolyája egy maroknyi szalma s feje alatt egy kő volt; a maga alázatosságában társainak étkezés előtt és utána lábait csókolta; öltönye össze-vissza foltozva volt; mindig csak gyalog vagy számárháton utazott; családjával naponkint három elmélkedést tartott, élete merő ima volt. Az ő társai is nagy buzgón jártak mesterük nyomában. Csak szükségből nyitották meg ajkaikat, a szórakozásnak szánt időt istenes beszédben töltötték.” Az egész vidék már csak e csodálatos életről beszélt.

Alig telt el egy év, és a zsenge rend már a harmadik házban megtelepedik, Cioraniban, a salernói érsekségében. E megtelepítés első sorban Sarnelli Január, Alfonz első társai egyikének érdeme volt. Az ő atyja s fivére, András megajánlották a megtelepítés költségeit, és az érsek, a nagy lelki haszon reményében, szívesen adta beleegyezését. Alfonz 1735-ben tartotta bevonulását Cioraniban. Fogadtatása lelkes és ünnepélyes volt. Az öszvérháton érkező Alfonzt roppant néptömeg várta a határnál s üdvözölte e szavakkal: íme a szent! A városban a papság fogadta, a templomba vonult, fellépett a szószékre s egy óráig tartó beszédet mondott. Ezután felkeresi a házakban a beteget, vigasztalja őket, és csak késő este érkezik szállására.

Eredetileg itt is csak szerény hajlékot nyertek az atyák, míg Sarnelli elég tág telket ajándékozott nekik, hogy azon templomot és házat építsenek. És most megújul itt is a formicolai látvány: minden rendű s osztályú férfiak és nők hozzálátnak a munkához, a Sarnelli család, a helybeli plébános és papság, Mazzini és Rossi vetélkednek a köznéppel a kézi munkában. A megtelepedés áldása itt is csakhamar észlelhető volt: a nép erkölcsi szemlátomást javultak.

Miután Alfonz eddigi három alapítását megszilárdította, 1736–1738-ban bejárta prédikálva a salernói érsekségét, melyben mintegy harminc missziót tartott. Missziókat tartott a cavai megyében is, melynek püspöke nagybátyja volt, apai részről. Tartott egy nagy missziót Nápolyban is, és egy másikat Castellamarében, lelki vezetője Falcoja püspök székhelyén. De rendkívüli buzgósága nem érte be mindezzel: ahol csak útjába esett valamely női zárda, ott szent gyakorlatokat tartott, szintúgy az esperességekben is a lelkészkedő papság számára. Apostoli lépteit Isten sok ízben csodákkal is jelezte. Midőn Aiellóban egy nap kedvelt tárgyáról, a bold. Szűzről prédikált, megújult vele a foggiai kegyelmes látvány: megjelent neki a bold. Szűz teljes szépségében, és ő annak láttára magán kívül ragadtatva, lebegett egy ideig a szószék fölött s arcát a bold. Szűz képéből kiható fény világította. – Midőn Torchiatóban papok számára szent gyakorlatokat tartott, történt, hogy az egyik pap, a gyülekezet nagy botrányára, ellentmondott Aranyszájú Szent János Alfonz által idézett egyik mondatának. Mikor e pap másnap miséjét megkezdte, e szavakra: *Judica me Deus*, halva összerogyott.

Mialatt Alfonz ekképp apostolkodva az ördög országának lerontásán dolgozott, ez ismét műve ellen fordult. Az ördög sugallatára összeesküdtek a gonoszok a formicolai atyák ellen, és az összeesküvés szítója, fájdalom, ismét pap volt. Találkozott velük ugyanis Formicolában egy rossz pap, ki több nemtelen érdekből ellenséges indulattal viseltetett a buzgó atyák ellen. Megrontásukat célozva, hamisan vádolta őket önzésről, akképp odaállítván őket, mint akik haszonlesésből kizsákmányolják a papságot és a népet. Vádolta továbbá képmutatásról, hogy színlelt erkölcsszigorukkal csak önnön hasznukat keresik, sőt cinkosai előállítottak egy rossz nőt is, ki az atyákat egytől egyig, a szent életű Alfonzt sem kivéve, erkölestelenségről vádolta. Alfonz dicsőségének tartván, Jézus nevéért méltatlanságot szenvedni, elviselte a

nehéz keresztet s társait buzdította, hogy türelemben, imában és vezeklésben erősítsék lelküket. Amint azonban a vihar hullámai magasabbra szálltak, Alfonz Formicola uránál keresett oltalmat. De az ellenség ezt már befolyásolta az atyák ellen. Alfonzt keményen fogadta s durván elutasította, ami csak növelte az összeesküdtek vakmerőségét. Miután a bíróságoknál a redemptoristák elítéltetéséért hiába fáradoztak, végül erőszakhoz nyúltak: lezárták a templomot, a kolostort fegyverrel szállottak meg, hogy visszatartsák az atyákhoz híven maradt népet. Alfonz az erőszak ellenében jobbnak találván engedni: kiverte lábairól a port s távozott társaival.

Távoztuk után Isten ítéletet tartott a gonoszok fölött. Az atyákra hamisan vallott nő nyelvét férgek emésztették meg; az egyiknek, ki a hamis tanúk vallomásait jegyezte, elfonnyadt a jobbjá, vagyona tönkre ment és mint tébolyodott, nyomorultan halt meg; az összeesküvés feje, a gonosz pap, elvesztvén kegyura kegyeit, általános megvetés tárgyává lett, a püspök felfüggesztette őt a rend gyakorlásától s egy év múlva egyik reggel vérében fekvé halva találták őt.

A formicolai eset egy év múlva ismételte magát Scalában. Itt is támasztottak irigy lelkek vihart a redemptoristák ellen. Alfonz nagyobb bajoknak elejét veendő, feláldozta e házat is, szíve legnagyobb bánatára, mert Scala bölcsője volt a gyülekezetnek. Isten itt is szemlátomást büntette a gonoszsgot. Az atyák eltávozta után szokatlan dühös vihar elpusztította az egész gesztenyetermést, a nép ez egyedüli jövedelmi forrását. Így már csak az egy cinorani-i ház maradt fenn.

Alfonz e szomorú események után ismét folytatta apostolkodását, egész 1740-ig s Isten további csodajelekkel dicsőítette apostoli útját. Acquarola környékén 1740-ben roppant nagy szárazság uralkodott. A város lakói, Isten megengesztelésére missziót kértek Alfonztól. Látván a misszió tartama alatt buzgalmukat, megdicsérte őket s megjövendölt nekik esőt egy bizonyos napra. A nap megjött, de a legtisztább kék éggel. Rögtön azonban egy kis felhő támadt a láthatáron, mit látván Alfonz, térdre borult s kitárt karokkal könyörgött Istennek. S íme az ég elborul s szakadt öt órai bő eső, elosztatására a környék aggodalmának. A csoda híre elszállt azonnal egész Nápolyig.

1741–1742-ig Alfonz csaknem kizárólag a nápolyi megyében apostolkodott. Az érsek egy általános missziót tartatott meg Nápolyban, melyre különféle misszionáriusokat hívott meg, élőkre Alfonzt helyezte. Ennyi munka után Alfonz 1742 júliusában visszavonult néhány napra Cioraniba, szeretett társai körébe.

A gyülekezet, létének eddigi tíz éve alatt már átesett megpróbáltatásokon, még az üldöztetés tűzkemencéjében is, de fogadalmakkal még nem volt lekötve. A nehezen viselt laza viszonyt erős kapoccsal meg kellett szüntetni. Három napi visszavonulás és a Szentlélek segítségül hívása után a társak letették július 22-én Falcoja püspök kezébe a szokásos három fogadalmat, melyekhez még egy negyedik járult: a holtig való kitartás a gyülekezetben. Meg lett állapítva az is, hogy a gyülekezet tagjai el nem fogadnak semmiféle egyházi méltóságot, hacsak nem a pápa egyenes parancsára.

E záradék elsősorban magát Alfonzt védte meg saját atyja ellen, ki hiúságában azon dolgozott, hogy fia püspökségre emeltessék. Alfonz egyenesen kijelentette neki írásban, hogy ő kénytelen volna visszautasítani a püspökséget, ha az maga a nápolyi érsekség is volna. Erre Liguori József személyesen jött Cioraniba, remélve, hogy szavával megnyerhetni fiát. De amint látta a tökéletes mennyei életet, melyet élnek itt a buzgó társak, annyira meg volt hatva, hogy nemcsak lemondott hiú óhajáról, sőt fia lábaihoz borulva kérte magát felvétetni, mint laikus testvért. Jóllehet Alfonz atyja alázatosságától bensőleg meg volt hatva, mégis lebeszélte őt szándékáról, kijelentvén neki, miképp Isten akarja, hogy ő családja élén maradvá, azt vezesse. Liguori hazatérve, azonnal lemondott rangjáról, s visszavonulva élt, mint egy remete, egész élte végéig.

1743-ban megalapították Nocera de' Pagani-t, a püspöki székvárosban a negyedik zárdaházat, Contaldi, helybeli esperes, vagyonos ember kérelmére. A püspök templomot rendelt ki az atyáknak, Contaldi a háztelket meg az építési költséget ajánlotta meg. Az alapkövetetett július 22-én, az építkezés tartama alatt Contaldi a plébánialakon tartotta az atyákat, kikre a püspök azonnal papnöveldejét bízta. Soha nem történt alapítás kedvezőbb körülmények között. Ki hitte volna azért, hogy az új plántálás oly hamar fog ellenséges támadásra találni!

Alfonz nagyobb keresztjére Isten engedte, hogy most is papok töltsék meg neki az ürömpoharat. Tudni kell, hogy Olaszországban számos pap szenteltetett saját asztala címére, nem neveltetett növelében s élt azután hivatal, élt kiszabott foglalkozás nélkül. Asztala címe legtöbb esetben a szegénység volt. Alig lehetett találni olyan családot, melynek ne lett volna pap fia, s találkozott néha kis városban is húsz ilyen pap. Lehetne őket papi proletariátusnak elnevezni és e proletariátus valóban nem szolgált az egyház előnyére, díszére. E hivatal nélküli papok jobbra a nép adományai s misestipendiumok után élődven, irigy szemmel nézték a redemptoristákat, a nép kegyeltjeit s féltették tőlük alamizsnájukat. Összeesküdtek tehát s fellázították ellenük a népet, ami annál könnyebben sikerült nekik, mert amint említettük, csaknem minden családnak volt egy ilyen pap fia. Úgy állították be az új zárdaházat, mint mindent elnyelő örvényt, mint elviselhetetlen terhet a papságra és a népre nézve. A vád fogott, a közhangulat az atyák ellen fordult.

Az összeesküdtek III. Károly királynál kérvényileg szorgalmazták az atyák kitiltását. Panaszlevelükben úgy érveltek, hogy Nocera el van látva tudományos, buzgó papokkal, amiért fölöslegesek a misszionáriusok. Ezeket csavargó népnek mondatták, tehetség s tudomány nélküli embereknek, kik miután otthon éhen haltak volna, másutt keresik megélhetésüket, a papság meg a nép rovására. Contaldi ellen is fordult a nép haragja és ő gyávaságában az összeesküvők oldalára állt. Elvonta az atyáktól a megajánlott évi járulékot, nem szólt többé hozzájuk, s mutatta mindenben, hogy vendégei alkalmatlanok neki.

Alfonz e körülmények között meg akarta szüntetni a telepítvényt, de Falcoja püspök, kinek tanácsát kikérte, ellenezte ezt. Ajánlotta Alfonzknak, hogy az építésben lévő templomot s kolostort Szent Mihály tiszteletére szenteltesse fel, „Isten – mondotta – s Szent Mihály főangyal önökkel lesznek.” Ez volt utolsó szolgálata a jóakaró püspöknek, rövid idő múlva meghalt.

Az üldözés teljes négy évig tartott, és az üldözött atyák kénytelenek voltak még tizennégy hónapig ellenséges házigazdájuk kenyerét enni, míglen 1745. szeptember 24-én új házukat birtokukba vették. Szent Mihály hatalmas pártfogónak bizonyult be, mert íme Nocerában a józanabb elemek az üldözött atyák védelmére egyesültek, ami azonban csak fokozta az ellenség dühét. Ezek most felterjesztést intéztek mind a királyi udvarhoz, mind a Szentszékhez, de csak a maguk elutasítására, mert Alfonz, a jogtudós s egykori ünnepelet ügyvéd tollat fogván, megcáfolta a felhozott vádakot oly fényesen, hogy mind a két fórumnál tiszteletet s tekintélyt vívott ki magának. Ám az összeesküvők még most sem nyugodtak, sőt újabb felterjesztést intéztek mind a két helyre. Ellenségeskedésük annyira elkeseredett volt, hogy egyik tekintélyes pártemberük nem átallotta Alfonzt e durva szavakkal megtámadni: „Ön az embereket erőszakosan kifosztani akarja, miért nem támadja meg mindjárt az utasokat az országúton?” „Hála Istennek! – válaszolta Alfonz nyugodtan – én apai házamat elhagytam, hogy Nocerában mint úti rablóval bánjanak velem.”

XIV. Benedek pápa ismételve vizsgálatot rendelt el a panaszos ügyben, az eredmény az atyákra nézve mindannyiszor nemcsak kedvezőleg, hanem éppen magasztalásukra ütött ki. III. Károly is, ki Alfonzt személyesen kegyelte, bírói vizsgálatot rendelt el az ügyben s kimerítő jelentést követelt a bírótól.

Az alatt az atyák elfoglalván új házukat, Alfonz nagylelkűen lemondott Contaldi alapítványáról, csupán csak a telket kérte meghagyatni a gyülekezetnek. Az eltántorított

gyöngye lelkű Contaldi felismervén Alfonz önzetlenségét, megbánta tettét s lett annál buzgóbb tisztelője Alfonznak, annál buzgóbb magasztalója s oltalmazója a gyülekezetnek.

Terünk nem engedi Alfonz további alapításait részletesen leírni, amiért csak névleg soroljuk fel azokat. 1744-ben megtelepítette gyülekezetét Ilicetóban, Apuliában. Erdő aljában egy domb magasán állt egy régi templom, mellette egy elhagyott kolostor. Corsati, ilicetói kanonok, nagy tisztelettel viseltetett a bold. Szűznek szentelt e templom iránt úgyannyira, hogy azt a maga vagyonának örökösévé rendelte. Felkérte Alfonzt és társait, vegyék át a templomot és a kolostort. Alfonz kezdetben vonakodott, mivelhogy a templom messze esett az emberi lakóktól, meglátván azonban a bold. Szűz szép képét, ellent nem állhatott s elfogadta az ajánlatot. 1746-ban megvetette Alfonz a caposelei ház alapját. Itt is a város közelében egy domb tetején szép és tág templom díszlett, ugyancsak a bold. Szűznek szentelve. E templomot Inico Rota herceg felajánlotta Alcantarai Szent Péter szerzeteseinek, de a tartományfőnök jóslólag ezt felelte a hercegnek: „Fölös, hogy hercegséged tovább foglalkozzék e tervvel, az Úr nem akarja, hogy a mi szerzeteseink lakják e helyet, hanem húsz év múlván birtokába fogja azt venni a papok egy új gyülekezete, mely nagy dolgokat fog véghez vinni Isten dicsőségéért és a lelkek üdvéért.” Es csakugyan húsz év múlván jött Alfonz, hogy beteljesedjék a jóslat. Nem is maga jött, hanem felhívattott a conzai püspök által, ki híveinek lelki szükségéire szerzeteseket keresett. Alfonz engedve a meghívásnak, megjelent május 22-én, s azonnal missziót tartott. A püspök távol volt, bérnálási úton. Alfonz felkereste őt, hogy tisztelegjen nála, mert még nem látta őt. Ez alkalommal alázatosságának egy kitűnő jelét adta. A püspök Plato előkelő család házánál szállt meg. Mikor Alfonz jelentkezett, éppen asztalhoz készültek a vendégek. A komornok elutasította a szegényes külsejű papot, jönne ebéd után. Alfonz felhasználandó az időt, betért a házi kápolnába, zsolozsmáját végezni. De nyomban követte őt Plato Xavér, fiatal kanonok, hogy bezárja a kápolnát s durván kiutasította őt. „Nem engedné meg főtisztelendőséged – kérte Alfonz – hogy elvégezzem a vecsernyét?” – „Újra felszólítom – válaszolta a kanonok – távozzék innen. Már tegnap egy oltárterítőnket ellopták, azt hiszi ön, hogy van még fölös?” – E szavakra nyugodtan távozott Alfonz s elvégezte zsolozsmáját az országúton. Újra megjelenvén a kastélyban, bejelentette magát. Látván Plato kanonok, mily tisztelettel s mennyi gyöngédséggel fogadja a püspök az alázatos misszionáriust, kimondhatatlanul röstellte durva tettét, de Alfonz arra távolról sem célzott, oly nyugodt, oly nyájas volt, mintha mi sem érte volna őt.

Alfonz társai s alapításai napról napra gyarapodtak. Mindinkább szívébe vette, hogy megnyerje szépen terjedő műve számára a királyi megerősítést, mely nélkül a gyülekezet örökös bizonytalanságnak volt kitéve. Az akkori viszonyok között ugyanis, hol minden zárda szálla volt a kormányférfiak szemében, csak egy miniszteri tollvonásba került, eltörülni minden államilag helyben nem hagyott zárdát, Tanucci államminiszter pedig nagyonis szerette alkalmazni e tollvonást. Alfonz ez okból 1747-ben Nápolyba ment, személyesen szorgalmazni a királynál a megerősítést. III. Károly személyesen kegyelte s tisztelte Alfonzt, és teljes elismeréssel volt misszionárius társai iránt: ámde sokkal gyöngébb volt, semhogy minisztereinek ellenzése dacára megadta volna a megerősítést. A minisztertanács pedig ellenezte azt, s javasolta úgy hagyni a dolgot, amint van. Alfonz tehát nemcsak, hogy nem ért célt, de még sok keserítést is volt kénytelen elviselni. A kormányférfiak, kikenél ötször-hatször is bekopogtatott, sohsem voltak idehaza számára; a cselédség mint tolakodót durván elutasította, a magas arisztokrácia lenézte őt. A kért megerősítés helyett felajánlották neki a megüresedett palermói érseki széket, de ezt határozottan visszautasította, valamint azt a szándékot is, hogy több megüresedett püspökséget az ő társaival töltsenek be. Mily következetlenség a kormány részéről! Megtagadja a megerősítést a gyülekezettől, melynek tagjait az egyházak kormányára méltóknak, alkalmasaknak találja!

A gyülekezet már tizenhat évi létnek örvendett s igazolta már magát Isten és emberek előtt. Erényei s buzgalma által kinyerte a püspökök, a papság, a nép tiszteletét és szeretetét. Alfonz ennél fogva érdemesnek találta már, miszerint számára az apostoli szék megerősítését s helybenhagyását szorgalmazza. Hiába tagadta meg tőle a törvényes s jogosult létet egy rövidlátó politika, mely ellenséges indulatában nyitva akarta magának tartani az utat, hogy a gyülekezetet bármely percben megsemmisítse. Isten, ki létét akarta, megvédte azt a Szentszék megerősítése által.

Alfonz nagy bizodalommal fordult XIV. Benedek pápához, mivel ez a nocerai panaszügy megvizsgálása folytán igen jó véleménnyel volt róla. A pápa kegyesen fogadta a folyamodványt s kiadta azt véleményezés végett Spinelli bíbornoknak. A véleményezés a legkedvezőbben hangzott s támogatva volt, számtalan főpap magasztalásával. A pápa örült s hálát adott Istennek, hogy egyházának az ő idejében támasztott oly buzgó hittérítőket s szolgákat.

Alfonznak magának kellett volna képviselnie a Szentszéknél gyülekezetét, amint ezt még a legalázatosabb rendalapító, Assisi Szent Ferenc is tette: ámde Alfonz, ki a „missio” szóban találta erejét s minden örömét, nem akart megválni e mütől, azon felül beteges, gyöngéledő is volt, mellgörcsben és lázban szenvedett. Ez utóbbi körülményt hozta fel indokul, hogy Rómába ne kelljen mennie, alázatosága irtózott tőle, a pápai udvar szeméinek kitenni magát. Ez okon Villani atyát, kinek jeles tehetségeit s ügyességét ismerte, küldte maga helyett, egyúttal alkalmatlannak vallotta magát a rendfőnöki tisztre, hogy így egy másíknak megerősítését szorgalmazhassa.

A pápai megerősítés, az ügy komoly meghányatása dacára, szokottnál gyorsabban következett be; 1749. február 25-ről kelt. A gyülekezet eddigi „San Salvatore” nevét a megerősítési oklevél a „szentséges Megváltó” címével váltja fel. Az ügynek ennyire gyors elintézése általános feltűnést okozott. Alfonzt a megerősítés Paganiban (Nocera de' Pagani rövidítése) találta, hol társaival buzgó ima közt várta az ügy kimenetelét. Képzeltető, mily hálás érzettel végezték mindnyájan a Te Deum-ot! A pápai megerősítés nagy tekintélyt s vonzó erőt kölcsönzött a gyülekezetnek. Azonnal több kitűnő világi s egyházi egyéniség, köztük több római plébános, kérte a gyülekezet öltönyét. A világiak közül csak Don Mirabolla d' Aragon, castellanetai herceget akarjuk említeni. Alfonz megdicsérte buzgalmát, de fel nem vette őt.

Ami a gyülekezetet oly keresetté tette, az a bölcs szabály volt, melyben Alfonz magas szelleme s szentsége oly híven visszatükrözi magát. Az önmegszentelés és a lelkek üdvéért való apostolkodás a cél. Az önmegszentelés eszközei, melyeket Alfonz tapasztalás után legjobban ismert: az Oltáriszentség, Urunk kínszenvedése, illetve az ezekről való elmélkedés, a Jézus szentséges Szívéhez és a bold. Szűzhöz való ájtatosság s különösen a szent rózsafüzér. Továbbá a havi s évi szent gyakorlatok, bizonyos kilencedek, a nap bizonyos óráira kiszabott szilencium, szent olvasás, és az önsanyargatás bizonyos nemei. Egy évi noviciátusra hat tanulmányi év következik, kettő a bölcsészetnek, négy a hittannak szánva. Ez után ismét egy évi noviciátus, illetve előkészítés a misszió munkájára. Alfonz, amint munkái bizonyítják, maga is alapos teológus, és beható tanulmányt követelt fiaitól, mint amely nélkül azok sem a szó-, sem a gyóntatószéket kellően kezelni képesek nem volnának.

A bölcs szabály azonnal jónak bizonyult, mert még Alfonz éltében szenteket adott a gyülekezetnek. 1744-ben elhalt Sarnelli atya, kit már éltében szentnek nevezett a nép. Szenttéavatási pere 1874-ben indított meg IX. Pius pápa jóváhagyásával. – 1750-ben szentség hírében meghalt Sportelli atya, kinek teste három év múltán halála után még ép és hajlékonynak találtatott. Alfonz maga szorgalmazta szenttéavatását, de az ügy további sürgetése elmaradt a gyülekezetre nehezült üldözésben. – Az 1752-ben elhalt Blasucci Domokos hittanuló, hű mása volt Szent Alajosnak, angyal emberi testben. – 1753-ban a halál elragadta Cafaro Pált, Alfonz legkedveltebb társát és a gyülekezet fő oszlopát, kinek fő

erénye az alázatosság volt. Halála napját előre megmondta, ereklyéinek közvetítése folytán sokan szembetűnő kegyelmekben részesültek, amint erről Alfonz maga tanúskodik, szeretett társának maga által írt életrajzában. – 1754-ben meghalt Majella Gerhard laikus testvér. IX Pius pápa az ő erényeinek hősiességét 1877-ben nyilvános határozatban kihirdette. Isten az együgyű szolgáját számos természetfölötti ajándék által kitüntette. Kitűnt a szemlélés (intuitio), a jövődőlés, a szellemek megkülönböztetése (discretio spirituum), a kétfelé helyezés (bilocatio), a hittitkok beléöntött megismerésének ajándékai által. Magán kívül ragadta a lében lebegett, a betegek és a gonosz szellemek fölött hatalmat gyakorolt, kezei alatt megszorodtak a szegényeknek szánt tápszerek, előjárói parancsának, mikor ez még csak gondolatban volt, máris engedelmeskedett. Csodálatos életének rajzát újra kiadta Dilgskron Károly Bécsben 1879-ben.

Alfonz meg nem szűnt időről időre mind a király, mind a kormányférfiaknál a gyülekezet állami megerősítését sürgetni, de mindig siker nélkül. E kedvezőtlen viszonyokkal szemben Alfonz sokszor mondta magában: „Míg a gyülekezet a nápolyi királyság határait át nem lépi, addig nem lesz az igazi gyülekezet.” E töprenkedése közepette az isteni gondviselés megnyitotta néki a pápai államokat. 1753-ban Pacca, beneventi érsek, társakat kért Alfonztól megyéje számára. Az érsek nagy örömmel fogadta a tárgyalások megejtésére kiküldött két szerzetest. „Szükség esetében – mondta nekik – eladom püspöksüvegemet, csak hogy a társakat megtelepítsem megyémben.” Meg is telepítette 1755-ben és már első sikerükkel annyira meg volt elégedve, hogy Pagániba utazott, személyesen megköszönni Alfonznak a lelki jótéteményt. Ez alkalommal misszió tartására is felkérte Alfonzt, és Alfonz el is jött Beneventbe s megtartotta a missziót, csodálatos eredménnyel.

1761-ben történt a gyülekezet első megtelepedése Szicíliában. A girgenti-i püspök ugyan már 1759-ben felajánlott Alfonznak egy elégségesen javadalmazott házat, de mivelhogy a kormány engedélye két álló évig késett, azért a gyülekezet csak 1761-ben telepedhetett meg. Alfonz ez év szeptember havában négy atyát menesztett Girgentibe, de hajójukat a szélvész Corsica s Sardinia szigetek közé sodorta s csaknem szétzúzta. Három napi hanyattatás után az olasz partra vettetve, Pagániba visszatértek a sokat szenvedett atyák. Alfonz szellemben szemlélte hanyattatásukat s végveszélyüket, mert mikor tengeren voltak, ismételve aggodalmasan felkiáltott: „Szegény fiaim, szegény fiaim.” Társai nem tudták maguknak megmagyarázni aggodalmát, mert erősen hitték, hogy az atyák már rég kikötöttek Szicíliában. Miután fáradságaiktól megpihentek, Reggio felé vették útjukat. December 10-én rendeltetésük helyére érve, azonnal lelki gyakorlatokat tartottak a papság számára, mindjárt utána általános népmissziót a székesegyházban, nyomban reá külön szent gyakorlatokat a káptalan s ismét külön a nemesség számára. A püspök maga is kívánt ilyeneket saját háza számára. De még az erődőrség és a gályarabok is részesültek lelki gyakorlatokban. Ez volt az atyák székfoglalása Girgentiben.

E helyt megemlíjtük, hogy mikor 1758-ban Ázsiában több nesztoriánus néptörzs az egyház aklába vissza akar térni, XIII Kelemen pápához hittérítőkért folyamodtak, a Propaganda legott a zsenge redemptorista gyülekezetre vetette szemeit. Alfonzhoz fordult néhány atyáért. Ez körlevelileg felhívta övéit, jelentkezniük, kik e hittérítői műre küldetni kívánnának. És íme, valamennyi rendtárs, egyet sem véve ki, késznek nyilatkozott azonnal útra kelni, de még a tanuló növendékek is, számra harmincan, folyamodtak. Alfonznak ez általános vággyal szemben fáradságába került fiai buzgóságát mérsékelni. A terv azonban nem jutott kivitelhez, az okot nem mondja Tannoja, hanem csak a tényről említi.

Ha a gyülekezet nemcsak kifelé, hanem szellemileg is mindinkább gyarapodott, azt a bölcs szabályon kívül Alfonz szintoly bölcs kormányának köszönte. És csakugyan, amint a gyümölcsfa növekedése a kertész ápolásától, úgy a testületek gyarapodása s gyümölcsözése is a kormányzó gondoskodásától, bölcsességétől függ. Lássuk azért rövid vonásokban Alfonzt mint rendfőnököt.

A rend szabálya – mint már említettük – a fő célt oda tűzi ki; hogy a társak Jézushoz mindinkább hasonlókká lenni igyekezzenek. Ehhez képest Alfonz is, mint rendfőnök, minden tényeiben az Üdvözítőt tartotta szeméi előtt. Mint rendalapítót már megismertük, ámde az alapításnál nehezebb fenntartani a rendet. Alfonz épp e téren érvényesítette tehetségeit, szíve jóságát és a szeretetet, melytől égett lelke.

Megváltónk fölcserélte az eget a földdel, Alfonz felcserélte családi palotáját a szerény cellával. Megvált szüleitől, lemondott vagyonáról, elhagyta szülővárosát, melyben megalapította hírnevét, melyen egész lelkével csüggött. Isten után már csak a gyülekezet volt szeretetének s gondjainak tárgya, de tárgya volt szenvedéseinek is. Hányszor aggódott érte, mint aggódott Üdvözítónk a gethsemani kertben! Amit pedig tett a gyülekezetért, azt nem hírvágyból tette, vagy személyes előnyből, mert a gyülekezet létesítése, amint láttuk, nemcsak hogy nem hozott neki dicsőséget, sőt inkább gyanúsításnak, megítélésnek, keserítésnek, lealacsonyításnak, megszégyenítésnek tette ki őt. Ő egyébiránt a gyülekezetet nem is a maga, hanem Isten művének nézte, s amint nem szerette, ha alapítónak, annyira szerette, ha a gyülekezet utolsó tagjának tekintették.

Üdvözítónk mi fáradságot sem kímélt, hogy egyházát szeplő nélkül megtartsa! Ezen volt Alfonz is gyülekezetét tekintve. Fél századon keresztül képezte s tökéletesítette annak szellemét. Szívében nem kifelé akarta azt terjeszteni, hanem inkább belül építeni. Azért a püspököknek, mikor telepítvényeket szorgalmaztak nála, ezt szokta felelni: „Ha mi száz kolostort is építünk, mit használ az nekünk, ha nem szentesülünk!” És ha valamely ifjú felvétetni kérte magát, hogy a rendben üdvét keresse, Alfonz ezt monda neki: „Fiam ez nem elég, mert ön a világban is üdvözülhet. Önnek azon szándékkal kell belépnie, hogy szent, még pedig kitűnő szent váljék önből.” Mivelhogy pedig a szentség szerzetesre nézve nem egyéb, mint a szabály pontos megtartása: azért Alfonz körleveleiben ezt sürgette, ezt követelte leginkább. „Aki a gyülekezetet meg a szabályt nem tiszteli – így ír – az Istent nem tiszteli.”

Amint Üdvözítónknek nyájas szeretete volt, mellyel a szíveket megnyerte, úgy Alfonzunknak is. Szeretetében övéinek egyéniségéhez csodálatosan tudott alkalmazkodni. Fiainak tehetségeit, jellemét, erényeit egyenkint tanulmányozta, a szerint bánt velők, a szerint alkalmazta őket. Szeretete s eszélyessége kitűnt leginkább a fenyítésben. A büntetést nem annyira az áthágás súlyához, mint inkább az illető lelki erejéhez mérte. Büntetés előtt időt engedett, hogy a bűnös beismerje hibáját s megalázza magát. Dorgálás közben sohasem élt kemény szóval, hanem lágy szavakkal lágyította a szíveket. A könnyűség, mellyel a töredelmesnek megbocsátani tudott, a többinél sokszor morgást idézett elő. Alfonz ilyenkor ezt szokta mondani: „Én azt tartom, hogy e testvér hibájának beismerése s megbánása által már maga magától eleget tett.”

A szabály kívánja, hogy kiki lemondjon szabad akaratáról, ami az emberi természetnek legnehezebben esik. Mily bölcsen tudta Alfonz a szabály ebbeli szigorát mérsékelni! Inkább kért, hogysem parancsolt. Előbb megdicsérte az illető erényét, azután előadta az indokot, hogy miért kívánja őt ez vagy amaz munkára alkalmazni s végre kérdezte tőle, vajon hajlandó-e azt elvállalni. Ki nem látja be, hogy mennyivel könnyebb lemondani az önakaratról s hódolni az ilyenképpen kifejezett parancsnak?

Üdvözítónk leginkább az igénytelenekkel, az együgyűekkel, a szegényekkel érezte jóságát. Így Alfonz gondjainak is fő tárgya az újoncok, a tanulók, a laikus testvérek és a betegek voltak.

Az újoncházat, ha csak lehetett, mindig székhelyén tartotta. Az esti szünidőt rendszeren az újonccokkal töltötte, sétájukban is kísérté őket, nem tartván elveszettnek az időt, mellyel különben olyannyira fukarkodott. Az újoncmestertől kívánta, hogy az merő szeretet legyen növendékei iránt, hogy ne éljen irányokban szigorral, hanem nyájas intéssel. „Ez volt – mondja Tannoja – amit Alfonz a huszonnégy évben, melyeken át újoncmester voltam,

állhatatosan lelkemre kötött.” Ha valamely újonc megbetegedett, arra Alfonz teljes gondját fordította.

Szintannyi szeretettel gondoskodott a tanuló növendékekről. A házfőnököktől követelte, hogy ezekre kiváló gondjukat fordítsák. „Ők – szokta mondani – a gyülekezet reményei s majdan a mi helyünket töltik be. Miután Istenért elhagyták szüleiket s rokonaikat, illendő, hogy bennünk atyáikat, a gyülekezetben anyjukat találják.” Amint egy ízben egy tanuló súlyos megbetegedéséről értesült, azonnal hozzá sietett székhelyéről és a házfőnöknek lelkére kötötte, hogy mindent tegyen meg a betegért. „Én magam – tette hozzá – haszontalan vagyok a földön: ezen ifjú még sokat tehet Isten dicsőségéért.”

Beteg fiait kor- és rangkülönbség nélkül a leggyöngédebben ápolta. Nem nézte őket tehernek, sőt inkább a kegyelem forrásának úgyannyira, hogy mondani szokta: „Ha nem volnának betegeink, máshonnan kölcsön kellene kérnünk őket.” Nem tűrte, hogy betegei orvoslás s ápolás tekintetében legkisebb hiányt is szenvedjenek. Ő maga, kinek élete szakadatlan betegség volt, nem fordult máshoz, csak a helybeli orvoshoz, míg súlyosan beteg fiait a főváros első orvosi tekintélyeihez küldte. Házi betegeit ismételve látogatta, a gyógyszert maga készítette el nekik, s legbuzgóbb ápolójuk, szeretetteljes vigasztalójuk volt.

A laikus testvéreket szerette hasonlítani evezősökhöz, kik a hajót kezeik erejével mozgatják, míg a kormányos csak irányozza. „Ha nekünk a szegény testvérek anyagi dolgainkban segítségünkre vannak – szokta mondani – úgy igenis illendő, hogy mi a lelkiekben segítsük őket.” Ha tőlük egyrészt tökéletes engedelmességet s alázatosságot követelt, úgy másrészt elnézéssel volt gyarlóságaik iránt. Mesterileg tudott leereszkedni hozzájuk s gyamolítani gyarlóságukat. Tapasztalván egy ízben hogy egyikük undorodik a tisztátalan edények mosogatásától, maga állt melléje s segített neki, nem is egyszer, hanem több napokon keresztül. A testvér látván rendfőnökének e nagy alázatosságát, legyőzte hozzá való szeretetből undorát. Anyagi ellátás tekintetében egyenlően kívánta őket tartatni az atyákkal.

Amint Üdvözítőnk mindnyájunknak akart szolgálni s feláldozta magát: úgy Alfonz is a maga tisztjét köteles szolgálatnak nézte. Cellája éjjel nappal nyitva állt övéinek, és roppant elfoglaltsága dacára kész volt minden percben meghallgatni őket, a legcsekélyebb ügyben is. Mindegyikük előre meg lehetett győződve szíves atyai fogadtatásról. Sőt nem is várta, hogy felkeressék, szerette megelőzni fiait s kikérdezni őket bajaik, kívánságaik felől. A távollévőket egyenesen felhívta, hogy ügyeikben, legyenek azok bármilyenek, bizodalmasan írjanak neki. Irodalmi munkáit ebbeli teendői elől háttérbe szorította. „Nekem kötelességem – írja egyik körlevelében – gyülekezetem utolsó tagját is meghallgatni s leveleire válaszolni. Ezt a munkát Isten mindenek előtt követeli tőlem. Ami irodalmi munkáimat illeti, én azokra csak azt az időt szentelhetem, amely érintett levelezésem s mindenkinek meghallgatása után fennmarad. Ha valaki dacára jelen intelmeknek önfejűleg írni mégsem akarna s ennek folytán kárt szenvedne: úgy én lelkét kötöm le s fogok tőle az ítélet napján számot követelni.” Alfonz egy szóval egyedül övéi testi s lelki javának élt – omnibus omnia factus.

Végre az Üdvözítő példája után mitsem követelt fiaitól, amit ő maga nem teljesített volna. Példával előjárt az alázatosságban, az önmegtágadásban s minden erényben, mindig utolsónak tekintette magát. A házfőnök engedelme nélkül mitsem vett használatba, szobáját maga takarította, az oratóriumban a házfőnöknek engedte az elsőbbséget, ő maga valamely szögletben meghúzva térdelt. Az ebédlőben térden állva étkezett. Midőn egy nap egy újonccal az edényeket mosogatta, ez ki akarta kezéből ragadni a legtisztátalanabbakat, melyeket ő féltett magának. „Édes öcsém – szólott hozzá Alfonz – mivel vagyok én jobb önnél?” A szabály megszegése nagyobb aggodalmat okozott neki, mint maga a gyülekezet üldöztetése, amiért is ő a szabály legszigorúbb megtartója volt. Egyik este a lépcsőn leesvén, lábát súlyosan megsértette, és hogy a vérzést megszüntesse, hamarjában csak porral hintette be a sebet. Éjjel tetemesen megdagadván a láb, reggel magához hívatta az infirmáriust. Ez

kérdi Alfonztól, miért nem hívatta őt azonnal esése után. „Mert már szilencium volt” – feleli a szent.

Elég legyen – hogy a kimért térből ki ne térjünk – Alfonz magas szelleme s kormánybölcsességének jellemzésére e kevés vonás. Eléggé látjuk ebből is, hogy az ő törekvése, Jézushoz hasonlóvá lenni, nem volt foganatlan. Nem fogunk csodálkozni rajta, ha a gyülekezet ily kormány alatt szellemileg is mindinkább gyarapodott, s hitelt fogunk adni Tannoja tanúskodásának, ki mondja, hogy a gyülekezet hat házában, melynek mindegyike 18–20 tagot számlált, találkoztak tetemes számmal férfiak, kik képesek voltak fényesen megküzdeni a pokollal. Az áldozárok a szokottnál nagyobb tudományossággal, és nemcsak a hittani, hanem a bölcséleti tudományokban is alapos ismeretekkel bírtak. A tanulók is fényes előmenetelt tüntettek fel derék tanáraik oktatása alatt, s Alfonz maga mitsem mulasztott el, hogy tanulmányi buzgóságukat serkentse. Tartottak ünnepélyes vitatkozásokat, tudományos üléseket, melyekben a növendékek eredeti munkálataikat olvasták fel, prózában és költeményben, olasz, latin, görög nyelven. Alfonz mindig megjelent azokon, s gyakran maga is hozzájárult azok emeléséhez, majd Jézus majd a bold. Szűzre vonatkozó beszédet rögtönözvén, vagy valamely költeményét felolvassván. A fegyelmet illetőleg pedig Tannoja ezeket mondja: „A szabály szándékos áthágásától mindenki irtózott. A fegyelem, a szegénység s engedelmesség szeretete minden háznál megvolt; ellenmondás, önmentegetőzés hallatlan volt; Alfonz parancsait a legnagyobb tisztelettel fogadták, s nemcsak parancsait, hanem még nézeteit, sőt még gondolatait is. Az öregebbek példája lelkesítette a fiatalabbakat, a fiatalok lángbuzgalma ébresztette s serkentette az öregebbeket.”

Alfonz harminc évi főnökségének tartama alatt mindössze nyolc házat alapított, melyekből miután utóbb kettőt beszüntetett, maradt hat. E gyarapodás akár Szent Domokos, akár Assisi Szent Ferenc, akár Loyolai Szent Ignác intézeteinek gyors gyarapodásához viszonyítva, nem mondható nagynak s mégis az volt, tekintve a kedvezőtlen időviszonyokat, melyek között csak a meglévőnek fenntartása is küzdelembe került. Hogy mennyivel inkább kedvezett a gyülekezetnek a jelen század, azt házáinak jelenlegi (1883) száma bizonyítja. Feloszlik a gyülekezet tíz tartományra, melyekben bír, és pedig

1.) a rómaiban	5 házat
2.) a franciában	24 házat
3.) az osztrákban	13 házat
4.) a belgiumiban	14 házat
5.) az északamerikai baltimorei-ben	16 házat
6.) az északamerikai saint-louis-ben	5 házat
7.) a déli németországiban	8 házat
8.) a hollandiaiban	7 házat
9.) az észak-németországiban	9 házat
10.) az angolban	7 házat
összesen	108 házat

1756-ban betöltötte Alfonz hatvanadik életévét, ekkor azonban már megtört agghoz hasonlított. Nem csoda. Szakadatlan apostolkodása, az üldözött gyülekezet érdekében viselt fáradozása s szenvedett aggodalmai, csaknem hihetetlen önsanyargatása, végre folytonos betegeskedése idejekorán kimerítették testét. Felülmúlja az emberi erőt, amit Alfonz ilyen kimerültsége dacára a lelkek üdvéért művelt, hinnünk kell, hogy isteni erő tartotta őt. Buzgósága testi bajaiban nemcsak hogy nem hagyott alább, sőt az égi tűz csak hatalmasabban lángolt a kiégett testben, a csodálatos életszentség pótolni látszott a test fogyatkozását. Innen történt, hogy akik őt a lelkek üdvére még felhasználni kívánták, nem is sejtve fizikai hanyatlását, tartózkodás nélkül fordultak hozzá, és ő nem tagadta meg szolgálatát senkitől

sem. Igenis érezte fogyatkozását s fájt lelkének, hogy ereje nem engedte többé kimenni a távol eső calabriai plébániákra, hova fiait indulni szinte irigy szemmel nézte. Tágabb egyházakban hangja nem érte el a távolállókat, de tiszteletre kihívó alakja maga elégséges volt mélyen megthadni a lelkeket, s felért a legékesebb szónoklattal. Valamint az apostolokat pünkösdi napján megértették azok is, kiknek nyelvén nem beszéltek, úgy Alfonzt is azok, kikhez hangja többé el nem hatott. És e kimerült, az évekkel még inkább hanyatlott test, még harminc éven át viselte a meg nem fogyott, sőt még meggyült munka s gondok terhét, amiben Istennek szemmel észlelhető kegyelmét kénytelen kiki felismerni. Isten tovább akarta érvényesíteni ez életet a lelkek üdvére: azért természetfeletti erőt is adott neki.

IV. 1762–1775

Az 1762. év Alfonz életébe nevezetes, de ő reá nézve keserves fordulatot hozott, mert meg kellett válnia szeretett gyülekezetétől, szent ágotai (Santa Agata de' Goti) püspöknek nevezték ki. A püspökség 1761. októberében megürülvén, arra a nápolyi udvar egy jelöltet hozott előterjesztésbe, kit a lelkiismeretes s határozott jellemű XIII. Kelemen pápa, mint kevésbé alkalmasat nem fogadhatott el. A dolog a pápát az akkori feszült viszonyok között nem kis zavarba ejtette. Spinelli bíbornok nápolyi érsek a dolog sima megoldására nézve azt tanácsolta a pápának, hogy oly elismert érdemű férfiú jelöltessék a szent ágotai püspökségre, kinek megválasztása azonnal közhelyeslésre találna s minden egyéb jelöltet kizárna, ilyennek pedig Liguori Alfonzt állította. A pápa tüstént reá hajolt a tanácsra s Alfonzt nápolyi követé által szándékáról értesítette.

A pápai követ levele villámként sújtotta le a mit sem sejtő Alfonzt. Érzékeiben megzavarva, egy ideig szótlan maradt. A gondolat azonban, hogy a pápa az ő tagadó választat minden nehézség nélkül el fogja fogadni, csakhamar magához térítette őt, s társai is osztoztak reményében, visszagondolva a palermói püspökségre, melyet Alfonznak sikerült magától elhárítani. Ennél fogva azonnal visszaírt Rómába. Kifejezte hálás köszönetét, de egyúttal kérte felmentetni magát, tekintettel a maga alkalmatlan voltára, előre haladott korára, folytonos betegeskedésére, letett fogadalmára, mely szerint semmiféle egyházi méltóságot el nem fogadhat, s végre a megütközésre, melyet kineveztetése sokaknál előidézhetne. Elintézvén a levelet, megnyugodva monda Corsano atyának: „Lássa, ez az egész vihar csak egy órámba s négy aranyomba került” – ennyivel jutalmazta meg a követ futárának fáradságát.

A pápa kezdetben hajolni látszott Alfonz lemondására, melyet ennek jóakarói is, hivatkozván gyöngékedésére, támogattak: de rögtön másra határozta magát, és március 8-án jött ismét Paganiba a pápai követ futára, a pápa határozott kívánatával. Alfonz elolvastván a levelet, meghajtotta fejét s mondta: „Obmutui, quoniam tu fecisti” s azonnal hozzá adta: „Isten bűneimért kiűz a gyülekezetből.” Társainak abbéli vigasztalására, hogy a pápa még visszavonhatja a kinevezést, ezt felelte: „Nem, a pápa határozottan mondja ki akaratát, ennek engedelmeskedni kell.”

A lelki megrázkódtatás azonban március 20-án betegágyba vitte őt. Oly súlyos lázba esett, hogy élete veszélyben forgott. Csak azon reménnyel vigasztalta magát, hogy övéihez egykor még vissza fog térni. „Én – mondta – bizonyosnak tartom, hogy ha Istennek reám nehezedett haragja ki fog engesztelődni, visszahoz engem e házba, melyből most távoznom kell.”

Súlyos betegsége oly mérveket vett fel, hogy Nápolyban s Rómában már halálát híresztelték. A pápa fölöttébb elszomorodott, de mivel a hír még biztos nem volt, ezt mondta: „Ha halálán van, úgy megadjuk neki apostoli áldásunkat, de ha életben marad, úgy Rómában akarjuk látni.” A szent ágotaiak örömét is szomorúság váltotta fel és az összes lakosság

buzgó imákat végzett Alfonz felgyógyulásáért. A tisztelegni jött káptalani küldöttség halálos ágyán találta püspökét.

Megjövén azonban lelki megnyugvása, oszlott a veszély is. A beteg ismételve így vigasztalta magát: „Isten akarja, hogy püspök legyek, úgy hát püspök leszek.” A nagyhét szombatján már prédikált ismét, és pedig szokása szerint a bold. Szűzről és e beszédjében búcsút vett a paganiaiaktól. Beszédjét így végezte: „Ne szomorkodjatok, szeretett testvéreim, a fölött, hogy itt hagylak benneteket. Én vissza fogok még jönni s körötökben fogok meghalni, szavamat adom rá.” Látni fogjuk, hogy jóslata csakugyan beteljesedett.

Húsvét hetében Villani atya társaságában útra kelt Róma felé, közönséges szekéren. Nápolyba néhány napig időzött az elkerülhetetlen tisztelgések kedvéért. Távozta előtt egy ékszerárusnál püspöki gyűrűt s mellkeresztet vásárolt, álgymántokba foglalva, olcsó áron. Amint az ékszerárus meghozta a tárgyakat, Alfonz felsóhajtott és mondta: „Oh mily nehéz kereszt ez!” – „Nehéz?” – kérdezte az árus, ki Alfonz szavait a kereszt súlyára s értékére vonatkozta. „Igen nehéz – válaszolta Alfonz – oly nehéz, hogy nehezebb nem is lehetne.”

Rómában egy szerény kolostorban szállt meg, ami által azonban ki nem kerülhette a tisztelgő látogatásokat, melyekkel bíbornokok s főpapok kitüntették, de melyeket az ő alázatossága nehezen viselt. A pápa Civitavecchiában időzván, Alfonz távollétét a lorettói kegyhely látogatására használta fel. Villani atya ellenezte ugyan az utat, félvén, nehogy ez a gyöngéledő Alfonzt szerfölött kifárassza, de Alfonz nem engedett. „Mikor lesz nekem – mondta – ismét ily jó alkalmam? Én nem vásárolhatom meg eléggé drágán a boldogságot, láthatni a szent házat, hol az Ige értem testté lőn.” Zarándokútja szigorú vezeklés volt. Három napig időzött a szent helyen, az éjjeleket térdén állva töltötte imában s elmélkedésben. A fogadókban a köznép asztalához ült.

Május 8-án Rómába visszatérve, sietett a pápa lábaihoz borulni s felmentéséért könyörögni. Újra előadta gyöngéledését, előhaladt korát s alkalmatlan voltát, de a pápa csak ezt válaszolta neki: „Az engedelmisség csodákat mivel. Bízék Istenben és ő meg fogja önt segíteni.” A pápa mindjárt az első kihallgatásban annyira megkedvelte Alfonzt, hogy azután még öt kihallgatásban fogadta, amelyek egyikében három óra hosszat tartotta magánál s megbeszélte vele az egyetemes egyház legfontosabb ügyeit s szükségait. A pápa nem győzte dicsérni Alfonz bölcsességét s szentségét, és már híre is járt az örök városban, hogy a bíbornokok sorába akarja felvenni.

Június 20-án a dömések Minerva című egyházában püspöknek szenteltetvén, erősen megfogadta, hogy ezután csak Isten szolgálatának és a reá bízott nyáj üdvének fogja minden erejét szentelni. És e felbuzdulás nem volt talán az ünnepélyes szertartás hatásának pillanatnyi műve, hanem Alfonz csakugyan élte végéig híven váltotta be fogadását.

Villani atya, mielőtt Alfonzzal az örök várost elhagyta, esedezett a pápának az egész gyülekezet nevében, hagyja meg Alfonzt mint püspök is rendfőnöküknek, amit azonban a pápa nem engedett. Látván azonban Villani további esedezéséből, hogy mennyire ragaszkodik a hálás gyülekezet alapítójához, azt az engedményt tette, hogy Alfonz maradjon ugyan rendfőnök, de szabad legyen neki a közvetlen kormányra nézve helynököt választani. Alfonzt a pápa ezen engedékenysége kimondhatatlan örömmel töltötte el s nagy vigasztalására szolgált neki, hogy hát nem kell megválnia gyülekezetétől, mely az ő műve, szeretetének kiváló tárgya, sőt az ő élete volt.

A pápa a végkihallgatásban alig tudott megválni Alfonztól. Imáiba ajánlotta magát és az egyházat. Püspökké szenteltetésének napján pedig ezt mondotta a bíbornokokhoz: „Ha Liguori Alfonz egykor meghal, lesz egy szentünkkel több az egyházban.”

Itt még egy csodáról akarunk megemlékezni, melyet Alfonz a kolostorban, hol megszállt, mívelt. Pénteki nap, tekintettel gyöngéledésére, csibesültet tettek elébe. „Ma péntek van – szólta Alfonz a szerzetesekhez – s önök húsevésre akarnak engem csábítani?” Gyóntatója, Villani atya, azzal nyugtatta, hogy ő beteg létére felmentettnek tekintheti magát a böjt alól.

Alfonz mit sem felelt, hanem félrehajtván fejét, keresztet vetett a sültre, s csibe helyett sült hal volt a tálon. E csoda meg van hitelesítve.

Július 2-án Paganiba visszatérve, 8-án búcsút vett övéitől, püspöki székét elfoglalandó. „Meg ne feledkezzenek rólam – kérte testvéreit – én számkivetésbe megyek, messze önöktől, messze a szeretett gyülekezettől.” Bevonulása Szent Ágotában győzelmi menethez hasonlított. Bevezettetvén ünnepélyesen a székesegyházba, itt leborult az oltár lépcsőinél s könnyeivel áztatta azokat. Azután megható beszédet mondott a hívekhez és a jelenlévő papokhoz. A beszéd után azt mondta mindenki: „Ez angyal, ez szent, most szent van a mi körünkben.”

A püspöki palotában ő a maga számára a legkényelmetlenebb, a legigénytelenebb szobát választotta. Nyoszolyája itt is csak szalmazsák volt. Az elhanyagolt kertben sem fát sem növényt nem találván, meghagyta a magával hozott laikus testvérnek, hogy azonnal konyhazöldséget vessen be. „De uram – felelte mosolyogva a fráter – már július hóban vagyunk, a nagy hőségben már misem fog kikelni.” – „Tegye, amit mondok” – válaszolta Alfonz. A fráter engedelmeskedett, bevetette az ágyakat. Akik látták, nevték. Ámde mennyire csodálkoztak utóbb, mikor az elvetett mag a hőség dacára kikelt s szépen tenyészett.

Az életrend, melyet valaki követ, nagyban jellemzi az embert. Lássuk a napirendet, melyet az új püspök az első pillanattól kezdve követett.

Korai kelés után önsanyargatást végzett, ezután házi papjaival fél óráig elmélkedett. Elvégezvén a kisebb zsolozsma órákat, misét mondott s hálaadásul nyomban egy másikat hallgatott. Ezután kihallgatásban fogadta azt, aki csak jelentkezett. A cselédségnek meg volt hagyva, mindenkit különbség nélkül bejelenteni. A lelkeszkedő papságnak szabad volt bármily időben bejelentés nélkül hozzá jönni, ilyenkor félretette a tollat legbuzgóbb írás közben is. Ha valamely pap azzal kezdte, hogy csak néhány szó mondanivalója van, Alfonz félbeszakasztotta őt e szavakkal: „Nem egy, hanem ezer szót mondjon.” Ha ellenben valaki közönyös dolgokról kezdett beszélni, Alfonz azonnal véget vetett a beszédnek. „Ne vesztegessük – mondta – a drága időt.” Egy és ugyanazon szoba oratóriuma, fogadó- s dolgozószobája volt. Az asztalon feszület és a bold. Szűz szobra állott, egy pár faszék – ez volt az összes bútorzat. Egyik kedves ájtatossága volt, negyed óránként egy Ave Máriát elimádkozni.

Az asztal a legegyszerűbb volt, csak két fogásból, de Alfonz csak egyből evett. Ebéd közben lelki olvasás volt. Ebéd után röviden megpihenvén, egy órát ájtatos olvasmányban töltött, mire azután a vecsernyét végezte. Fél hatig dolgozott. Fél hatkor a székesegyházba ment az Oltáriszentséget imádni. Erre mindannyiszor beharangoztatott, imádás után a jelenlevőkhöz naponta rövid beszédet intézett. A templomból betegeket ment látogatni, jelesül beteg papjait. Hazajövén fogadta azokat, kik vele még szólni kívántak, alamizsnát osztott ki, elvégezte a következő nap matutinumát s megtartotta a harmadik elmélkedést. A többi időt egész az esti collatióig dolgozva töltötte. Az esti imát a rózsafüzérrel közösen végezték. Ez kötelező volt mindenkire nézve, ki a püspöki palotában lakott, még a vendégekre nézve is, lettek volna azok bár püspökök vagy érsekek. Ima után sokszor éjfélig dolgozott még íróasztalánál.

Vasárnapokon vecsernye után a gyermekeknek hitoktatást tartott. Sohasem hiányzott vasárnap az ünnepélyes istentiszteletnél, ünnepnapokon pedig maga tartotta a püspöki misét, még ha lázban szenvedett is. Ez volt a napirend, melyet Alfonz püspökségének tizenhárom éve alatt változatlanul megtartott.

Azonnal, a székfoglalást követő vasárnap népmisziót nyitott meg a székesegyházban és papok számára lelkigyakorlatokat. Ő maga tartotta reggel a papokhoz, este a néphez a fő beszédet, oly kevésbé kímélve magát, hogy a nép általánosan mondotta: „Mi Istennek buzgó püspökért könyörögtünk és ő meghallgatott bennünket. Ámde Liguori püspök megöli magát.

Ez az erőmegfeszítés, ez a határtalan buzgalom nem való hatvanhat éves megtört aggastyánnak.” Még a kínos fogfájás sem, mely éjjelét is zavarta, tartotta őt vissza a szentbeszédtől. A kínokat elvégre el nem tűrhethén, kihúzatta még megmaradt két fogát, kihúzatta pedig nem sebész, hanem egyszerű borbély által, ki a foghúzással csak melleleg foglalkozott. „Nekem – úgymond – kell megyém embereinek keresetet nyújtanom, mert Isten adta nekem őket.” Mikor a kínos műtételnek vége volt, Alfonz fogatlan szájával mosolyogva mondta a borbélynak: „Nikodemus mester! Ezen túl nálam nincs többé kereseted!”

Tudjuk, hogy Alfonz fiatal éveiben, miután lemondott a világról, tanulmányozta a szentek életét. Komoly tanulmány lehetett az, nemcsak olvasta, hanem követte is példájukat. Tekintve őt mint püspököt, sok hasonlatosságot fogunk találni közte s Szalézi Szent Ferenc, meg Borromei Szent Károly között. Kereste, mint amaz, a lelkeket, visszaállította, mint emez, az egyházi fegyelmet, gondozta a papi nevelést és a tanulmányokat.

Bámulandó, amit Alfonz rövid idő alatt eszközölt a nép erkölcsében. A szent ágotai megye, mikor azt Alfonz átvette, hasonló volt, Tannoja atya szerint, a titkos vászonhoz, melyet az égből lebocsátva az apostolok fejedelme szemlélt, tele tisztátalan állatokkal. A buzgó főpap nem nyugodott előbb, míg híveinél beható életjavulást nem eszközölt.

Alig hogy befejezte a nagy missziót, azonnal megyéje kánonszerű látogatásához látott. Első gondját a papnövelde kellő átalakítására fordítván, a szűk épületet kibővítette. Ennek utána szellemileg alakította át az intézetet. Új házi rendet szabott meg, mely kevés szakaszában nagy bölcsességre s emberismeretre vall. Az intézet kormányával az erényben szintúgy mint tudományban kitűnő Caputo dömés atyát bízta meg. A tanrendet is átalakította s emelte, az eddig használt írott füzetek helyett alkalmas tankönyveket írt elő. Havonkint bölcséleti s hittani vitatkozásokat tartott, melyekre maga hívta meg a vendégeket: világi s szerzetes papokat. Ha ő a kitűzött napon rosszul érezte magát, a vitatkozást szobájában tartotta meg. Bizonyos időben irodalmi felolvasásokat tartatott a növendékekkel, hetenkint pedig prédikáció próbákat, melyekben maga elnökölt. Szintoly nagy gondja volt a növendékek egyházi szellemének, jámborságának, erényeinek emelésére is. Szabályul hozta be, hogy naponta egy elmélkedés, a lelkiismeret kettős vizsgálása, egy szent felolvasás, a szentség imádása tartassék meg és a szent rózsafüzér naponta elimádkoztassék. Egyszer az évben nyolcnapi lelkigyakorlatot, azon kívül havonkint egy napi visszavonulást tartottak. A buzgó püspök hetenkint konferenciát tartott a növendékeknek, ami által előmenetelüket a lelki életben nagyban előmozdította. A szórakozás egyik neme az ének volt, Alfonz nagyon kedvelte ezt, s maga tanította be a növendékekkel a maga szerzette énekeket. A szellem táplálása mellett gondja volt növendékeinek testi táplálására is. „A kevés, amit adunk – mondta – ízletes és jól elkészítve legyen.” És hogy meggyőződjék, hogy növendékeit valóban így tartják-e, eljött sokszor ebéd közben s megízlelte az ételt. Ünnepnapokon, mikor püspöki misét végzett, süteménnyel kedveskedett a növendékeknek. A papnöveldeét szemé fényének, gyöngyének nevezte. De a reá fordított gond meg is hozta a gyümölcsét: a növelde nem sok idő múlván buzgó, istenes, tudományosan képzett papokat adott a megyének s jó híre messzire terjedt el. Két püspök, kik az intézetet szemügyre vették, ekképp nyilatkoztak Caputo előtt: „Tudja-e, hogy önök egy második Borromei Károlyt bírnak?”

Egyidejűleg a székváros és a környék plébániáiban tartotta a látogatást, melyben gondja mindenben egyes pap erkölcsére s hivataloskodására, s az isteni tisztelet megtartására, a szentségek kiszolgáltatására, az oktatásra, a hívek erkölcsére s bűneire, az egyházak díszére s felszerelésére, egész a legkisebb részletekig kiterjedt. E látogatása közben Airolában súlyosan megbetegedett, ennek dacára is folytatta a munkát. A lelkészeket ágyához rendelte, és itt tudakolta tőlük híveik lelki állapotát s kérdezte ki őket a látogatás egyes pontjaira nézve. Kilencedik napra a betegség oly súlyossá vált, hogy már halálát féltették a buzgó püspöknek, ki azonnal fel is vette a szentségeket. Tizennégy napig élet-halál között forgott, míg beállt a javulás. De a láz még folyvást tartott és ő ennek dacára folytatta a vizitációt. Ahol egy helyen

számosabb papság volt, ott konferenciákat alapított meg, ifjak s szüzek számára testvérületeket létesített, megtett mindent, hogy mind a papság, mind a hívek jámborságát emelje.

Tannoja megható képben festi az istenes püspök hivatalos utazását. Bérelt öszvér hátán utazott. A gyeplőt a tulajdonos fiacskája vezette, maga a tulajdonos a püspök háta mögött ballagott, hogy őt szükség esetében támogassa. Ha útjában szegénnyel találkozott, megállapodott, vigasztalta a szegényt s alamizsnában részesítette. Kíséretével majd a letenyét, majd a rózsafüzért imádkozta, és amely helyeken keresztül utazott, az egyház védszentjéhez is imát végzett. Sokszor a déli nap heve érte őt az úton, és ha ilyenkor fődött kocsival megkínálták, azt visszautasította, mondván: „Csodálatos, mily jó és kényelmes ülés esik ezen az öszvéren!” Midőn egykor Arpajába délben érkezett, az őt fogadó kanonokok csodálkozva felkiáltanak: „Püspök úr, ki látta azt, a nap hevében öszvéren utazni!” Alfonz egy emberre mutatott, ki fején kosarat cepelve jött az úton. „Nézzék uraim – mondta – ezt a szegény embert. Kettőnk közül ki érkezett kényelmesebben, én-e az öszvér hátán, avagy ő gyalog, a nehéz kosárral a fején?”

A kényelmetlenséget semmibe sem vette, sőt önsanyargatásában még kereste is. Riccia herceg egyszer s mindenkorra felajánlotta neki palotáját Airolában. Mikor Alfonz először szállt meg ott, a ház gondnoka őt fényes szobába vezette, – ezt helynökének engedte át és ő az inasának szánt szobát választotta. „Ez nekem – mondta – a legalkalmasabb. Ama nagy szobákban igen sok a levegő az én beteg mellemnek.” Még sokszor jött Airolába s mindannyiszor ezt a szobát választotta. Az ez ellen tiltakozó gondnoknak ezt felelte: „Ön azt kívánja tőlem, hogy én kényelmem szerint helyezkedjem el a palotában. Ám én ezen szobában érzem magam a legjobban.” Neki egyébiránt számtalan ürügye volt magát az önsanyargatásban s alázatosságban gyakorolni. A legnagyobb hőségben is csukva tartotta az ajtót, meg az ablakokat, azon ürügy alatt, hogy őt a friss levegő bántja. Isten jelenléte iránti tiszteletből mindig főveg nélkül járt, azon ürügy alatt, hogy forró fejének levegőre van szüksége. Ha az első gyümölcsből szolgáltak neki, azzal visszautasította azt, hogy ez, mint nem tökéletesen érett, megárt gyomrának. A bort is visszautasította azzal, hogy neki a friss víz szolgál a legjobban. Szóval a legrosszabbat szerette s került minden kitüntetést.

Nem látogatott plébániát, hogy a nép számára missziót, a papság számára szent gyakorlatokat ne tartott volna. Azonban be nem érte a nép összességével, hanem gondja volt minden egyes híve üdvére. Azért ha volt valamely helyen botrányos életű bűnös, azt magáéhoz hívatta s addig szólt lelkéhez, míg meg nem nyerte őt. De híveinek anyagi sorsát is szívén viselte. Mindenütt kitudakolta a szegényeket s részint maga segítette őket bővebben, részint módos jóakaróknak ajánlotta őket. Meglátogatott minden beteget, a beteg gyermekeket még meg is bérálta. Amint egy ízben Airolában egy beteg fiút megbérálta, ezt monda neki: „Örülj fiam, három nap múlván az égben leszesz” – és a fiú harmadnapra egészen váratlanul meg is halt. Ilyenek voltak Alfonz püspök egyházi látogatásai.

Odahaza az ennyire fáradságos munka után még meg sem pihent, nyugalmat, munkamegszakítást nem ismert. Távollétében felszaporodtak írásbeli teendői, melyeknek elintézése fáradságos munkájába került, mert a legtöbb levelet ő maga intézte el sajátkezűleg.

De sem ez, sem irodalmi munkássága nem volt képes őt visszatartani Isten igéjének hirdetésétől, amit legfontosabb teendőjének nézett. Vasárnaponként a gyermekeknek hitoktatást tartott, este a különféle egyleteket s társulatokat látogatta, hol ismét hintette az üdvösség magyát. Minden szombaton a bold. Szűzről prédikált, és ezt megkívánta plébánosaitól is. Valahol csak egyházi ünnepély tartatott, oda sietett, hogy azt szónoklatával emelje. Kolostorokban pedig a beöltözést, meg a fogadalmak letételét használta fel, hogy építse a zárdai családot. Midőn 1768-ban Ariola vidékének lakóit nagy szárazság aggasztotta, Alfonz odasietett vigasztalásukra, megtartott velők szent kilencedet a bold. Szűz tiszteletére s Szent Anna napjára bő esőt tett kilátásba, ha töredelmesen visszatérnek Istenhez. A

kilencednek áldásos eredménye volt és a kilátásba helyezett eső csakugyan megjött az előre megmondott napon.

A missziók megtartására, melyekben megyéje minden plébániáját részesíteni akarta, különféle szerzeteseket hívott meg, a maga gyülekezete papjait elvből nem, nehogy gyanúba jöjjön. Kívánta pedig, hogy a missziókat minden második évben megújítsák, amit sokan kifogásoltak. Ezeknek ezt felelte: „A földművelő kevésbé termékeny talajon kétannyi magot vet el, hogy ha mind ki nem kelne, legalább egy része keljen ki. Isten ígéje hasonló a maghoz: aki bőven nem vet, nem is arat bőven.”

Alfonz szíve jósága s jótékonyága határt nem ismert, de a legfényesebben bebizonyította azt a nagy éhség idején, mely 1763–64-ben egész Olaszországot pusztította s melyet ő beszédjeiben ismételve meg is jövendölt. A tárgy ismétlése némely hallgatóinak szinte unalmas lett már. A dologról utóbb megfélekedezni látszott, amiért is az 1763-i termésből csak a szokott mennyiséget tartatta vissza a magtárakban, a többit elárusította. Rögtön azonban, mintegy álmából felébredve, magához hívatta gazdáját s bevásároltatott nagy mennyiségben mindenféle eleséget. Ezt sokan nevelték, mert a termés, ha nem is bő, mégis meglehetősen volt. Ámde már novemberben valamennyi tartományban magasra szöktek az árak, az uzsorások összevásárolták a gabonát, úgy hogy az már nem is került piacra. Szent Ágatában hiányzott már a kenyér. A megszorult szegény nép kegyes püspökére fordította szemeit, kinek palotája mindig nyitva állt a szegényeknek. Jött 4–500 szűkölködő is s kértek térden állva kenyeret. Alfonz szánakozott a népen s sürgetve parancsolta cselédjeinek: „Adjatok csak, elégítsetek ki mindenkit, mert amit ők kérnek, azzal én tartozom nekik, az az ő tulajdonuk.” A legmagasabb árakon is szerzett kenyeret és a koldulni pirulóknak házhoz küldte az eleséget. De végre kifogyott minden pénzéből s kölcsönt senkitől sem kapott.

E szükségében elértékesített mindent, amit csak lehetett, eladta gyűrűit, mellkeresztjét, kocsiját s két öszvérét, eladta volna még karingét is, ha nem figyelmeztetik őt, hogy erre múlhatatlan szüksége legyen. Sőt a püspöksüveget, a pásztorbotot, az ezüst kannákat is el akarta adni, de a káptalan tiltakozott ellene, mivel e tárgyak a székesegyház tulajdona voltak. Megvonta magától azt a kevés húst is, mellyel táplálkozott, csak hogy több jusson a szűkölködőknek. A szerzetes házakat felkérte, hogy megkettőztessék alamiznájukat, a gazdagokat, a kanonokokat, a magasabb hivatalnokokat magához hívatta s kért tőlük segítséget az inségesek számára. És ez önfeláldozó szeretetében még az itt-ott tapasztalt háládatlanság sem lankasztotta. Egy este, midőn a templomból haza ment, egy dühös nő áll útjába és e szavakkal támadja meg: „Bár ön sohase lépett volna e városba, mert amióta itt van, csak drágaságról s éhségről beszélt nekünk. Ön az oka, hogy „drága a kenyér” – és e szavak után ütésre emelte fel karját. Az istenes püspök minden felháborodás nélkül ráadta áldását s szánakozva monda: „Szegény gyermekek! meg kell bocsátanunk nekik, mert nem rossz a szívük, hanem az éhség viszi őket ennyire.”

Midőn végre az éhség tetőpontját érte és sok ember halva összerogyott az utcákon, a nép fellázadt a hatóságok ellen s mind Szent Ágatában mind Arienzóban halálra kereste a syndicust. Szent Ágatában 30–40 családapát fogtak el s vetettek börtönre. Alfonz közbenjárta értük s nem nyugodott mindaddig, míg az ellenük megindított pert el nem ejtették.

Az éhhalállal szemben palotáját kórházzá alakította át s felvettek abba mindenkit, aki jelentkezett. Amint alábbhagyott az éhség, lelkükhöz szólt az uzsorásoknak, hogy igyekezzenek a betegeknek, a hátrahagyott özvegyeknek s árvák jótétetni, amit vétettek. A papokat is felhívta ezek gondozására, ő pedig mint vigasztaló angyal járta be megyéjét, a nyomort enyhítve.

Alfonz püspökké neveztetvén ki, Villani atyát választotta helynökének s megbízta a gyülekezet kormányával. Midőn 1764-ben a rend szabálya értelmében általános káptalant kellett tartani, felkérték őt az elnökségre, amit teljesített is. Időzött egy álló hónapig Paganiban, míg a káptalan be volt fejezve. Szent Ágatába visszatérve, súlyosan

megbetegedett annyira, hogy újra ellátták a haldoklók szentségeivel. Midőn betegségében kérte környezetét, szolgáltatóknak neki valami jámbor gondolatot, az egyik ezt mondta: „Szent Márton püspök végóráiban így imádkozott: Uram, ha népednek még szüksége van reám, nem vonakodom a munkától.” Mire Alfonz megtört ajakkal, alig hallható hangon mondta: „Én sem vonakodom.” Akik látták a szent püspököt szalmazsákra terítve, hitvány foszlányokba takarva, vissza nem tarthatták megindulásukat. Fővárosi orvost nem fogadott el: „Nekem – úgymond – a szent ágotai orvosoktól kell tanácsot kérnem, mert ezeket Isten adta nekem.”

Betegségében csodát is mívelt. Egy szent ágotai kanonok friss fűgét hozott lábadozó püspökének. Magával hozta kis unokaöccsét is, hogy ez nyújtsa át a gyümölcsöt. Midőn a püspök kérdezte a fiútól, hogy mi a neve?, a kanonok mondta: „Tamás a neve, de a fiú némán született, most sem tud beszélni.” Erre Alfonz nagyon megindult s szánakozott a szegény fiú fölött. Csakhamar keresztet vet homlokára s nyújt neki csókra egy Mária képet. Azután kérdi tőle: „Kicsoda ez a hölgy?” – „Ez az Isten anyja” – válaszolta Tamás; alázatosságában eltitkolandó a csodát, mondta a kanonoknak: „Íme látja, a fiú nem néma, csak a nyelve kissé nehézkes, de ez mindinkább elenyészik.” Tamás attól az órától kezdve jól és értelmesen ejtett ki minden szót.

A püspök felépülése csak lassan haladt előre, amiért is az orvosok tanácsolták, hogy a nyarat Paganiban töltsse. De Alfonz eliszonyodva felelte: „Én elhagyjam székhelyemet, megyémet? Bizzuk magunkat az isteni gondviselésre, az legjobban fog elintézni mindent.” Végre mégis engedett, miután gyóntatója szintén kényszerítette. Paganiban nem mint püspök, hanem mint a gyülekezet egyszerű tagja élt, mindenben a házi rendhez alkalmazkodva. Szabad idejét irodalommal s levelezéssel töltötte, ami inkább komoly munka, mintsem szórakozás volt. Midőn azért fiai kérték, hogy szórakozzék kissé zenével, mint amelyet különösen kedvelt, Alfonz azt felelte nekik: „Én püspök vagyok, az én kötelességem imádkozni, tanulni s mindenkit kihallgatni, nem pedig zenét gyakorolni.”

Alig hogy felüdült, nem volt többé Paganiban visszatartható. Fiainak marasztalására ezt felelte: „Istentől nyert jegyesemért élek-halok.” Hazajövén azonban, élénk aggodalom fogta őt el, erejének fogyatkozása folytán; attól félt, hogy nem lesz többé képes püspöki tisztjének megfelelni. Már 1764-ben folyamodott a pápához felmentéséért. Most újra ostromolta a pápát, de XIII. Kelemen valamint első ízben, úgy most is oly értelemben válaszolt, hogy elég, ha Alfonz ágyából kormányozza megyéjét. „Árnyéka is elegendő – mondta – megyéjének kormányára.” Alfonz megnyugodván a pápa akaratában, viselte tovább is lelkiismeretesen s teljes buzgósággal a vállain maradt terhet.

1768-ban ismét súlyosan megbetegedett: köszvény fogta el minden izmait, ami kínos fájdalmakat okozott neki. Éppen kilencedet tartott a bold. Szűz mennybevitelenél. Erőt véve fájdalmain, hat napig még szónokolt, de a további szent beszédek kénytelen volt másra bízni. Augusztus 26-án állapota annyira komoly lett, hogy a haldoklók szentségeivel ellátták. A fekvés kiállhatatlan kínokat okozván neki, karszékekben töltötte még az éjszakát is, álom, megpihenés nélkül. Ötven napig szenvedett így, mire a csúz engedni kezdett, de befészkelte magát a nyakcsigolyába s legörbítette a szent fejét annyira, hogy az hátulról nézve éppen fejtelennek látszott. Álla annyira belenyomta magát a mellbe, hogy azon seb támadt. Alfonz annyira szerette a keresztet, hogy ezt egy szóval sem panaszkolt. Az orvos szerencsére még jókor észrevette a sebet, mely különben is csontszút idézett volna elő. Nyaka azonban mindenkorra meggörbödve maradt, amint azt a szentet ábrázoló képeken is látjuk.

Alfonz mind e leírhatatlan kínokat hősies odaadással viselte. Midőn az egyik plébános kérdezte tőle, hogy vajon éjjel mégis alszik-e, mosolyogva ezt felelte: „Nappal legyeket, éjjel pókakat fogdosok.” A kór dacára a legpontosabban teljesítette úgy a püspöki, mint rendfőnöki tisztjét. Rendeleteit, leveleit titkárának diktálta, és így igazat mondott a pápa, hogy elég, ha Alfonz ágyából kormányozza megyéjét. Még irodalmi tevékenységét is

folytatta s épp ez időben közzétette könyvét, melynek címe: „A Jézus Krisztus iránti szeretet gyakorlása.”

A felépülés teljes évet vett igénybe. Alfonz mindent könnyen viselt, csak azt az egyet nem, hogy a miseáldozatot nem végezhetette. Titkára misézett minden nap betegágyánál, és ő szeráfi lángbuzgalommal vette magához az Úr testét, mire azután egy óráig hálát adva elmélkedett. Ágyát akképp helyeztette el, hogy mindenki könnyen hozzáfért. Most egész laka az egy ágyból állott: itt imádkozott, itt dolgozott, itt étkezett, itt fogadott látogatókat s kihallgatott mindenkit, aki csak szólni kívánt vele. Az étkezés nagy kínokat okozott neki, mert csak nagynehezen tudott valamit szájához venni, inni pedig éppen csak cső segítségével. De ő minden kínjain erőt tudott venni írás, olvasás, munka által, melyet sokszor az éjfélen túl is kihúzott. A város betegeit többé nem látogathatván, rendes jelentést tétetett magának azokról, valamint szegényeiről is. Sokakat meg is gyógyított imája által, többi között egy szerzetest, ki eltörte lábát. Ennek egy Mária-képet küldött oly jelentéssel, hogy ha bizodalmasan fordul a bold. Szűzhez, meg fog gyógyulni. Tette és meggyógyult.

Már két éve nem misézhetett Alfonz. Ekkor egy szent ágostoni szerzetes arra figyelmeztette őt, hogy széken ülve, magához vehetné az Úr vérét, amit állva tenni képes nem volt. Alfonz mohón vette a tanácsot s tett még az nap kísérleteket s másnap már végezte, lelke leírhatatlan öröme, a szentmiseáldozatot, a rubrikák pontos megtartásával. A térdhajtásoknál, mint ólom ejtette le magát a padozatra és csak a segédkező pap támogatásával volt képes felemelkedni. A mise annyira megerőltette őt, hogy teljesen átizzadva távozott az oltártól. Mindazonáltal naponta misézett és ami éppen csodálatos, újra prédikálni is kezdett, és pedig nemcsak szombatonként, hanem mindig, amikor csak alkalom akadt. A szószékre két papnak kellett őt felsegíteni, de amint feljutott, a lelkesedés ifjú erőt s élénkséget kölcsönzött neki, úgy hogy óra hosszant szónokolt élénk taglejtéssel, csak feje lekonyulva s mozdulatlan maradt, arcát nem lehetett látni.

Alfonz kórságos állapota miatt, bizvást lehet mondani, semmi hiányt nem szenvedett a megye. Gondja volt ezután is papnövédekének szellemi s tudományos képeztetésére, papjainak erkölcsös életére s buzgóságára, híveinek jó erkölcsére s jámborságára, gondja Isten házára. Hivatalos teendőit oly buzgón végezte, hogy az ebéd órájából sokszor vacsora órája lett. Évente látogatta az arienzói társas egyházat és a közelebb eső plébániákat. A papságot szent gyakorlatokra palotájában gyűjtötte egybe. Rianone főesperes akképp nyilatkozik Alfonz tevékenységéről, hogy száz püspök együttvéve nem végezte volna azt a munkát és azt az önsanyargatást, amit végzett Alfonz, szenvedéseinek dacára.

Testi kínjain kívül ez időben lelkében is szenvedett: utolsó alapítása, a girgenti-i ház veszélyeztetve volt. Ezt a házat Luchese püspök javadalmazta bizonyos tőkével. Örököse, a campo-francói herceg, bíróilag lezáratta ezt a tőkét, azt állítván, hogy a redemptoristák nem törvényesen szereztek azt. Az atyák most akár éhen halhattak volna, mert alamizsnát szedni tilt a szabály. Alfonz, ki a dolog hírét leghevesebb kínjai között vette, meg nem állhatta, hogy saját kezűleg ne írt volna szorongatott fiainak. „Amíg Isten művei – mondja a levélben – ki nem állották a tűzpróbát, addig nem bírnak szilárd alappal... Én meg vagyok győződve, hogy Isten fenn akarja tartani e házat, de ha nem akarná: úgy önök érvék be a jóval, amit eddig eszközöltek.”

De a campo francói herceg kapzsisága csak előjátéka volt a következő harcnak. A gyűlöletet szította s mint vádló lépett fel a gyülekezet ellen Canella. Hittanár volt a girgenti-i papnövédekben. Püspöke azt vette észre, hogy a jansenismusnak hódol. Miután a püspök erről tökéletes meggyőződést szerzett magának, Canellát nemcsak elmozdította tanszékétől, de a papirend gyakorlásától is eltiltotta. Canella mind e baját a redemptoristáknak tulajdonította azért, mivel a püspök gyóntatója redemptorista volt. A gyülekezet ellen fordította tehát bosszúját. Vádolta őket a kormánynál, hogy az ő tanuk mind a lelkeknek, mind az államnak ártalmára van; hogy ők morál tekintetében probabilisták, dogma tekintetében pedig

molinisták. Lanza püspök ugyan fényes vádiratban eloslatta a felhozott vádakot, de a gyűlölet magva már el volt hintve. Alfonz is tollat ragadott s vádiratot intézett a királyhoz s püspöktársaihoz, testi gyötrelmeinek közepette. Canella lidérc-csillaga csakhamar letűnt. Nem szűnt meg ugyan tovább is vádakot kovácsolni, de a kormány elvetette leveleit, mert azok a gyűlölet s rágalmazás bélyegét nagyon is észlelhetőleg viselték magukon.

A gyülekezet üldöztetése, jelesül Szicíliában, csak nagyobb dühvel folytatódott, miután a jezsuitákat 1767-ben az egész nápolyi királyságból kitiltották. A redemptoristák ellenei ezeket titkos jezsuitáknak nevezték (amint még ma is nevezik) s akképp okoskodtak, hogy ha szükséges volt kitiltani a jezsuitákat, úgy e titkos jezsuitákat sem szabad tovább tűrni. A dühöngők merészsége nőtt, szemben Alfonz aggkorával s megtört egészségével. Ő, a gyülekezet egyedüli oltalmazója, nemsokára sírba fog szállni s vele a gyülekezet is. Ez volt az ő reményük. Alfonz ugyan erősen bízott, hogy Isten meg fogja védeni a maga művét, esze mégis azt tanácsolta neki, hogy az üldözés lecsillapítása kedvéért visszahívja fiait Girgentiből. A girgenti-i hívek könnyes szemmel látták távozni a szeretett atyákat s bánatukban nem maradtak tétlenül, hanem folyamodványt intéztek a trónhoz, melyben visszakérték az atyákat. A folyamodványt aláírta az összes papság, nemesség, a közhivatalnokok és a városi polgárság. Alfonzhoz pedig harminc nemes hölgy s huszonnyolc nemes úrból álló küldöttség jött, egyrészt részvétüket kifejezni, másrészt az atyák visszaállítását szorgalmazni. A bizalom s ragaszkodás e kinyilvánítása nagy vigaszára volt Alfonzknak.

Ez időben Alfonz harmad ízben folyamodott a pápához, mentené őt fel püspökségétől. Megtört egészsége folytán érezte, hogy nem képes tovább megfelelni kötelmeinek, másrészt remélte, hogy övéi közé visszatérve, többet tehet a gyülekezet fenntartásáért. Írt tehát XIV. Kelemen pápához, ki 1779. május 19-én foglalta el a pápai trónt. A pápa nem hajolt kérésére s tanácsosainak, kik Alfonz fizikai képtelenségét hangsúlyozták, ezt válaszolta: „Az ima, melyet betegágyáról Istenhez intéz, többet ér a vizitációknál, melyeket száz év alatt végezhetne.” Fiai arra kérték most, hogy miután a pápa fel nem mentette őt, mondjon le a püspökségről. De Alfonz ezt válaszolta: „Én tudom, hogy milyen férfiú a pápa. Ha én beküldöm lemondásomat, el nem fogadja. Legyünk türelemmel s várjuk be utódját.” Erre a körülállók hangosan nevettek: Alfonz megtört 76 éves agg, XIV. Kelemen erős termetű s még csak 59 éves volt. Ámde mennyire csodálkoztak a nevetők, mikor XIV. Kelemen két év múlván meghalt, Alfonz pedig életben maradt! Nem nyilvános divinatio-e ez?

Mivelhogy az ellenség szívós kitartással folytatta a harcot a gyülekezet ellen, mind a bíróságoknál, mind a közvélemény terén; Alfonz kötelesnek érezte magát, Isten művét erejéhez képest védeni: mint 78 éves agg újra felvette a tollat s írt a régi éllel és hévvel kimerítő védíratot fiai mellett, melyet beküldvén a kormánynak, az eredményt Istenre bízta. – Nem kevésbé lelkes apolegetának bizonyult be az üldözött Jézus társasága mellett is, mely iránt a legnagyobb elismeréssel s tisztelettel viseltetett. Midőn a társaság ellen 1760-ban egy rágalmazó vádirat jelent meg, Alfonz ezt megcáfolandó, felkérte Ricci, általános rendfőnököt úgy, mint a nápolyi tartományfőnököt is, szolgálatnák kezébe a szükséges okmányokat. „Bocsásson meg atyaságod – így ír a levél végén – ha kissé feltolakodom. Én ugyan jelentéktelen ember vagyok, de arra súlyt fektetek, hogy tudja atyaságod, miszerint annyira szeretem a társaságot, mintha csak annak tagja volnék s azért lelkiismeretes kötelességemnek tartom annak dicsőségét terjeszteni.” – Nagy volt Alfonz öröme, mikor a boldogult XIII. Kelemen pápa azzal felelt a jezsuiták eltörlését sürgető hatalmasságoknak, hogy 1765-ben új megerősítési okmányt adott ki számukra. Ekkor Alfonz lelke örömeiben püspöktársai nevében is hálairatot intézett az igazságos s szilárd jellemű pápához, és ez oly meglepéssel vette az iratot, hogy breve által a legszívélyesebben válaszolt Alfonzknak.

Mikor XIV. Kelemen alatt nagyobb hévvel tört ki Jézus társasága ellen a vihar, Alfonz nemcsak a jezsuiták, hanem az egyház békéjéért is aggódott. „Mindez a szabadgondolkodók

és a janseniták fondorkodása – mondta. Ha sikerül nekik a jezsuitákat semmivé tenni, úgy elérték céljukat. Ámde mily válság fogja a védfal megdöntése után az egyházakat és az államokat érni! Ha nincs többé jezsuita, úgy a pápára és az egyházra oly szorongások fognak nehezedni, amilyeneket a történelem még nem látott. Mert e szerzetesek korántsem az egyedüli pont, melyre céloznak a jansenisták: nekik a társaság üldözése csak arra szolgál, hogy annál biztosabban adják meg a haláldöfést az egyház és az uralkodók tekintélyének.” XIV. Kelemen az alatt az udvarok nyomása s fenyegetéseinek súlya alatt 1773-ban akarata ellenére is eltörölte Jézus társaságát. Alfonz szívét ennek hírére mély fájdalom és részvét fogta el, de egy rosszálló szót sem ejtett ki a pápa elhatározása ellen. Meghajtván fejét Isten végzése előtt, mondta: „A pápa akarata, Isten akarata.” És ha valaki az ő jelenlétében elítélte a pápát, azonnal félbeszakasztotta beszédjét s mondta: „Szegény pápa! mit tehetett egyebet e súlyos körülmények között, mikor valamennyi katolikus hatalmasság egyhangúlag követelte az eltörlést?!” Ő egyébiránt, kinek oly mély belátása volt Isten végzéseibe, első volt, ki a jezsuiták majdani visszaállításában bízott. „Dico bensì – így nyilatkozott – che un solo gesuita che resti, questo solo è capace di rimettere la Compagnia.” (Mondom mégis, hogy ha csak egy jezsuita is fennmarad, ez az egy maga képes visszaállítani a társaságot.)

Habár csodálatos, de a szenttéavatás okmányai igazolják, hogy Alfonz szellemében jelen volt XIV. Kelemen kimúlásánál. Tannoja atya ekképp beszéli el a dolgot: „Miután Alfonz 1774. szeptember 21-én miséjét elvégezte, szokása szerint karszékébe ereszkedett. Kimerültnak látszott, nem szólt, nem mozgott, nem is kért senkitől semmiféle szolgálatot. E tökéletes nyugalomban megmaradt egész nap s egész éjjel, nem vett magához sem ételt, sem italt. A szolgák bámulva nézték e szokatlan állapotot, el nem fordították róla szemüket, de egyikük sem bátorkodott közeledni hozzá. A következő reggel még mindig ez állapotban volt, senki sem tudta, mit tartson róla. Nyolc órakor rögtön felébredt e csodálatos álomból, csönget, jelöl annak, hogy misézni akar. A jelre az egész ház összefut s nézi csodálva a felébredt püspököt. De Alfonz maga is csodálkozott s kérdezi, hogy mi történt? „Mi történt? – mondják a körülállók – az, hogy főtisztelendőséged már két napja se nem szól, sem nem evett, és az élet semmi jelét sem adta.” – „Az igaz – felelte Alfonz – de önök nem tudják, hogy én a pápának csak most bekövetkezett halálánál jelen voltam.” És csakugyan nemsokára megjött a hír, hogy XIV. Kelemen szeptember 22-i reggeli nyolc órakor kimúlt, tehát az órában, melyben Alfonz visszanyerte érzékeit.

A pápa halála alkalmával kitűnt, hogy Alfonz mi nagy tekintélynek örvend az egyházban. Castelli bíbornok felhívta őt, adná elő egy kimerítő emlékiratban az egyház szükségeit és a szükségesnek ismert reformokat, miszerint ő (Castelli) az emlékiratot a bíbornokok konklávéjének beterjessze. Alfonz a becsülés e jele által megszegyenítve érezte magát, hogy mégis az általa nagyrabecsült bíbornok kívánságának megfelelően, miután Istentől megvilágítást kért volna, előadta apostoli nyíltsággal a maga nézeteit. Az emlékirat fenn van még s képezi a programot, (ha így szólni szabad) melyet VI. Piustól kezdve egész mai napig követnek a pápák.

A szent alapító keservei s fájdalmai közepette nem maradt minden vigasztalás nélkül: 1773-ban gyülekezete a pápai államokban két új házat nyert (Scifelli és Frosinone), 1775-ben pedig az az öröm érte őt, hogy fiait ismét Szicíliába küldhette. A király ugyanis megadta végülis beegyezését, hogy a gyülekezet Girgentiben törvényesen megtelepedjék.

Alfonz csak az új pápa megválasztását akarta bevárni, hogy benyújtsa lemondását. 1775. február 15-én Braschi bíbornok emeltetett a pápai trónra VI. Pius neve alatt. Alfonz május elején küldte be lemondását, okul felhozván, hogy hallása nagyban elgyöngült, hogy keze annyira béna, miszerint már csak nevét is alig képes aláírni, hogy az egész napot karszékben vagy ágyban tölti és így nem képes többé sem prédikálni, sem egyházi látogatást végezni. Fiai nagyon örültek, hogy szeretett atyjukat visszanyerik, másrészt mégis féltek, hogy a pápa nem fogja a lemondást elfogadni. De Alfonz megnyugtatóra ezt monda: „Ne

kételkedjenek róla, a pápa el fogja fogadni lemondásomat, mert én meg vagyok győződve, hogy én a gyülekezetben fogok, még pedig mint annak egyszerű tagja, meghalni.” Alfonz XIV. Benedek által élte hosszaiig lévén általános rendfőnöknek megerősítve, senki sem értette a szavak alatt rejülő titkot.

Ámde VI. Pius sem volt hajlandó a lemondást elfogadni. Történt azonban, hogy ez alatt két redemptorista jött Rómába, kiktől midőn a pápa tudakolná Alfonz egészségi állapotát, ezek nemcsak megerősítették, amit Alfonz írt, hanem annak megroncsolt egészségét még élénkebben festették le. Mondták, hogy a szent ágotai püspök csaknem tökéletesen vak, és hogy annyi bajtól megtörve inkább vázhoz, mint élő emberhez hasonlít. „Ha úgy van – mondta a pápa – úgy nem szabad őt elkészeríteni,” s nemsokára reá felmentette őt püspöki hivatalától.

Alfonz a pápai breve olvasására egészen megkönnyebbült. „Amióta Rómában lemondását elfogadták – jegyezte meg neki valaki – azóta főtisztelendőséged ismét csaknem egészen egyenes.” – „Elhiszem, – felelte Alfonz – mert úgy érzem magam, mintha Taburno hegyét vették volna le vállaimról.” (Taburno tövében fekszik Szent Ágota.) Nagy volt az öröm fiainál, de annál nagyobb volt a bánat a megyében. A szeretet és ragaszkodás fennen nyilvánuló jelei csaknem megnehezítették Alfonz lágy szívét. Két paphoz, kik sírva búcsúztak tőle, így szólt: „Azt hiszik-e, hogy én fájdalom nélkül távozom önöktől? Egyébiránt – monda nyugtatólag – én kijelentettem Ő Szentségének, hogyha a megye távozásom folytán talán kárt szenvedne valamiben, kész vagyok a taligát egész halálomig húzni.” És ez nem volt üres beszéd, mert mikor Alfonz látta, hogy utódjának kineveztetése mindinkább késik, sürgősen kérte a pápát, engedné meg neki a megye kormányát egész az új püspök beiktatásáig, amit azonban a pápa nem engedett. Alfonz ismételve keservesen panasolta, hogy szeretett megyéje sokáig özvegyen fog maradni s csakugyan öt év telt el, míg az új pástort nyert.

Lemondása után még egyszer akarta megyéjét a misszió malasztjaiban részesíteni. Ez okból szerzetes papokat hívott meg Nápolyból s nyert missziót a megye legkisebb faluja is. Mielőtt végképp távoznék, kívánt még személyesen búcsút venni nyájától. Dacára testi kínjainak, bejárta a megye összes plébániáit, adott jó intéseket, buzdított, beszédje végén pedig bocsánatot kért hibáiért, mulasztásaiért! Képzeltető a hatás, melyet búcsúszavai okoztak.

Minél inkább közeledett az elválás perce, annál sűrűbben jöttek a búcsúlátogatók, s ki-ki valami kis emléket akart magával haza hozni. Így történt, hogy a látogatók csaknem kipisztították a püspöki palotát. Aki nem kapott, az vitt. A házi borbély nem találván már egyebet, egy elhasznált mankót kért emlékebe: „Csak vigye el – mondta Alfonz – egyszer még hasznát veheti.” Vette is. Mert mikor évek múlván neje szülési vajúadásokban élethalál között feküdt, a borbély megemlékezvén a mankóról, azt a vajúdóra tette, ki is szerencsésen szülte gyermekét.

Hogy a szegényeknek bővebb alamizsnát nyújthasson, Alfonz kocsiját s két lovát is el akarta adni. De mivelhogy az orvos kijelentette, hogy a kocsisétát nem nélkülözheti, magával vitte fogatát. Miután azonban egyszer felfordult, eladta. Az egyik lóért 18, a másikért 6 francot adtak. Innen túl már csak tolószékben tolatta magát a folyosókon.

Amily szegényen jött, épp oly szegényen távozott is Szent Ágotából. Egy kis bőrrönd ócska ruháival, öreg karszéke és a lószőrzsák, melyen feküdt – ez volt tizenhárom évi püspöksége után összes szerzeménye. Mikor elutazni, kocsira szállni készült, lábaihoz borul egy megvakult nemes úr, kin hiába gyógyítottak a szemorvosok, és csak azt kéri, hogy Alfonz szemeire keresztet vessen. Alfonz mélyen meghatva megtette és a vak azon pillanatban visszanyerte látását.

Paganiban leírhatatlan örömmel s ünnepélyes Te Deummal fogadták fiai. A szentség előtt leborulva így szólott: „Hálát adok Istenem, hogy oly nagy tehertől megszabadítottál.” Az

atyák lakásul egy ékebb szobát rendeztek be neki, már csak az látogatások kedvéért is. Mikor Alfonz látta, azt mondta: „Én e kárpos szobában lakjam? Nem, én régi cellámat kívánom vissza.” Miután azonban meggondolta volna, hogy a látogatások miatt tágabb helyiségre van szüksége, választott a harmadik emeleten két egymásba nyíló szobát.

Az első napokban nem jutott pihenéshez. A szomszéd püspökök, azok helynökei, káptalani küldöttek, a rendházak főnökei, a nemesség sorban jöttek tisztelni Paganiba. A nocerai megyéspüspök reá ruházta teljes joghatóságát, előre jóváhagyván mindent, amit Alfonz jónak talál. Látogatóinak nem győzte ismételni, mennyire boldognak érzi magát ismét fiai körében. Egyik rendtársához intézett levelében mondja: „Isten kegyelméből végre Paganiba érkeztem, úgy érzem magam itt, mintha paradicsomban volnék.”

V. 1775–1787

A tizenkét év, melyeket Alfonz Paganiban lemondása után élt, nem hozta meg neki a test és a lélek óhajtott nyugalmát; a püspöki terhet csak nagyobbbal váltotta fel. Míg püspök volt, addig fiai csak végső esetben fordultak hozzá tanácsért: most mindenki tanácsot s vigasztalást keresett nála, az ő szíve jósága pedig senkitől sem tagadhatta meg a szolgálatot. 1776 januárjában írja. „Fejem egészen fáradt, annyi levelet kell írnom. Kénytelen vagyok kezemnél folyvást megnedvesített gyolcsruhácskát tartani és azt közben-közben homlokomra illeszteni, hogy a szédülésnek s ájulásnak elejét vegyem. Ön talán azt fogja mondani, hogy ne írjak annyit. Mit tegyek azonban? Hiszen rendfőnök vagyok.”

És az ő buzgósága nem szorítkozott egyedül gyülekezetére, ezután is a lelkek üdvének szolgált. Szombatonként üggyel-bajjal felvitette magát a szószékre, hogy magasztalja a mennyek királynéját. Szónoklatának heve, szavainak ereje oly nagy volt, hogy őt a legegészségesebb embernek tartották a hallgatók. Azonfelül mind Paganiban mind Szent Ágotában az egész királyság oraculumuma maradt. Naponta jöttek világi és szerzetes papok tanácsot kérni tőle; útjában számos püspök bekopogtatott nála, hogy megbeszélje vele megyéje szükségeit; előkelő hölgyek, miniszterek, magas hivatalnokok felkeresték őt lelkük ügyében.

Ez elfoglaltsága közben egy percig sem feledkezett meg jámborsági cselekedeteiről. Az Oltáriszentség imáadásában naponta órákat töltött. Minden délután levitette magát a harmadik emeletről a templomba és itt elmerült Jézus imáadásába. Az imáadás után a keresztutat végezte a templomfolyosóban elhelyezett állomások előtt. Aki látta, mily nehezen, mennyire meggömbülve mászott állomásról állomáshoz, az akaratlanul is gondolt a nehéz keresztet viselő Üdvözítőre. Alfonznak épp élte alkonyára fenn volt tartva a legnehezebb kereszt, a legtöbb keserűség, élte végszakát kinszenvedésnek lehet elnevezni. Ág kora már kiragadta kezéből a püspökbotot, megtört teste még csak rövid időre engedi neki a miseáldozatot végezni s Isten igéjét hirdetni: mennyi kín már ez is szomjazó, szeretettől lángoló szívének! De mindez nem elég még: Jézusa keresztben is mindinkább magához hasonlóvá akarta tenni buzgó szolgáját. De ő semmitől sem irtózik, sőt kívánczik isteni mesteréhez a keresztben hasonlítani, kihez is ekképp fohászok a tabernákulum előtt: „Jézusom, ki értem megaláztatni méltóztattál, engedd, hogy én is megaláztassam éretted. Nem örömet, nem gyönyört kívánok én, hanem kint és könnyeket. Ha te akarod, hogy meggyaláztassam, elhagyassam, rágalmaztassam, bántalmaztassam azoktól, kiket szívem a legforróbban szeret: úgy én is akarom. Jöjj te ostor, jöjjetek ti tövisek, ti szögek, jöjj te kereszt, Megváltóm kínjainak eszközei s döfjétek át szívemet. Előre, én Jézusom, a te keresztedd, és én követlek az enyémmel. Soha el nem hagylak, míg csak el nem halok a keresztben, amint te a keresztfán meghaltál értem.”

Ami Alfonz gondjait s aggodalmait ez időben növelte, az a veszély volt, melybe gyülekezetét üldözőinek végmegeeröltetése ejtette. Tanucci 1773. október 3-án a junta államügyészének és két más magas hivatalnoknak meghagyta, hogy a gyülekezet ellen eddig bejött iratokat egybefoglalják, megvizsgálják és a királynak véleményüket betejresszék. Alfonz megtudván a vizsgálók neveit, nyíltan bevallotta, hogy emberileg mi jót sem lehet várni többé. Fiai sürgették, hogy még egyszer személyesen menjen Nápolyba s vesse közbe magát, de ezt Alfonz élte veszélyeztetése nélkül nem tehetette. A dolog még komolyabbá vált, mikor Tanucci Alfonz moráljának laxismusa iránt bejött újabb vádak folytán azt határozta, hogy a gyülekezet ügyét azon bíróság tárgyalja, mely 1767-ben a jezsuiták száműzését elhatározta. Alfonzt mély aggodalom fogta el, de ennél nagyobb volt istenbeni bizalma. „Isten hatalmasabb – mondta – Tanuccinál s minden elleneinknél.” S bizalma csakugyan nem csalta meg, mert Tanucci 1776-ban lemondván tárcájáról, azt Sambuca örgróf, Alfonz egyik hű tisztelője és a gyülekezet jóakarója foglalta el.

Ámde ez által még korántsem volt biztosítva a gyülekezet, mert az államügyész csak nagyobb hévvel vitte másfél esztendő igénybe vett munkáját. 1777. február 3-án beadta a királynak a jelentést és az azon véleményét, hogy ugyanazon indokok, melyek parancsolták a jezsuiták száműzését, követelik e titkos jezsuiták eltörlését is. Ezt követeli – mondta – a vallás és a morál épen tartása, ugyanúgy, mint az állam java.

Erre mindenki lemondott már a reményről, csak Alfonz nem, ki valamennyi házaiban imát, vezeklést, böjtöt rendelt el, serkentvén fiait, hogy annál buzgóbban dolgozzanak a lelkek üdvén. Az érsekek és püspökök feliratot intéztek a királyhoz, melyben tanúskodást tesznek a gyülekezet feddhetetlensége, önzéstelensége mellett s keservesen panaszoznak, hogy a gyülekezet ellenei ennyire buzgó munkásoktól meg akarják őket fosztani.

A király megtudva Sambuca örgróf által a vádak alaptalanságát, a pör elintézését a királyi kamarára bízta, ami a kedvező kimenetelt biztosította. Alfonz az alatt megfélemlendő az államügyész vádjaira, tudományos apológiát írt erkölcsstani iratai, s jogi szempontból védíratot gyülekezete mellett. Általános bámulatot gerjesztett a megtört aggastyán meg nem tört talentuma és a nemes mérséklet, mellyel elhárította fiaitól a vétkességet. Csak 1779-ben került az ügy tárgyalás alá. Alfonz ekkor még a kultuszminiszterhez intézett emlékiratot, melyben fényesen megcáfolja az államügyész fő vádjait. Az ítéletet Alfonz október 21-én kapta. A király határozott akaratahoz képest a gyülekezet, amint van, továbbra is fennáll, szabadon kormányozhatja s egészítheti ki magát. Az államügyész dúlt fült haragjában, e jellemző szavakat mondva: „Se qui fosse venuto il Granduca di Toscana in persona, conseguito non avrebbe dalia Corte, quanto hanno ottenuto questi quattro pretazzuoli.” (Ha a toszkánai nagyherceg személyesen jött volna, nem éri el az Udvertól azt, amit elért ez a négy papocska.)

A redemptoristák erkölcsstánát gyanúsító államügyészt azonban még egy érzékenyebb megaláztatás s megcáfolás érte. VI. Pius pápa a nápolyi királyság számára jubileumot engedvén, a király annak hirdetésével a redemptoristákat bízta meg. Sambuca tudatva ezt Alfonzzal, így végzi levelét: „A király megbízott, tudatni Főtisztelendőséggeddel, miképp ő a szolgálat fejében, melyet az atyák az ő alattvalóinak ez alkalommal tenni fognak, nem fogja elmulasztani a gyülekezetnek királyi elismerésének jeleit adni.” Ily diadallal végződött a gyülekezet üldöztetése s ebben Isten után a fő rész Alfonzt illeti, ki fiait oly buzgón, oly érelyesen tudta védeni.

És most a diadal után a hős Alfonz lelki mártíromsága drámájának végfelvonásához, keserveinek tetőpontjához érünk. 1779-ben az atyák megjöttek vélték az időt, hogy a gyülekezet számára az állami megerősítést kieszközöljék, élvén a király jóakarásával, melyet az a lefolyt jubileum alkalmával irántuk tanúsított. Testa, királyi nagyalamizsnás ajánlkozott szószólónak, ha előbb a rend szabálya másolatban kézbesítették neki, hogy azt a királyi minisztériumnak betejressze. Ő a szabályban csupán a szerzeményre és a házak jövedelmeire

vonatkozó bizonyos fejezeteket vélte mellőzendőknek, amibe Alfonz azon kijelentéssel beleegyezett, hogy ő maga a szabály legcsekélyebb változtatását sem fogja tűrni. A Nápolyban tartózkodó Majone atya egy másik consultorral meg lett bízva az ügyben eljárni. Majone azonban Testa nagyalamizsnással egyetértve, a szabály egyszerű lemásolása helyett, abban lényeges változtatásokat engedett magának, annyira alkalmazkodva a korszakhoz, hogy a gyülekezetet a szerzet jellegétől éppen megfosztotta. A titok, melybe Majone burkolódott, gyanút gerjesztett, s Alfonzt több oldalról figyelmeztették, hogy Majone újításokat akar a szabályba behozni. Alfonz nem hihette, hogy consultora árulást kövessen el rajta. Majone maga hozta az iratot Paganiba s biztosította Alfonzt, hogy a megállapított mellőzésektől eltekintve, a szabály épen megmaradt, amint azt XIV. Benedek jóváhagyta. Az irat oly aprón s annyi kaparással volt szántsándékosan írva, hogy azt a gyöngé világú Alfonz éppen nem olvashatta, hanem átadta helynökének, Villani atyának, hogy olvassa el. Villani azonnal felismerte, hogy a szabályban lényeges változtatásokat eszközöltek, hogy a fogadalmak, a szerzetesi szegénység kihagyva voltak. Villani nem is titkolta el előlotti csodálkozását Majonével szemben, de ez azt felelte, hogy a király mitsem akar tudni fogadalmakról, és hogy nem rajtuk áll előírni a királynak, hanem hogy nekik Testa szabályzatát el kell fogadniuk, különben nem nyernek megerősítést. Majone heves és hatalmaskodó, Villani szelíd s féltékeny jellem volt, azért nem mert ellentmondani Majonének s elég gyáva volt azt mondani Alfonznak, hogy minden rendben van, amire ez nyugodtan aláírta az okmányt.

A király és a miniszterek örültek, hogy a köztisztületnek örvendő Alfonznak szívességet tehetnek. A király aláírta a megerősítést (1780). Mikor a megerősítés Paganiba érkezett, Alfonz súlyos betegen feküdt. Az atyák ostromolták Villanit, hogy törje fel a levelet. Elolvastván a meghamisított szabályt, annyira le voltak sújtva s felháborodva, hogy egyikük sem ment éjjeli nyugalomra. Korán reggel felkeltették Alfonzt s értesítették a történet hamisításáról, ő kimondhatatlan keservében felkiáltott: „Az lehetetlen, az lehetetlen.” – elkérte az okmányt s elolvasta szemeinek végmegerőltetésével. „Don Andrea – szólt azután Villanihoz – én e csalásra nem voltam elkészülve. Valóban megérdemelném, hogy ló farkára köttessem és a város utcáin végig hurcoltassam, mert nekem, mint főnöknek mindent el kellett volna olvasnom.” Azután a feszület felé fordulva fohászzkodott: „Én Jézusom, én gyóntatómra bízam magam, kiben is bízhattam meg volna inkább?” És a jelen volt atyákhoz fordulva, panaszkolt: „Ti tudjátok, hogy mennyibe kerül egy szót is olvasnom, engem megcsaltak!”

Majone értesülvén Nápolyban az atyák általános ellenkezéséről, engedetlenségről vádolta őket a nagyalamizsnáznál. Testa 1780. március 1-jén kelt átirattal parancsolta, hogy a szabályzat betű szerint tartassék meg, ami az atyákat még inkább felingerelte. Alfonz Majonéhez atyai levelet intézett. Megbocsát neki, meghagyja őt consultori minőségében, ígéri becsülete megvédését, csak hagyja el Nápolyt s vonuljon vissza a gyülekezet bármely házába, tetszése szerint. De mind e jószág nem volt képes megindítani a nagyravágyó embert, sőt a királynál parancsot eszközölt ki; mely szerint a redemptoristákat kötelezik a szabályzat elfogadására. Ekkor Alfonz többé vissza nem tarthatta magát, hanem elvont Majonétól minden felhatalmazást, a nagyalamizsnásnak pedig megírta, hogy rútul megcsalták. Majone most Alfonzt úgy festette le a kormányznál, mint aki agg koránál fogva gyöngé elméjű. Ezt megtudván Alfonz, megbízta Corradót, jelentené meg Testának, miképp ő még korántsem butult meg, amint ezt Majone ráfogja. „Az én fejem – így ír – még rendben van, Majone minden álnoksága dacára, mely fölött én csakugyan elveszthettem volna fejemet.” Az állapot szintannyira komoly, mint kényes volt. Testa szigorúan követelte a szabályzat megtartását, míg a szerzetesek csak annál nagyobb ragaszkodást tanúsítottak az eredeti szabály iránt. Alfonz e súlyos körülmények között általános káptalant hívott egybe, melybe minden ház két képviselőt küldött.

A frosinonei ház egyik küldöttje Leggio volt, nyugtalan ember, kit Alfonz kénytelen volt egyik házból a másikba áttenni. Ez gonosz szándékában felhasználta a feljebb leírt zavarokat, hogy lerázza magáról az igát. Haza jövén a káptalanból, Rómába ment, s bevádolta Alfonzt a pápánál, hogy az az eredeti szabályt eltorzította s újításokat igyekszik behozni. A pápa dacára a magas véleménynek, melyet táplált Alfonz felől, hitt az árulónak, s azonnal parancsot adott ki, hogy a pápai területen élő redemptoristák szigorúan ragaszkodjanak a XIV. Benedek által helybenhagyott szabályhoz. Leggio még tovább ment gonoszságában: a püspökök s szerzetesek gyűlésénél igyekezett kieszközölni egy határozatot, mely Alfonzt a pápai területen lévő házak fölötti minden joghatóságától megfosztja. Azt hazudta ugyanis, hogy a nápolyi királyság területén fennálló házak elfogadták a király által kiadott szabályzatot. Mielőtt a gyűlés ennyire fontos ügyben határozott volna, kívánta meghallgatni a vádlott Alfonzt; kit felhívott, hogy az említett káptalan lefolyásáról kimerítő tájékoztatót írjon. Alfonz e követelés nagy zavarba ejtett, a nápolyi udvar ugyanis nem tűrte, hogy alattvalói, a püspököket sem kivéve, közvetlen érintkezzenek a pápai székkal. Alfonz azért halasztást kért, ígérve, hogy a kedvező évszak beálltával küldeni fog két követet, kik élő szóval adnak felvilágosítást mindenről. Leggio a maga megátalkodott gonoszságában a kért halasztást oda magyarázta, hogy Alfonz kikerülni igyekszik a Szentszék határozatát, s Isten engedéséből győzedelmeskedett a gonoszság az ártatlanság fölött. A félrevezetett pápa 1780. szeptember 22-én kelt rendeletében határozza, hogy a pápai állam területén fennálló házak nem tartoznak többé Alfonz gyülekezetéhez, megvon Alfonztól minden joghatóságot azok fölött, és azt paolai Ferenc, frosinonei házfőnökre átruházza. Két nappal a határozat közzététele után Rómába értek Alfonz követei, de már későn – a bíbornokok már elhagyták szünidőre a várost.

Alfonz éppen szentáldozáshoz készült, mikor a hírt vette. Kezdetben le volt verve, de azonnal visszanyerte nyugalmát. Meghajolva Isten akarata előtt, mondta: „Nekem elegendő az én Istenem. Ha az ő malasztját el nem veszem, úgy nyugodt vagyok. A pápa így akarja, legyen áldott Isten neve.” Nem is tűrte, hogy valaki bírálgassa a pápa határozatát. „A pápa így határozott – mondta – a pápa akarata Isten akarata.” A hősies aggastyán egész odáig ment alázatosságában, hogy engedelmisséget akart fogadni paolai Ferencnek.

Alfonz több kísérletet tett mind a királynál, mind a Szentszéknél, hogy kettészakasztott gyülekezetét ismét egyesítse: de a kérlelhetetlen Leggio mindig tudta igyekezetét megghiúsítani, elannyira, hogy a többször nevezett gyűlés 1781. augusztus 21-én kelt határozatában kijelentette, miképp ez ügyben semmiféle kérelemnek hely nem fog ezentúl adatni.

A nápolyi királyságban fennállott házakból több szerzetes, félvén attól, hogy a király a szabályzatot szigorúan fogja sürgetni, átment a pápai államokban fekvő házakba. Miután utóbb látták, hogy félelmük alaptalan, ismét visszakíváncoztak régi tartományukba. Paolai Ferenc főnök félvén, hogy a kiköltözés az ő telepítvényeit gyöngíteni fogja, kérdést intézett Rómába, hogy vajon visszabocsássa-e a kérelmezőket. Róma nemmel felelt s indokolta azt azzal, hogy a nápolyi királyságban fennálló gyülekezetnek nincs többé törvényes léte. Ez leginkább fájt Alfonz szívének, de Isten akarata a keserűséget is édessé tette neki.

1781-ben a király megemlékezvén Alfonzra a jubileum alkalmával tett ígéretéről, illetőleg királyi kegyelmének ígért jeleiről, megengedte végre, miszerint a gyülekezetben a fogadalmak újra felvétessenek. Ez reményt nyújtott a kettészakasztott gyülekezet egyesítésére, ami után mind a két tartomány hön kívánczozott. Ámde a cselszövő Leggio most is megghiúsított minden igyekezetet, dacára Alfonz atyai leveleinek, melyekben a legnyájasabban kérte őt, állna el már egyszer ellenségeskedésétől s ne dolgoznék konokul a gyülekezet szétbomlásán, hozzá tévén, hogy egy nap keservesen meg fogja siratni incselkedését, ha majd látni fogja, hogy a baj orvosolhatatlanná lett. De a megátalkodott lélek minderre érzéketlen maradt. Alfonz látván, hogy Leggiónak az egyesítés megghiúsítására

intézett gonosz terve sikerülni fog, határozottan kijelentette neki, miképp Isten bosszúja őt rettenetes módon fogja érni. Jövendölése teljesedett: VI. Pius belátván végre a család képmutatását, eltiltotta őt a Vatikántól, valamint a szent gyűlésektől is. De ez mitsem változtatott megátalkodottságán. A napon, melyen szerzettársai a szentséges Megváltó ünnepét ülték, lelkiismerete furdalásaitól üldözötve, szörnyet halt.

Alfonznak e keserűségében Isten azt a vigaszt küldte, hogy őt a királyság püspökei, a benső részvét legőszintébb jeleivel halmozták el, sőt többen közülük feliratoztak a pápához s eléadták neki, miképp Alfonz és gyülekezete két áruló csalásának s cselszövésének ártatlan áldozatai lettek. A feliratozók dicsérrel elhalmozták a misszionáriusok buzgó apostolkodását is, melyet azok az apostoli szék kegyeinek vesztese dacára is teljes odaadással folytatnak. Mondják, hogy a jámborság s erkölcsösség az ő megyéikben a misszionáriusok műve. Tanúbizonyoságot tesznek végre arról is, hogy a gyülekezet valamint ezelőtt, úgy most is híven ragaszkodik a pápai székhez.

Alfonz e támogatással szemben maga is kérelmezett a pápánál, de nem egyébrt, hanem csak a lelki meghatalmazásokért, melyeknek vesztese nagyban bénítja a misszió művét. „Szentséges Atya! – így ír – Liguori Alfonz Maria püspök szentséged lábaihoz borulva a legalázatosabban esedezik, miszerint Szentséged az ő misszionáriusainak megadni kegyeskedjék a kegyelmeket, meghatalmazást és szabadalmakat, melyek a szentséges Megváltóról nevezett gyülekezetnek eredetileg megadottak.” VI. Pius e pontban teljesítette Alfonz kérelmét, de tovább nem ment; nem tartotta a királyság területén élő redemptoristákat a gyülekezet jogosult tagjainak, a Kúriánál ugyanis még mindig fenntartotta magát a föltevés, hogy ők a Majone által meghamisított szabályt követni fogják, így hát a szent alapító azon keserű vád súlya alatt költözik majd el az életből, mintha Krisztus helytartója iránt engedetlen, háladatlan lett volna! Egyébiránt erősen hitte, és e hitének ismételve kifejezést is adott, hogy a kettészakasztott gyülekezet ismét fog, de csak az ő halála után, egy főnök alatt egyesülni. Úgy is történt. IV. Ferdinánd 1790-ben megengedte, hogy az ő államainak területén a redemptoristák teljes szabadon követhessék a XIV. Benedek által helybenhagyott s megerősített szabályt. VI. Pius pápa 1791-ben ismét teljesen visszaadta nekik kegyelmét s elrendelte, hogy Alfonz valamennyi fiai közösen válasszanak rendfőnököt s ezután csak egy nyáját képezzenek egy pásztor alatt. Így került ki a gyülekezet az őt megsemmisíteni fenyegető veszélyből épen megtartva.

Ezzel befejezettnek tekinthető Alfonz küldetése. Gyülekezetét ugyan meggyöngítette, de tudta, s ihletében előre megmondotta is, hogy azt Isten ismét egyesíteni fogja és hogy az majdan a tengereken túl is fog kiterjeszkedni. Mindamellet, hogy küldetése már befejezve volt, Isten még hat évet engedett életének, mintegy azért, hogy példát adjon az istentelen századnak egy férfiúban, ki türelmes szenvedésében egy második Jób, lángoló szeretetében égi szeráf volt. Ezen túli életét már csak a szenvedés és a szeretet tusájának tekinthetjük. De azért ne gondoljuk, mintha Alfonz végkorában kivetkőzött volna érzékeiből a külvilág iránt. Az ő érdeklődése a lelkek körül most is csak oly élénk volt, mint ezelőtt. Ahányszor fiai kivonultak missziót tartani, neki tudnia kellett, hová mennek, melyik püspök hívta meg őket s mi eredménnyel végezték azt. Hasonlított Alfonz e tekintetben az agg hadvezérhez, ki katonáit nem vezetheti többé csatába, de szeret hallani csatáikról s nézi lelkesedéssel a megejtett prédát. És mikor hallotta visszatért misszionáriusainak jelentését, akkor sopánkodva monda: „És én mit teszek? én éppen hasztalan és a gyülekezetnek csak terhére vagyok.”

Valamint szorosabb családja, úgy az általános egyház állapota körül is melegen érdeklődött. Hogy a pápai udvar kegyeit elvesztette, az miben sem gyöngítette a pápa iránti hűséges ragaszkodását s szeretetét. Sokszor tudakolta, ha vajon a Szentszék és az udvarok között helyre áll-e már az annyira kívánatos egyetértés. Olvastatta magának a legújabb hitvédő munkákat, de maga már nem írhatott. 1780 óta, orvosa s gyóntatója tilalma folytán

nem tarthatta többé a szombati szentbeszédet, de ha a templomban szent gyakorlatok tartottak a nép számára, felvitette magát a szószékre s szónokolt egy álló óráig is. Szónokolt egyik nap, amelyen eret vágtak a karján. Mikor szentbeszéd után a nagy feszülettel a népre az áldást adta, megnyílt az ér, és a szentnek vére áztatta a padlót egész a szobájáig. A hívők kendőikkel felszedtek minden csöppet, hazavitték még a vértől elázott földet is. – A lelkigyakorlatokra jött papokat szobájába hívta s buzdította lángoló szavakkal leginkább az Oltáriszentség és a bold. Szűz tiszteletére. – Néha még a női zárdákba is vitette magát, hogy a jámbor szüzeket megerősítse a jóban, vagy tanáccsal szolgáljon nekik. Egy ízben, hogy a portiuncula-búcsút elnyerje, a klarisszák templomába ment. Meg nem állhatta, hogy ne szónokolt volna, kihúzta pedig a beszédet egész az esthomályig. – Fiairól egész véglehetőleg, mint anya gondoskodott. Maga már le nem mehetett az ebédlőbe, de helynökétől mindannyiszor tudakolta, hogy vajon jól tartatnak-e a ház tagjai. Ha valamelyikük megbetegedett, azonnal hozzája vitette magát, mulattatta, vigasztalta, jó intésekkel épülésére volt. A növendékek tanulmányaira is szüntelen gondja volt. Kívánta, hogy a szünidő egy részét nála töltsék. Örült kimondhatatlanul, mikor cellájába jöttek, szívélyesen eltársalgott velők. 1784-ben arról értesült, hogy Rómában két osztrák ifjú: Hofbauer Kelemen s Hübl Ferenc felvételt kért s kapott a gyülekezetbe, s kívánják azt hazájukban meghonosítani. A pagani-i atyák a dolgot csak pium desideriumnak nézték. Nem úgy Alfonz. „Isten – mondta – ez ifjakkal fog élni, hogy nevét ama országokban is terjesszék.” Az eredmény bizonyította ez esetben is Alfonz jóstehetségét.

Hofbauer Kelemen atya élete s művei eléggé ismereteseek. Kiterjesztette az intézetet Lengyel-, Német-, Oláhországban s Svájcban, s kinevezték ez országok számára főnöknek, általános helynök címén. VI. Pius nagyra becsülte őt s mondta róla, hogy Alfonz szellemét öröklötte. VII. Pius pápa ekképp nyilatkozik felőle: „Kelemen atya szent, valóban apostoli férfiú, a bécsi papság díszje és az egyház oszlopa volt.” IX. Pius pápa 1876-ban Venerabilisnek kijelentette őt s kimondta, hogy erényei bírnak a hősiesség jellegével, minél fogva remélhetjük őt nemsokára oltárainkon tisztelhetni.

Alfonz 88-ik éve után lelke legnagyobb boldogságától: a misézéstől is megfosztatott. De áldozott naponta oratóriumában, azután pedig levitetvén magát a templomba, még öt-hat misét hallgatott hálaadásul. A nap folyamán még egyszer le kellett őt vinni a templomba a Szentség imádására. Amióta nem írhatott többé, naponta nyolc órát töltött az imadásban. De utóbb eme boldogságától is megfosztatott, mert az eksztatikus állapot már nem rendkívüli, hanem rendes volt nála, és a szeretetföhászok oly hangosan törtek ki belőle, hogy gyóntatója jónak látta őt a nép szemei előtt elvonni. Ebben is engedelmesen alávetette magát, de valamint az anyai emlőtől elszoktatott gyermek nyugtalan, mikor megjön az idő, melyben őt anyja emlőihez illeszti, azonképp Alfonz is nyugtalan és levert volt, mikor megjött az imadás ideje. A keresztutat is végezte naponta egész 88-ik évéig, ezen túl ezt sem. Most cellájában a feszület előtt huzamosan elmélkedett Urunk kínszenvedéséről, miközben többször magánkívül ragadatra, kitért s mintegy keresztre feszített karokkal s halottas sápadt arccal találták. A bold. Szűz iránti gyöngédsége éveivel mindinkább növekedett. Miután hallását elvesztette, kívánta, hogy az Angelus harangozásra mindenkor figyelmeztessék. Egy rózsafüzér elmondásával nem elégedett meg többé: a rózsafüzér mindig kezében volt, ezt imádkozta akkor is, mikor őt a sikátorokon toloszékben fel és alá tolták. A Karmel hegyi Szűz tiszteletére hús eledeltől tartózkodott. Halála után évek múlván a skapulárét éppen megtartva találták sírjában, míg ruhaneműje mind porrá vált. Azonkívül szombati nap sohasem ivott, még ebéd közben sem. Csak három évvel halála előtt hagyott fel ez önsanyargatással, mert az orvos rendeletéből minden nap egy csésze csokoládét magához kellett vennie. Rendesen felolvastatott magának Mária dicsőségét tárgyaló valamely könyvből. Álmatlan éjszakáiban kérte szolgáját, beszélne valamit Mária fájdalmainról. A test sanyargatásában annyira ment, hogy a szenttéavatási pörben a promotor kifogást tett ellene,

azt állítván, hogy Alfonz túllépte az engedett mértéket, amiért is önsanyargatása nem lehetett kedves Isten előtt. De a defensor, hivatkozva XIV. Benedekre s egyéb tekintélyekre, azt felelte, hogy igenis szabad istenes szándékból rendkívüli szigorú vezeklők önsanyargatását, engedvén nekik rendkívül magas életkort, mint Alfonznak is; hogy e választott lelkek szüntelen szemmel tartják a kínokat, melyekben az istenember véghetetlen szeretetét tanúsította nekik, hogy lángolnak a vágytól, szeretetet szeretettel viszonzni s hozzá a szenvedésben is mindinkább hasonlítani.

Alfonzra 88 éves korában Isten az elhagyottság érzetét is bocsátotta, miszerint az Üdvözítőhöz e részben is hasonlítana. Szünet nélkül a félelem gyötörte őt, hogy Istent bántalmazza s lelkét a sötétség elfogta annyira, hogy ő, az avatott lelkivezető, a mester, az alapos teológus nem tudta eloszlatni kételyeit. Ha gyóntatója tette ezt, ő mindig ellenérveket hozott elő. Megtett ugyan mindent, hogy fellázadt lelki tehetségeit az engedelmisség igájába szorítsa, de mégis egyre gyötörte őt a félelem, hogy engedetlen. Kételyei csaknem kétségbe ejtették őt, folyvást aggódott, hogy ő, mint kegyvesztett, nem fog üdvözülni. Aggodalmában sokszor a feszület felé fordulva így fohászkozott: „Szerelmes Jézusom, ne engedj elvesznem! Büntess érdemem szerint, de ne vess a pokolra, mert a pokolban nem szeretnek.” Ez aggodalmi mellett még heves kísértéseket is kellett kiállania: az ördög valóságos ostromot intézett a drága lélek ellen. „Jézusom – így fohászkozott – inkább ezerszer haljak meg, semhogy téged megbántsalak.” És a szűz Anyához ekképp esdeklett szorongatásában: „Oh Mária, ha te nem jössz segítségemre, úgy Júdásnál is rosszabb leszek.” A kísértések ellen buzgón használta ugyan az imádság fegyverét, de sokszor eredmény nélkül. „Én Istenhez fordulok – panaszkolta keservesen, – de ő, úgy látszik, eltaszít magától. Én azt mondom hozzá: Jézusom én szeretlek, és válaszul azt hallom: hazudol.” Az áldozáshoz lángoló vágyal készült, s mégis félt áldozni, attól félvén, hogy bűnben van. De jóllehet Istentől elvetettnek tartotta magát, mégis legforróbb vágya volt vele az Oltáriszentségben társalogni. Itt, amint mondotta, az ördög békében hagyja őt.

Alfonz egy teljes évig szenvedte e lelki gyötrelmeket, de erényei e tűzpróbából annál ragyogóbban kerültek ki. Isten őt ez érdemeiért nem is tüntette ki soha annyira rendkívüli kegyelmekkel s ajándékokkal, mint élte három utolsó évében, amikor is az eksztázis, a csodás gyógyítások s jóvendölések úgyszólván napirenden voltak. Az Úr valóságos jelenlétét is a szakramentális színek alatt áldozás közben érezni tudta. Panaszkozott egy nap, hogy az agg Garzilli atya nem konsekrált ostyával áldoztatta őt meg. A dolgot megvizsgálva kitént, hogy a kilencven éves Garzilli szórakozottságában átugorván az élők mementőjét, a halottak mementőjére ment át és így kihagyta a konsekrációt. – Csodaereje, mellyel őt Isten kiténtette, a Vezúv egyik kitörése alkalmával fényesen nyilvánult. Egyik este kitört a vulkán s hányt iszonyú kő- meg hamutömegeket az ég felé. Alfonz megijedt fiaitól a Paganit fenyegető veszélyről értesülve, az ablakhoz vitette magát. Fiai kérték, áldaná meg a hegyet, amitől azonban alázatosságában vonakodott. Végre engedett sürgetésüknek s megáldotta a hegyet. Alig ejtette ki az áldás szavait és a füstfelleg iszonyú robbanással a kráterbe szakadt, a lég megtisztult és a láva egy terméketlen talajnak vette irányát.

1786. szeptember 27-én Alfonz élte kilencvenedik évét töltötte be. Fiai a napot ünnepélyes hálaadással ülték meg s utána üdvkívánataikat mutatták be szeretett főnöküknek, ki megilletődve köszönte szeretetüket. Hosszú életet kívántak neki, ő ellenben már szeretett volna feloszlani s Krisztussal lenni. A halál gondolatával tökéletesen megbarátkozott, amiről szavai, levelei bőven tanúskodnak. „Szerelmes Jézusom – fohászkozott sokszor – nekem úgy látszik, mintha még ezer évig kellene élnem, olyannyira vágyódom meghalni s téged a mennyekben látni.” Isten fohászaira megjelent neki, hogy nemsokára magához veszi. 1786 szeptemberében egy karmelita atya volt nála látogatóban, ki őt minden évben meg szokta látogatni. Búcsúzáskor ezt monda neki Alfonz: „Édes páterem, jövő évben már nem látjuk

egymást.” A növendékeknek pedig, kik Paganiba teológiára jöttek, mondta: „Üdvözöllek édes fiaim, remélem, hogy ünnepemen (temetésén) jelen lesztek.” És Antal fráterhez, ki őt, amióta püspök lett, szolgálta, 1787. július 16-án így szólt: „Nekem most új ceremóniára kell készülnöm.” Két nappal reá heves gyomorfájdalmak fogták őt el, 20-án ágyba feküdt, melyet többé nem is hagyott el.

Betegségének hírére papok, nemes urak siettek Paganiba, hogy még egyszer vegyék el Alfonz áldását s tanúi legyenek egy szent halálának. Már ekkor mindenki ereklyét akart bírni tőle és így történt, hogy a mosónőnek kiadott gyolcsnemű vagy éppen nem, vagy széttépve került vissza. Minden órában rózsafüzérek s egyéb devotionalék hozattak, hogy velők a szentnek teste érintessék és a bizalmat sok csoda igazolta. Egy mankón jött béna kanonok Alfonz skapuláréjával tudta titkon érinteni térdét s azonnal meggyógyult. – Július 23-án az utolsó kenet feladása után felkérték, áldja meg a jelenlévőket, de már annyira elgyöngült volt, hogy se nem hallott, sem szólni nem tudott. Miután azonban Villani atya a haldokló pátriárka végáldására sokat épített: gyóntatói tekintélyével élve egyenesen megparancsolta Alfonznak a szent engedelmesség erejében, hogy a gyülekezetet, mint rendfőnök és püspök egyszersmind áldja meg. Az „engedelmesség” szóra tüstént felemelte karját s megadta az áldást. E szó elég volt akkor is, ha aléltságában vonakodott elfogadni az orvosságot.

A tizennégy nap alatt, melyeket az ágyban töltött, állhatatos maradt hősies elszántságához, magát egész végleheletéig sanyargatni és a megfeszített Jézushoz hasonlítani. Türelemmel, panasz nélkül viselte a leghevesebb kínokat is. Mivelhogy állt ismét a mellén feküdt, újra seb támadt a mellén és ez égető kínokat okozott neki. Mindamellet mozdatlan maradt s sohasem változtatta fekvését, jóllehet pedig – mint halála után látták – tökéletesen felfeküdt magát. Mikor eszméleténél volt, szelleme mindig Istennél volt, hol a feszülethez, hol a bold. Szűz képéhez fordulva imádkozott. De mi sem volt annyira megindító, mint az Oltáriszentséghez való buzgósága. Cellájában reggelenkint több misét mondtak, melyeket ő a legnagyobb figyelemmel s ájtatossággal követett, az áldozásnál pedig annyira hevült szeretete, hogy alig tudta bevárni az áldozás percét. És ha; mivelhogy eszméleténél nem volt, meg nem áldoztatták: oly érzékenyen kérte a szentséget, hogy a jelenlevők megindulásukban könnyekre fakadtak.

Július 25-től kezdve, amikor már a haldoklók imáit megkezdték, a jelenet égi jelleget nyert: a test mindinkább feloldatván szerveitől, már csak átszellemült lény volt látható. Mikor már a beteg állapota kizárt minden reményt, Villani helynök ezt valamennyi házzal tudatta. Valamennyien, kivétel nélkül, engedélyt kértek Paganiba menni, hogy elvegyék főnökük végáldását. Három nap alatt ott volt valamennyi házfőnök és a rendtársak közül, aki csak otthon nélkülözhető volt. Eljövételük nagy örömet okozott a szentnek, szeretetteljesen fogadta őket egyes csoportokban s adta rajuk áldását. Más ösmerőseire már rá nem ismert, de fiait, még a tanuló növendékeket is, egyenkint megismerte. Az áldozárok vetélkedtek, hogy szobájában sorban végezzék a szentmiséket, melyek azért már hajnalban megkezdődtek. Minél inkább közeledett a szent pátriárka feloszlása, annál buzgóbban kérték áldását, melyet ő még a távollevőkre, Szent Ágotára, Scalara is adott. Egyik nap pedig bizonyos ünnepélyességgel, felemelt hangon mondta: „Áldom a királyt, a királyi hercegeket, a minisztereket, az államhivatalnokokat.” Eljött Liguori József, valami emléket kért a szentől. Alfonz ezt mondta neki: „Gondolj lelked üdvére.”

A halállal való tusa elhúzódott július utolsó napjáig. Mária e kitűnő tisztelője végperceiben bensőbbben, mint valaha fordította szívét a szűz anyához. „Adjátok ide anyámat” – így kérte Mária képét, melyet azután ajkaihoz, kebléhez szorított. Nem tudott meghalni a nélkül, hogy ne látná még egyszer a szűz anyát, ki őt megjelenéseire oly sokszor méltatta. Az esti Angelus harangozásra annyira elgyöngült Alfonz, hogy ezt már végvonaglásának nézték. De ismét visszanyerte eszméletét s kérte ismét Mária képét. Alig hogy meglátta azt, mennyei öröm sugárzott szemeiből, arca fényt árasztott, ajka mosolygott

és egy ideig egy csak általa látható személlyel társalgott. Ez az éj folytán még egyszer ismétlődött, mikor az egyik atya odanyújtotta Alfonznak a képet, hogy Mária kezeibe ajánlja magát. Alighogy hallotta Mária nevét, újra feléledt, soká nézte a szerelmes képet s mosolygó ajakkal beszélt vele. Az éj többi részét nyugodtan töltötte. Augusztus 1-je reggelén szentmiséket mondottak cellájában. Tíz órakor beállt a vonaglás. Mária képét kezében tartva, visszaadta lelkét teremtőjének, épp mikor a déli Avet harangozták.

Tetemét püspöki díszbe öltözve a benső oratóriumba tették ki. Másnap reggel a nápolyi házak főnökei ünnepélyes menetben levitték a templomba, hol a halotti istentiszteletet a nocerai püspök végezte. Szabad volt közeledni a szent tetemeihez egész az esti órákig, amikor azok a sírboltba letétettek.

A temetkezési hely csakhamar dicsőséges lett az itt történt csodák után. A redemptoristák kötelességüknek ismerték, az első lépést megtenni Alfonz beatificációjáért.

Folyamodványukhoz, melyet 1796. április 30-án a pápának benyújtottak, csatlakoztak a bíbornokok testülete, az olaszországi püspöki kar, szerzetes intézetek, úgymint egyes előkelők, maga IV. Ferdinánd király is, összesen négyszáz nyolc kérvény. VI. Pius pápa kegyesen vette ez oly általános buzgalmat.

A szertartások gyűlésének feladott első kérdés az volt, hogy vajon Alfonz engedetlennek bizonyult-e az egyház feje iránt a mozgalomban, melyet Majone elídézett. A legnagyobb pontossággal eljáró gyűlés könnyen nyerte a meggyőződést, hogy Alfonz e részben ártatlanul vádoltatott. A pápa hallván az eredményt, könnyekre fakadt, fájlalta, hogy a szentet életében keserítette. Ünnepélyesen kijelentette, hogy a szent minden időben engedelmes volt s híven ragaszkodott a Szentszékhez, sőt elrendelte, hogy e kérdés a pör folyamatában többé elő ne forduljon.

Az erények fölötti vizsgálat VIII. Orbán pápa rendeletéhez képest, a halálozás után csak ötven év múlván történhetik. VII. Pius pápa, Alfonz iránti tiszteletét tanúsítandó, felfüggesztette e rendeletet, s négy évi munka után az erények hősies fokára vonatkozó kérdés 1807-ben igennel lett eldöntve. A pört félbeszakasztották az európai zavarok I. Napóleon alatt és a pápa száműzetése, illetőleg fogsága. A beállott rendes viszonyokkal folytatták a pört. Miután két jeles csoda egészen hitelesnek s valódinak elismertetett, Alfonzt 1816. szeptember 15-én boldognak nyilvánították. 1839. május 26-án, végre XVI. Gergely pápa ünnepélyesen kihirdette a szenttéavatás brevejét a vatikáni bazilikában.

* * *

Szent Alfonz irodalmi működése behatóbb ismertetést igényelne, de miután mi már kifárasztottuk tisztelt olvasóink türelmét és tovább igénybe nem vehetjük, csak a lényegesekre szorítkozunk.

Szent Alfonz mindenképp képesítve volt az írói pályára: hű emlékezet, tiszta ész, éles ítélet, élénk szellem, lángoló érzés, kitartó óriási munkaerő, melyet sem sok oldalú elfoglaltsága, sem testi-lelki szenvedései meg nem bénítottak – íme a szerencsés tényezők. A természet ez adományait tetőzte az erény, mely ismereteinek természetfölötti világosságot kölcsönzött.

Szentünknek az irányt százada, vagyis századának tévelyei s egyházellenes szelleme szabta ki. A jansenismus, a josephinismus, Voltaire gáncsa s gúnya ellenében megvédeni a katolikus vallást és a katolikus tudománynak morális ellensúlyt szereznit, ez volt műveinek kitűzött feladata. Alig hogy pappá szentelték, azonnal tollat rántott, hogy az álnok jansenismusról letépje az álarcot. Figyelmeztette az innen fenyegető veszélyre mind a pásztorokat, mind a nyáját. A kor tévelyei mindig új meg új szükségeket támasztottak, ez adja megfejtését Szent Alfonz sokoldalúságának. Munkái negyvenöt kötetre terjednek. Nem írt ő megállapított rendszer után, hanem amint az alkalom, a szükség magával hozta. Munkái

mindazonáltal egy tökéletes teológiai folyamat képeznek s tartoznak részint a spekulatív, részint a gyakorlati teológiához. Osztályozva szétesnek dogmatikus, morális, aszketikus munkákra.

A dogmatikus munkák: Verità della Fede – Evidenza della Fede – Opera dogmatica contra li Eretici – Storia delle Eresie – Gran mezzo della Preghiera tárgyalják az összes dogmatika azon főbb kérdéseit, melyek a hitvédelemre vonatkoznak. Ahogy Szent Ágoston Pelagius eretnekségének, úgy Szent Alfonz a jansenismusként adta meg a haláldőfést. Dogmatikus iratai mind kitűnnek népszerű alak s felülmúlhatatlan megérthetőség által. Tolla alatt elolvad minden nehézség. Dr. Heinrich, a jeles dogmatikus ekképp nyilatkozik felőlük: „Szent Alfonz IX. Pius pápa által a katolikus világ csaknem összes püspökeinek kérelmére egyháztanítónak nyilvánított, mert ő a morál és az aszketika egészséges elveit, de a katolikus hittant is a 18-ik század csaknem valamennyi tévelyei ellen csodálatos eredménnyel védelmezte.”

Mesterműve nagy morálteológiája: Theologia Moralis (10 kötet) Homo apostolicus (4 kötet) Praxis Confessarii, Compendium Theologiae moralis (4 kötet). Aki e nagy munkát bírja, az sok egyebet nélkülözhet. Nem kevesebb, mint 750 teológus s kanonista véleményei hányattatnak meg s intézetnek el benne. Gazdag, csaknem nélkülözhetetlen bányája. Alfonz ezen irataiban a gyakorlati jansenismust halálosan sebzte meg annyira, hogy ezt maguk a jansenisták is sejtették, midőn mondták: „Hogyha Alfonz szenttéavattatik, a mi rendszerünknek össze kell roskadnia.” Alfonz morálteológiájában úgy tartja a határt, hogy nem esik laxismusba, amiről ellenei egyre vádolták. E tekintetben fényes tanúbizonyságot ad neki IX. Pius pápa következő nyilatkozatában: „A. vélemények homályos tömkelegében Alfonz a túlszigor és a túlelnézés között biztos ösvényt követett, melyet a lelki vezetők mindenkor követhetnek a nélkül, hogy félniök kellene, miszerint a helyes útról letérnek.” És már XVI. Gergely alatt azt nyilatkozta a Sacra Poenitentia, hogy Szent Alfonz valamennyi véleményét mind a tanszékeken, mind a gyóntatószékben követni szabad. Ami Aquinói Szent Tamás a dogmatika, az Szent Alfonz a morálteológia mezején.

Kempis Tamás aranykönyve után egy aszketikus író könyvei sem örvendtek oly tág elterjedésnek, mint Szent Alfonz aszketikus iratai. Legjelesebbek: A halálra készülés – Az üdv útja – Az üdv hatalmas szere – Elmélkedés Jézus Krisztus megtestesüléséről s kínszenvedéséről – A miseáldozat – Kilenced Jézus isteni Szívéhez – Kilenced a Szentlélekhez – Jézus Krisztus igazi jegyese – Mária dicsősége – A vértanúk győzelmei – A szeretet gyakorlása – Értekezés az Istennel való bizalmas társalgásról – Az oltári Szentség látogatásai.

Tekintettel a csodálatos áldásra, melyet e könyvek eredményeznek, mind az Alfonz korabeli pápák, mind azok utódjai nem mulasztották el azokat a papoknak és a népnek hathatósan ajánlani, s Alfonzt magasztalólag kiemelni. XIV. Benedek kegyesen elfogadta a nagy Moralthologia dedicatióját, oda nyilatkozván, hogy az nagy hasznára lesz az egyháznak. XIII. Kelemen magasztalja Alfonzt, mint ernyedetlen író, kinek művei hasznossága nemcsak az ő megyéjére, hanem az egész egyházra fog kiterjedni. VII. Pius tündöklő csillagnak nevezi őt az egyház egén s jobbjának három első ujját Rómába hozatta. „Jöjjön Rómába a három ujj, melyek Isten, a bold. Szűz és a vallás megdicsőítésére oly kitűnően írtak.” XVI. Gergely csodálkozását fejezi ki a fölött, hogy Alfonz újra meg újra szigorúan megvizsgált munkáiban egyetlenegy megrovandó tételt sem találni, s az egyház szépségét emelő legragyogóbb csillagok közé számítja őt. IX. Pius éppen kimeríthetetlen Alfonz munkáinak magasztalásában. Elismerésének föltette a koronát, midőn Szent Alfonz 1871. március 23-án egyháztanítónak ünnepélyesen nyilvánította. E legmagasabb kitüntetés jutott neki a tanító egyház kérelmére, mert az ide vonatkozó kérvényt aláírta 39 bíbornok, 10 pátriárka, 135 érsek, 544 püspök s 75 egyéb főpap, összesen 803 kérelmező. Számítsunk hozzá még 25 általános rendfőnököt, 4 egyetemi hittani kart, 15 káptalant, 3

apostoli gyülekezetet s 42 nápolyi plébánost. Halála után egy egyháztanító sem tiszteltetett meg oly korán e címmel, mint Szent Alfonz, nyilván azért, mert munkáit éppen korunknak hasznosaknak találták, amiért is IX. Pius 1871. július 7-én kiadott határozatában kívánja: „Huius Doctoris libros, commentaria, opera denique omnia non modo privatim, sed publice in Gymnasiis, Academiis... aliisque omnibus ecclesiasticis studiis citari, proferri, atque cum res postulaverit, adhiberi volumus et decernimus.”

Szerző azon szavakkal végzi Szent Alfonz életét, melyekkel Szent Ambrus titkára ura és püspöke életirátát befejezte: „Unde hortor et obsecro hominem, qui hunc librum legerit, ut imitetur vitam sancti viri, laudet Dei gratiam et velit habere consortium cum Ambrosio (Alphonso) in resurrectione Vitae.”

Függelék: Nyáry Rezső

Nyáry Rezső, bedeghi gróf, római gróf, esztergomi kanonok, takarékpénztári igazgató (1828. május 30. – 1900. augusztus 23.) – 1828. május 30-án született. Atyja, Rudolf gróf, anyja Bossányi Anna. Egy évet a pozsonyi Emericumban töltött, az 1844–1845. tanévtől a bölcséletet és a teológiát Nagyszombatban hallgatta. Pappá szentelték 1851. július 27-én. Ezután központi szolgálatra behívták, szertartó és levéltáros lett, majd szentszéki jegyző, titkár és 1863-ban irodaigazgató. 1860-ban a Vaskorona-rend II. osztályát kapta. 1864. június 10-én az esztergomi káptalanban nyert mesterkanonoki stallumot, de már 1867-ben lemondott javadalmáról és egy ideig Rabensteinben (Ausztria) magánéletet élt. A római grófi cím birtokosa is. A római Quirinum Academia tagja volt. 1892 márciusában tért vissza Nagytapolcsányba, és rokonai közelében telepedett le. 1898-ban takarékpénztári igazgatónak is megválasztották. Cikkei az Új Magyar Sionban és a Magyar Sionban jelentek meg. Írói álneve Várnai. Nagytapolcsányban halt meg 1900. augusztus 23-án, életének 72., papságának 50. évében. Sírfeliratát maga írta meg ekképpen: „A mi bedeghi gróf Nyáry Rudolf leköszönt esztergomi kanonokban halandó vala, az e hantok alatt van letéve a föltámadás napjára. Lelke békességben nyugodjék. Amen.”

Tanulmányai:

1. A pápa világi uralma = MSi 1870.
2. A pápa biztosítékai = MSi 1871.
3. Kirándulás Frascatiba = MSi 1871.
4. Templomi búcsú Dalmatiában = MSi 1871.
5. Hogy volt? Mit vétettek a jezsuiták = MSi 1872.
6. Új évre = MSi 1872.
7. Tavaszodik = MSi 1873.
8. Írói tanácsok = MSi 1873.
9. Sylvester napján = MSi 1873.
10. Vanchai István esztergomi érsek = MSi 1874.
11. Levél a szerkesztőhöz = MSi 1874.
12. Egy hitelemző tűnődése = MSi 1875.
13. Görres József élete = MSi 1877.
14. Adatok a spiritismushoz = MSi 1877.
15. A század legendája = MSi 1878.
16. A polgári engedelmesség kötelessége = MSi 1878.
17. Paulai sz. Vincze élete s szeretetművei = MSi 1878.
18. Mi károkat okoz a mai iskola a társadalomban = MSi 1879.
19. Boldog de Lasalle János mint reformátor a nevelészet terén = MSi 1880.
20. Mezzofanti József bíbornok = MSi 1881.
21. A materialisták a természettudományban = MSi 1881.
22. Hegyi séták = MSi 1882.
23. Canterburyi sz. Tamás = MSi 1882.
24. Karmel egyik díszje = MSi 1883.
25. A korszellem megvilágításához = MSi 1884.
26. Liguori Szent Alfonz = MSi 1884.
27. Karcolatok = MSi 1885.
28. Pör alatti nagyság = MSi 1885.
29. Új évre = MSi 1886.

30. A kolostorok felosztásáról II. József idejében = MSi 1886.
31. Homo sapiens ferus = MSi 1887.
32. Szomszédban = MSi 1887.
33. Humanismus vagy Charitas? = MSi 1889.
34. Franzelin János bíbornok emléke = MSi 1890.
35. Az ember az újabb apológiában = MSi 1891.
36. Wolsey Tamás bíbornok = MSi 1892.

Irodalom: Zelliger 1893. 366. o., Kollányi 1900. 484. o., Szinnyei IX. 1163. o., Gulyás XIX. 637. o., Vicián János: Nyáry Rezső. In MKL IX. 871. o., Schem. 1900. 256. o., Schem. 1901. 296. o., Gudenus II. 376. o., Nagytapolcsány és Vidéke 1900. 35. sz., Circ. 1900. 108. o., Circ. 1903. 88. o.

(Forrás; Beke Margit: Az esztergomi (esztergom–budapesti) főegyházmegye papasága, 1892–2006, Szent István Társulat, 2008, 541. o.)